

ОДБРАНА

Специјални прилог

180 ГОДИНА ГАРДЕ

Интервју

*Бригадни генерал Драган Владисављевић
заступник директора ВOA*

КОНКУРС за пријем
професионалних
војника

SNAGA INTEGRACIJE

Bulevar umetnosti 2, 11150 Beograd - SERBIA • Phone: (+381 11) 222 4444, Fax: (+381 11) 222 4599
e-mail: fdsp@eunet.rs • www.yugoimport.com

37. Međunarodni sajam

112 EXPO

Zaštita od požara, poplava, zemljotresa, hemijskih akcidenata
REAGOVANJE U VANREDNIM SITUACIJAMA

SAFETY & HEALTH

BEZBEDNOST I ZDRAVLJE NA RADU

VANREDNE SITUACIJE

(Sistemi i oprema za reagovanje u vanrednim situacijama)
Oprema za sistem 112 - za reagovanje u vanrednim situacijama
Vozila i oprema za vatrogasno spasilačke intervencije
Sistemi za zaštitu od požara - gašenje
Vozila i oprema za delovanje u prisustvu opasnih materija
Oprema i plovila za spasilačke intervencije u slučaju poplava
Oprema za spasilačke intervencije u slučaju zemljotresa
Oprema za spasilačke intervencije na visini i sa nepristupačnih mesta
PREVENTIVNA ZAŠTITA U GRADNJI OBJEKATA
Sistemi za rano otkrivanje i dojavu požara i gasa
Građevinski konstruktivni elementi i premazi otporni na požar
BEZBEDNOST I ZDRAVLJE NA RADU
HITNO MEDICINSKO ZBRINJAVANJE

Generalni pokrovitelj:
Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srbije
Sektor za vanredne situacije

14 - 17. septembar 2010.

Pokrovitelj:
Ministarstvo rada i socijalne politike
Uprava za bezbednost i zdravlje na radu

Info i prijava učešća: Tel: +38111 2655-486, Mob: +38163 205-599, Fax: +38111 3615-298, e-mail: 112@sajam.rs

www.beogradskisajam.rs

 BEOGRADSKI SAJAM
Jedno mesto, ceo svet

PR(A)VI POBEDNIK!

www.citroen.rs

VITRO GROUP
PR(A)VO MESTO

NOVI CITROËN C3!

Vozite se i promenite vidike zauvek.
Posetite Vašeg najbližeg CITROËN dilera.

CRÉATIVE TECHNOLOGIE

VITRO GROUP, OVLAŠĆENI UVOZNIK I DISTRIBUTER ZA SRBIJU I CRNU GORU, RADNIČKA 22, ADA, BEOGRAD, 011/35 38 555 BEOGRAD - Karadorđeva 69, 011/20 22 300; NIŠ - 09. brigade 59, 018/20 22 08; JAGODINA - Slovenski put bb, 035/25 25 97; PODGORICA - Cijevna bb, 00 382 20/872 100

ASTOR AUTO - Vladimira Popovića 48, Novi Beograd, 011/260 1515; TENAX MOTORS - Katanićeva 18, Beograd, 011/2436 402; BEL CAR - Bulevar Vojvode Stepe bb, Novi Sad, 021/679 1004; AUTOSTIL-M - Arsenija Černojevića 16, Subotica, 024/571 111; AUTO AS - Jovana Mikića 42, Bačka Topola, 024/715 414; A&C GROUP - Prislonica bb, Cačak, 032/485 401; SANI GROUP - Loznički put bb, Šabac, 015/344 697; OFFICE CENTAR - Koste Racića 1, Podgorica, Crna Gora, 00 382 20/627 780; COMPANY D.A.J.M.I. - Sutorina bb, Igalo, Crna Gora, 00 382 31/670 240; DELFIN LTD - Zona industriale p.n. Veternik, Priština, Kosovo, 038/550 556

ОДБРАНА

Магазин Министарства одбране Србије

„Одбрана“ наставља традицију „Ратника“,
чији је први број изашао 24. јануара 1879.

Издавач

Медија центар „ОДБРАНА“
Београд, Браће Југовића 19

Директор и главни и одговорни уредник

Славољуб М. Марковић, потпуковник

Заменик главног уредника

Раденко Мутавић

Уредници

Владимир Почуч, мајор,
Мира Шведић,
Душан Глишић,
Александар Петровић, поручник

Стални сарадници

Станислав Арсић, Себастијан Балаш,
Игор Васиљевић, Југослав Влаховић, мр Славиша Влацић,
Милосав Ц. Ђорђевић, Владица Крстић,
Александар Лијаковић, др Милан Мијалковски,
др Зоран Миладиновић, Предраг Милићевић,
др Миљан Милкић, Крстан Милошевић,
др Милан Милошевић, Никола Остојић, Никола Оташ,
Иштван Пољанац, Будимир М. Попадић, Влада Ристић

Дизајн и прелом

Енес Међедовић (ликовни уредник),
Станислава Струњаш, Бранко Сиљевски
(технички уредници)

Фотографија

Даримир Банда (уредник)
Горан Станковић и Јово Мамула (фоторепортери)

Језички редактор

Слађана Мирчевски

Коректор

Слађана Грба

Секретар редакције

Вера Бјеловук

Документација

Радован Поповић (фото-центар)

ТЕЛЕФОНИ

Директор и главни и одговорни уредник
3241-258; 23-809
Заменик главног уредника 3241-257; 23-808
Секретар редакције 3201-809; 23-079
Прелом 3240-019; 23-583
Маркетинг 3241-026; 3201-765; 23-765
Претплата 3241-009; 3201-995; 23-995

ТЕЛЕФАКС 3241-363

АДРЕСА

11000 Београд, Браће Југовића 19

e-mail

odbrana@mod.gov.rs
redakcija@odbrana.mod.gov.rs

Internet

www.odbrana.mod.gov.rs

Жиро-рачун

840-49849-58 за МЦ „Одбрана“

Претплата

За припаднике МО и Војске Србије преко РСЦ
месечно 160 динара.
За претплатнике преко Поштанске штедионице
месечно 180 динара.

Штампа „ПОЛИТИКА“ АД, Београд,

Македонска 29

ОДБРАНА ISSN 1452-2160

Магазин излази сваког 1. и 15. у месецу

„Одбрана“ је члан
Европског удружења војних новинара

САДРЖАЈ

У ФОКУСУ

Председник Србије Борис Тадић обишао поплављена подручја
ВОЈСКА ПОМАЖЕ НАРОДУ 6

Састанак министара одбране Србије и Црне Горе
РАЗМЕНА ИМОВИНЕ 8

Министар Шутановац у посети Кувајту
**СТАРО ТРЖИШТЕ
– НОВЕ МОГУЋНОСТИ** 9

ИНТЕРВЈУ

Бригадни генерал Драган Владисављевић,
заступник директора Војнообавештајне агенције
**САРАДЊОМ
ДО БЕЗБЕДНОСТИ** 10

Бескаматни стамбени кредити за војне пензионере
ЛАКШЕ ДО СВОГ КРОВА 15

Отворен Оперативни центар Команде ВиПВО
БЕЗБЕДНИЈЕ НЕБО 16

ТЕМА

Електронске картице у систему одбране
**КЉУЧ ЗА БЕЗБЕДНО
ОТКЉУЧАВАЊЕ** 18

ОДБРАНА

Пештер 2010

У НАПАДУ 24

Специјални прилог **180 ГОДИНА**

26

38

Летачка обука припадника 204. и 98. авијацијске базе

ПРОВЕРА НА ПОЛИГОНИМА

26

Први самостални лет кадеткиње Сандре Радовановић

САН ЈЕ СТВАРНОСТ

28

Жене професионални војници у чуварској служби

У СИГУРНИМ РУКАМА

30

310. инжињеријски батаљон Треће бригаде

НОВА ГРАДИТЕЉСКА СЕЗОНА

31

СВЕТ

Паралеле

ЦРНОМОРСКА ФЛОТА**ПОСЛЕ ПОЛИТИЧКИХ ПРОМЕНА**

35

КУЛТУРА

Римски шлемови

ЗАПОСТАВЉЕНА БЛАГА**ПОД ОРАНИЦАМА**

36

ФЕЉТОН

Француско-српски односи (3)

ПРИЈАТЕЉСТВО – УЗ РЕЗЕРВЕ

40

СПОРТ

Саветовање о спорту у Војсци Србије

РЕЗУЛТАТИ ОПРАВДАВАЈУ УЛАГАЊА

44

Туризам

ЦЕНОВНИК ВТА

48

Дипломатија

Свог пролећа очекује се заокруживање прве милијарде долара од извоза одбрамбене индустрије Србије у току мандата ове владе. Резултат вредан пажње, остварен на темељу обновљених капацитета домаће наменске индустрије, њихове модернизације и повратка на стара и отварање нових тржишта.

Велику заслугу у томе има интензивна војнодипломатска активност у оквиру Министарства одбране и Војске Србије, пре свега мисије министра одбране Драгана Шутановца на изградњи новог поверења, проширења сарадње и отварања врата за привредне активности наменске и остале српске индустрије.

Препознавање тог личног министровог доприноса потврђено је наградом Привредне коморе Србије крајем прошле године, а ове године такве активности су настављене. Најновија посета Кувајту означила је, како је министар оценио, потврду великог интересовања за производе српске одбрамбене индустрије и политичку сагласност о повратку производа наменске индустрије на то тржиште.

Реч је о импозантним уговорима, захваљујући којима ће наша одбрамбена индустрија бити највећи извозник оружја и војне опреме од Анкаре до Беча, а уједно и интегратор одбрамбене индустрије целог региона, нагласио је министар Шутановац.

Сарадња на војном плану са више земаља представља и најразвијенији део међудржавних односа, као што је случај са САД, а најновија потврда уследила је пре неколико дана на отварању Оперативног центра команде ВиПВО у Земуну. Центар је опремљен захваљујући донацији Министарства одбране Краљевине Данске, вредној 650.000 евра, која, уз остала улагања те земље у наш систем одбране, потврђује речи амбасадорке Данске госпође Мете Кјуел Нилсен да је основна сарадња две земље управо у области одбране.

Важан део војнодипломатске активности Министарства одбране представљају војна изасланства, организациони део Војнообавештајне агенције, која 6. маја обележава свој дан.

Изаасланства одбране имају широк спектар задатака у оквиру војнодипломатске функције. Она штите интересе Србије у области одбране, представљају Министарство одбране и наше оружане снаге, а циљ њиховог ангажовања је унапређење билатералних односа и међународне војне сарадње уопште, стварање нових веза и јачање поверења.

Посебно је важан допринос у процесу припреме и реализације уговора о војнотехничкој и билатералној војној сарадњи, чиме се конкретно потврђује ниво успостављених међудржавних односа и афирмише званична политика Србије у области одбране.

Војнообавештајна агенција била је носилац израде студије о међународном војном ангажовању под мандатом Уједињених нација и Европске уније. План Министарства одбране је да прошири садашње учешће у мировним мисијама у Конгу, Либерiji, Обали Слоноваче и Чаду и Централноафричкој Републици на друге мировне операције у свету, у којима би, примерено нашим капацитетима и процени спољнополитичког контекста и безбедносне ситуација на простору где се изводе операције, мировњаци из система одбране Србије – у улози војних посматрача, штабних и официра за везу, као и самосталног учешћа мањих тактичких јединица Војске Србије – могли да допринесу очувању мира и побољшању укупне ситуације на угроженим подручјима.

Рад наших медицинара, амбасадора хуманости и добре воље, али и осталих учесника мировних мисија, најбоља су препорука за будуће учеснике из система одбране Србије на одговорним задацима заједничке бриге о миру и стабилности у свету. ■

Раденко МУТАВЦИЋ

ГАРДЕ ВОЈСКЕ СРБИЈЕ

Војска помаже

Председник Тадић захвалио је припадницима Војске, полиције и ватрогасцима на помоћи коју су пружили становништву угроженом од поплава и били им на услузи „и дан и ноћ“. Он је најавио да ће у наредним годинама пројекти водне инфраструктуре, уз оне у путном саобраћају, имати приоритет.

народу

Председник Србије Борис Тадић, у пратњи потпредседника Владе и министра унутрашњих послова Ивице Дачића, министра за рад и социјалну политику Расима Љајића и начелника Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковника Милоја Милетића, обишао је 25. априла поплављена подручја у Лесковцу и Алексинцу.

У лесковачком насељу Бобиште, председник Тадић изразио је огорчење јер су поплаве последица, како је рекао, „јавашлука, немара, одговорности и чињенице да канали нису чишћени у последњих пет деценија“. Мештани су рекли да је неочишћени канал изграђен далеке 1957. године, и да је у последњих пет година ово трећа велика поплава у лесковачком крају.

– Држава мора да буде тамо где је тешко да помогне, покаже своју организацију и снагу. За ургентну помоћ Влада је одобрила средства и новчана и материјална помоћ већ је кренула према грађанима, али треба учинити и кораке у правцу системских решења, како би минимизовали опасност од изливања река и канала – рекао је Тадић.

Мештани насеља Бобиште у Лесковцу су у разговору са председником Борисом Тадићем истакли да уз све муке које су их задесиле, имају и речи хвале за припаднике Војске и МУП-а. „Да њих није било, ми бисмо још пливали у води“, истакли су мештани.

У насељу Бобиште поплављено је око 800 кућа, услед изливања великих количина подземних вода и бујичних потока. На позив кризног штаба одмах су реаговали старешине и војници Седмог центра за обуку из Лесковца. Они су, како каже командант пуковник Мијодраг Ђуровић, већ три дана ангажовани на снабдевању грађа-

Помоћ у Врању и Лесковцу

Припадници Четврте бригаде у Врању и Центра за обуку у Лесковцу притекли су у помоћ суграђанима угроженим од поплава и несташице воде за пиће.

Услед наглог топљења снега и обилних падавина, дошло је до преливања акумулације „Првонек“ код Врањске бање, што је изазвало проблеме у раду фабрике воде и условило прекид у водоснабдевању грађана Врања и околних места.

Припадници Четврте бригаде, којом командује бригадни генерал Милосав Симовић, први су прискочили у помоћ Врањанцима, ангажујући три цистерне за снабдевање пијаћом водом.

Подземне воде и бујични потоци изазвали су изливање великих количина воде у више лесковачких насеља. По речима команданта Центра за обуку у Лесковцу пуковника Мијодрага Ђуровића, војници и старешине су ангажовани на пружању помоћи најугроженијим становницима и снабдевању грађана пијаћом водом.

Новац најугроженијима

Влада Србије одлучила је да упути финансијску помоћ од укупно 39 милиона динара градовима и општинама погођеним поплавама. Према одлуци Владе, Зајечар ће добити финансијску помоћ од 12 милиона динара, Лесковац 13 милиона, а Алексинац седам милиона динара. За Прокупље је Влада Србије издвојила три милиона динара помоћи, за Краљево два милиона, док су Крушевац и Гацин Хан добили по милион динара.

на пијаћом водом, а војници са старијим водником Сашом Тодоровићем непрекидно раде на испумпавању воде у насељу Бобиште, избацујући 800 литара воде у минуто.

Председник Борис Тадић обишао је и поплављено подручје код села Витковац у алексиначкој општини. У том делу ангажовано је 60 припадника војске, две пумпе, две цистерне и две инжењеријске машине из састава Треће бригаде Копнене војске.

Тадић је изразио захвалност припадницима војске, полиције и ватрогасцима на помоћи коју су пружили становништву угроженом од поплава и били им на услузи „и дан и ноћ“. Он је рекао да насип у селу Витковац код мора да се изгради и најавио да ће у наредним годинама пројекти водне инфраструктуре, уз оне у путном саобраћају, имати приоритет. ■

З. МИЛАДИНОВИЋ
Снимко С. ЂОРЂЕВИЋ

Састанак министара одбране Србије и Црне Горе

Размена имовине

Министри одбране Србије и Црне Горе, Драган Шутановац и Боро Вучинић, потписали су *Споразум о размени средстава и документације између две владе*. Војска Србије добија шест авиона *галеб Г4*, који су након раздруживања две државе остали у Црној Гори, а тамошње оружане снаге немају потребу за њиховим коришћењем.

Министри Шутановац и Вучинић пустили су, на аеродрому у Батајници, 14. априла, у рад симулатор летења на авионима *галеб Г4*, који је из Подгорице стигао као поклон Владе Црне Горе. Министар Шутановац је истакао да се ради о првој званичној посети министра одбране Црне Горе, након две његове посете током 2007. и 2009. године. Сарадња у области одбране између две земље, оценио је Шутановац, веома је добра и има простора за даље продубљивање.

Он је нагласио да је Војска Србије, пред шест авиона *Г4*, добила и резервне делове и опрему за летелице које нису у употреби у Војсци Црне Горе.

Споразум предвиђа да црногорска страна добије акције које је држава Србија до сада имала у предузећу „Нови првоборац“ из Херцег Новог, уређај за ноћни старт који је потребан Ваздухопловству Војске Црне Горе, те одређену персоналну документацију која је сада у поседу Министарства одбране Србије.

Министар Шутановац је рекао да ће поменути ваздухоплови, у зависности од новца који буде на располагању, бити сервисирани и да ће вероватно у Војсци Србије бити

унапређењу односа између две државе.

Црна Гора је, према Вучинићевим речима, посвећена регионалној сарадњи и евроатлантским интеграцијама, а у складу с тим и развијању сарадње са Србијом. План билатералне војне сарадње са Србијом прецизираће заједничке кораке у области одбране између две земље.

Одговарајући на питања новинара, министар Шутановац рекао је да између министарстава одбране Србије и Црне Горе „нема отворених ставки“ када је реч о сукцесији, у чему се сагласио и министар Вучинић. ■

А. ПЕТРОВИЋ
Снимио Г. СТАНКОВИЋ

Преузимање наоружања из БиХ

Шутановац је на Батајници најавио да ће бити покренута иницијатива да се, по истом моделу као са Црном Гором, у Србију допреми и наоружање и војна опрема из Републике Српске која се не употребљава у Оружаним снагама БиХ.

Министар Вучинић у Војној академији

Током посете Србије, министар одбране Црне Горе посетио је Војну академију где је разговарао са начелницима Војномедицинске и Војне академије, генерал-мајором др Миодрагом Јевтићем и бригадним генералом др Младеном Вуруном, и кадетима из Црне Горе који се школују у овим установама.

Министар Шутановац у посети Кувајту

Старо тржиште нове могућности

Министар одбране Србије Драган Шутановац изјавио је током посете да су званичници Кувајта исказали велико интересовање за производе српске одбрамбене индустрије и да је постигнута политичка сагласност о повратку производа наменске индустрије на то тржиште

Остигнута је апсолутна политичка сагласност о поновом извозу производа српске одбрамбене индустрије на захтевно тржиште Кувајта, изјавио је министар Шутановац после састанака са замеником емира престолонаследником шеиком Нафавом Ал-Ахмадом, председником Владе Кувајта шеиком Насером Ал-Мохамедом и министром одбране шеиком Џабером Ал-Мубараком.

– Овога пута Србија неће бити само извозник домаће памети и производа, већ ће бити систем интегратор великог дела наменске индустрије региона и целе Европе, рекао је Шутановац. Он је истакао и да очекује да се после Кувајта отворе и могућности за извоз производа домаће одбрамбене индустрије и у друге земље Персијског залива.

– Ово је велика степеница ка будућој сарадњи са државама целокупног залива,

рекао је Шутановац, који је током посете Кувајту, 25. и 26. априла, разговарао са званичницима те земље о унапређењу билатералне војне сарадње као и о војно-економској сарадњи.

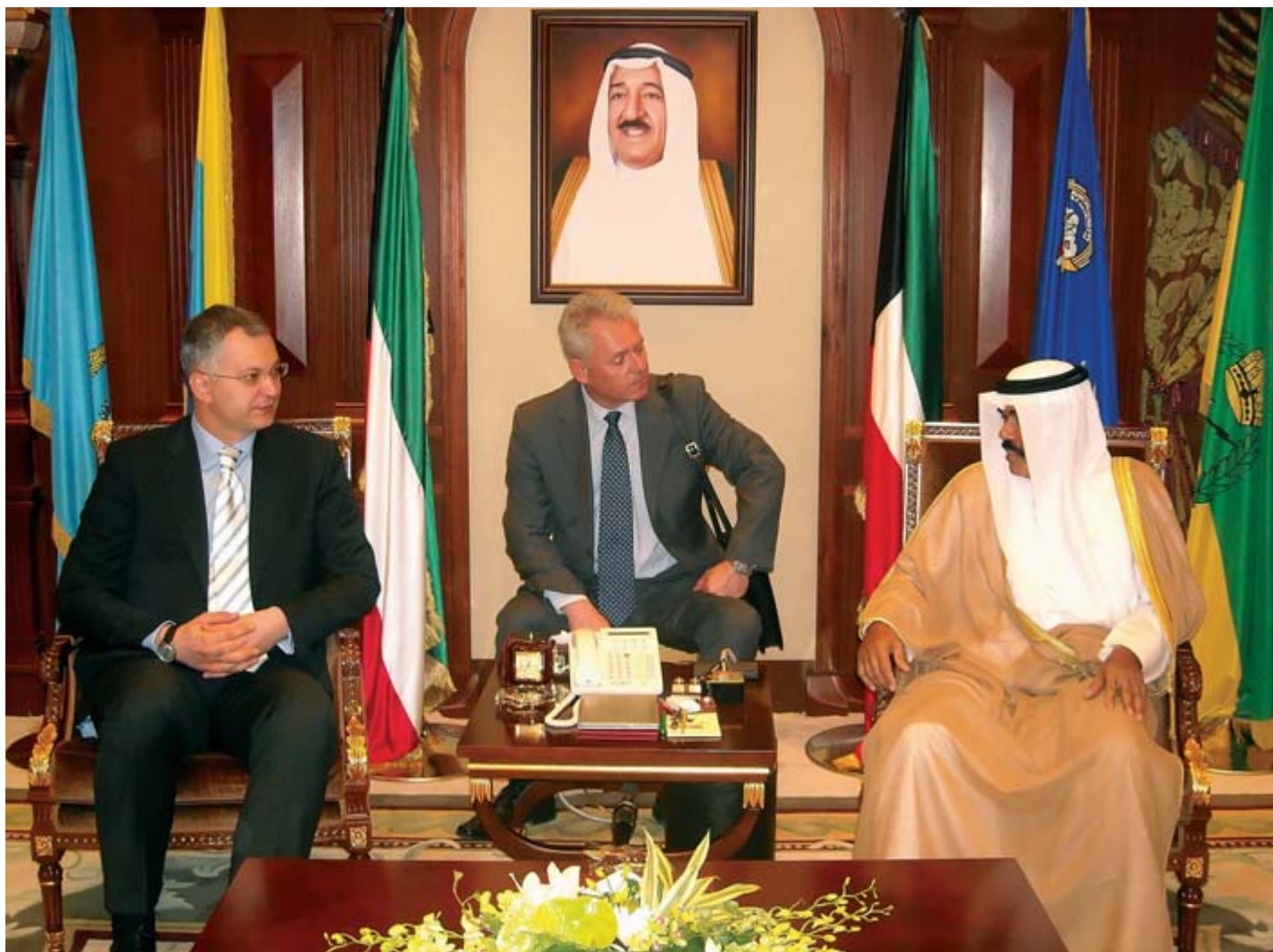
Председник Владе Кувајта шеик Насер Ал-Мохамед изјавио је после састанка да су кувајтским оружаним снагама „добро познати“ опрема и борбена техника произведени у Србији, и да очекује потписивање низа међудржавних билатералних докумената.

– Очујемо да сарадња наше две земље превазиђе комерцијалне односе, односно продају наоружања и војне опреме, и да ћемо сарађивати на плану образовања и размене посете делегација. Очекујемо да ћемо врло брзо, на основу позива министра Шутановца, посетити Србију, рекао је премијер Насер Ал-Мохамед.

Делегација Министарства одбране Србије посетила је и војну базу у Кувајту.

Приликом посете, за српску делегацију коју је предводио министар Шутановац, приређен је топао и пријатељски дочек, а упућен је и позив првом потпредседнику владе и министру одбране Кувајта да посети Србију. ■

Танјуг

**Бригадни генерал
Драган Владисављевић,
заступник директора
Војнообавештајне агенције**

Сарадњом до безбедности

Један од наших основних задатака, да у области одбране и Војске Србије војнодипломатски доприносимо остваривању државних интереса Србије, настојимо да реализујемо најбоље што можемо. Тиме унапређујемо безбедност наше земље и градимо квалитетне билатералне односе. Сваки регион и земља имају нешто специфично, што могу решити само људи који ту живе и раде заједно и најбоље познају једни друге, каже генерал Владисављевић.

Војнообавештајна агенција (ВОА) 6. маја обележава свој дан. Био је то повод за разговор са бригадним генералом Драганом Владисављевићем, заступник директора ВОА, о раду и резултатима Агенције, чији је извештај за прошлу годину недавно усвојен на Одбору за одбрану и безбедност.

Безбедносна ситуација у Србији, врсте и степен угрожености, ризици и претње, али и сарадња и унапређење поверења са државама у окружењу и шире, део су активности Војнообавештајне агенције, уз сталну обавезу да се стручно и организационо, на најбољи начин, одговори на постављене задатке.

Србија током 2009. године није била објект војног угрожавања, наводи се у извештају Одбору за одбрану и безбедност и прво питање генералу Владисављевићу односи се управо на оцену ситуације у региону и међународном окружењу?

– Током прошле године у свету је било много појава које су негативно утицале на безбедност појединих региона, држава и становништва, а та тенденција наставља се и у овој години. Глобализација, осим што је донела позитивне ефекте и несумњиво довела до цивилизацијског напретка, узима данак: финансијска криза и економске шпекулације дестабилизовале су низ земаља, промениле социјалну карту широм света, па и на развијеном европском континенту, и подстакле егзистенцијални страх код појединаца. То је довело до појачаних миграција, окретања криминалу, екстремним религијским учењима у тражењу излаза за животне проблеме, ксенофобији и генерално повећању насиља у свету.

Наш регион, срећом, више није поприште сукоба. Међутим, не можемо бити ни задовољни достигнутом степеном стабилности. Уз све напоре, регион је оптерећен прошлостју и то није карактеристично само за државе бивше СФРЈ, већ и за поједине суседе, где и даље постоје снаге спремне да се залажу за превазиђене историјске циљеве. Организовани криминал у региону и даље је јачи од организоване борбе против њега. Он подразумева и трговину наоружањем и повезаност са терористима, јер је организовани криминал често извор из кога се они финансирају и од кога добијају логистичку подршку.

Државе у региону нису показале довољну способност да регулишу међусобне односе, али је велики напредак што једна другој војно не прете и што је у овој области успостављен завидан ниво поверења. Такође, у региону су страни утицаји веома снажни, нарочито у слабијим државама. Иако деловање међународног фактора има и позитивне стране, економске и безбедносне, по-

једине стратегије и решења показују да без обзира на академско знање и искуство са разних подручја, сваки регион и земља имају нешто специфично, што могу решити само људи који ту живе заједно и најбоље познају једни друге.

Решавање проблема дуготрајан је процес где се не могу вештачки наметати рокови. Оружане снаге треба да гарантују мир, делују превентивно и обезбеде повољно окружење за преговоре. У том смислу, ВОА као спољна обавештајна служба доприноси разумевању стања у свету и намера појединих актера у региону према Републици Србији. Истовремено, сарадњом и војном дипломатијом настојимо да коригујемо поједине предрасуде и повећамо интерес за регион, а посебно за интересе и позицију наше земље.

■ *Глобални тероризам, појава је која у различитој мери угрожава већину држава у свету. Који ризици и потенцијалне претње су усмерени ка Србији и њеним грађанима?*

– Последњих година показало се да једини вид тероризма, глобалног домета, који угрожава више земаља и њихове грађане истовремено има религиозни карактер. Као део глобалног процеса, исламски екстремизам јача и на Балкану, где постоје већ изграђени механизми идеолошке и финансијске подршке.

Екстремистичке организације делују на догматским поставкама вехабијског и салафијског учења. Између вехабија у региону одвија се интензивна

сарадња на организационом, пропагандном и финансијском плану. За сада и захваљујући превентивном деловању безбедносних агенција на регионалном нивоу, оне нису испољавале веће насиље нити извеле терористичке нападе. Међутим, у три већа терористичка напада у прошлости (Мадрид, Лондон, САД) била су индиректно умешана и лица са подручја Балкана. На постојање реалне опасности указују и извесне количине наоружања заплењене од исламских екстремиста током полицијских акција у нашем региону. Због транснационалног карактера ове претње, ради њеног сузбијања, развијена је сарадња служби на међународном нивоу, чему је и ВОА, према оцени наших партнера, знатно допринела.

Безбедност Србије угрожавају и друге форме екстремизма. Поред верског, најизраженији су етносепаратистички и идеолошки. У најтежем виду могу се испољити као напади на институције државе, посебно систем одбране.

Етносепаратистички екстремизам није само карактеристика Балкана, али је на нашем подручју посебно изражен због честог прекрајања граница и промена етничке структуре држава. Признавање противправно проглашене „државе Косово“ охрабрило је и друге сепаратисте у југоисточној Европи. Највећи утицај на безбедност испољвају албански етносепаратистички екстремисти, који отварају нову фазу у решавању албанског националног питања, и тако обнављају идеју о „Великој Албанији“. У њеном саставу, према замисли заговорника ове идеје, треба да се нађе и „Источно Косово“, односно подручје југа централне Србије.

Најзаступљенија врста идеолошког екстремизма у региону је десничарски, који је у последње време у наглој експанзији. Карактеришу га ултранационализам, фашизам, клеризам, ултраконзервативизам и радикални популизам. Екстремисти делују у оквиру невладиних организација, удружења грађана и политичких партија чији се програми базирају на националистичкој идеологији. Осим говора мржње, који је препознатљив у медијима, посебно на Интернету, мање групе екстремиста спремне су и на групно и појединачно улично насиље.

■ *Једнострано проглашење независности Косова и Метохије је међу највећим безбедносним ризицима Србије. Како оцењујете тренутно стање у јужној српској покрајини, нарочито после реформи снага Кфора и већих задужења снага безбедности Косова?*

– Стање на Косову и Метохији веома је сложено. Напетост је повећана услед ишчекивања да Међународни суд правде да мишљење о легалности једнострано проглашене „независности“ Косова и жеље Албанаца да до тада промене фактичко стање на терену. На безбедност утичу и деловање организованих криминалних и екстремистичких група, али и поврмени протести становништва због лоше социјалне и економске ситуације.

Српска заједница у мањим енклавама и повратници посебно су угрожени. Оно што се сматра „малим инциден-

Дан Војнообавештајне агенције

Војнообавештајна агенција (ВОА) као свој дан обележава 6. мај. Тога дана 1920. године ступила је на снагу *Уредба о Главном ђенералштабу и ђенералштабној струци Краљевине СХС*, којом је образовано Обавештајно одељење Главног ђенералштаба. Тако је први пут од настанка модерне војске на нашим просторима, обавештајна функција издвојена у посебну организацијску целину.

Ова уредба издата је 10. априла 1920, непосредно пред прелазак на мирнодопско стање, када је остатак Штаба Врховне команде требало да постане Главни ђенералштаб Војске Краљевства Срба, Хрвата и Словенаца, и објављена у *Службеном војном листу бр. 24/1920*.

Главни ђенералштаб имао је четири одељења: Оперативно, Обавештајно, Саобраћајно и Историјско одељење и Географски институт. Обавештајно одељење обављало је послове израда студија страних држава и војски и прикупљало податке о томе, одржавало везу са страним војним изасланицима и мисијама и организовало рад на сузбијању непријатељских радњи у намери прикупљања података о нашој војсци и земљи.

Проблем организованог криминала

Организовани криминал велика је претња државама Западног Балкана, јер су његовом развоју погодиле санкције, ратови, лоша сарадња међу безбедносним структурама у региону, отвореност граница и друге околности. „Балкански модел“ организованог криминала карактерише конспиративност, сарадња на националном и међународном нивоу без обзира на верску и националну припадност, суровост и насиље, политичке амбиције и слични интереси.

Криминалне мреже на Балкану баве се трговином дрогом и оружјем, организованом проституцијом, прометом украдених возила, фалсификовањем новца и докумената. Операцијама „прања новца“ оне подстичу привредни криминал и корупцију. Пошто је већина држава у региону добила визну либерализацију, појачана је контрола кретања људи на националном нивоу. Заједничка је обавеза свих држава у региону да на тај начин допринесу безбедности ЕУ, па се надамо мањем интензитету трговине људима преко нашег региона.

тима” – пљачка имовине, појединачни физички насртаји на људе, пљачка верских објеката, насилно задржавање узурпиране имовине – генерално угрожава опстанак Срба у Покрајини. Такође, континуирано се застрашују Срби на северу најавима насилних метода интегрисања овог дела Косова и Метохије у институције тзв. државе Косово.

Међународне снаге, које су према Резолуцији 1244 и даље главни гарант безбедности у Покрајини, плански се смањују, али динамиком која је директно повезана са стањем безбедности на терену. Мисија и задаци међународних снага остали су исти. Нови концепт „одвраћајућег присуства” ослања се на покретљивије јединице способне да реагују правовремено на територији целе Покрајине, уз могућност брзог ојачавања снага. Изражена је тенденција да највећи део састава Кфора постепено буде из европских, односно из држава у окружењу.

Мањи број војника Кфора не треба да изазива забринутост, јер га карактерише висок степен мобилности, добра увежбаност и располагање резервом коју брзо може да активира. Од броја војника, за безбедност је много важнији начин њихове употребе, средства и политичка воља да примене силу у одређеним околностима. Више забрињава чињеница да Кфор безбедност границе са Македонијом и Албанијом препушта „косовској” гранично-пограничној полицији.

■ Које мере предузима ВОА како би заштитила систем одбране Србије и очувала мир у региону?

– Агенција системски прати стање безбедности на Косову и Метохији и утицај спољних фактора. Сазнања ВОА користе се, не само да би Војска Србије прилагођавала своју улогу и деловање имајући у виду постојање овакве формације на нашој територији, већ и да би се аргументовано, користећи сарадњу са страним војнообавештајним службама и путем војне дипломатије, указивало на неоснованост изградње оваквих снага. Косовске снаге безбед-

ности, за сада, због дефинисане намене, надзора и садашњег стања, не разматрамо као војну претњу, али дугорочно оне могу представљати изазов утврђеном војном балансу и процесу смањења војних капацитета у региону.

Систем одбране Републике Србије настоји да делује конструктивно и путем дијалога са другим субјектима одговорним за безбедност Покрајине утиче на очување мира. Осим редовне размене мишљења у оквиру Заједничке комисије за спровођење војно-техничког споразума, обновљена је комуникација на највишем нивоу између начелника Генералштаба Војске Србије и команданта Кфора.

■ Рад Војнообавештајне и Војнобезбедносне агенције од прошле године регулисан је посебним законом. Донето је и више других нормативних аката која уређују активности ВОА. Какви су досадашњи ефекти нових прописа?

– У нормативно-правном уређењу рада ВОА учињен је знатан напредак. Поред Закона о основама уређења служби безбедности, израђен је и усвојен већи број важних докумената, од којих је за наш рад кључни Закон о Војнобезбедносној агенцији и Војнообавештајној агенцији, чијим су доношењем створени услови за завршну фазу реформе. Позитивни ефекти нових прописа већ су видљиви. Постојећом нормативно-правном регулативом усклађена је нова организациона структура ВОА, која је омогућила равномерну распоређеност надлежности и одговорности, прецизније дефинисање овлашћења и већу ефикасност у извршавању наменских задатака.

Могу да кажем и да је отклоњен највећи број недоумица и недоречености које су биле карактеристичне за претходни период у вези са разграничењем надлежности између служби безбедности Републике Србије. Омогућено је да се рад ВОА у потпуности уреди, дефинише њено место и обезбеди несметано функционисање унутар система одбране.

Рад на правном уређењу рада ВОА се наставља. У сарадњи са Правном управом Министарства одбране и Војнобезбедносном агенцијом утврђени су и прописи за спровођење Закона о ВБА и ВОА (четири уредбе и пет правилника), које смо у обавези да израдимо у законски предвиђеном року. Паралелно са изработом прописа за спровођење Закона, припремају се и документа из надлежности директора ВОА, којима ће се ближе уредити начин обављања обавештајно-оперативних послова, рад централног регистра, механизми унутрашње контроле, начини сарадње и остала питања за која проценимо да ће допринети квалитетнијем раду. Изработом и стављањем у функцију наведених аката у потпуности ће бити заокружен нормативно-правни и процедурални оквир рада ВОА и њених припадника, а позитивни ефекти свега тога, сигуран сам, доћи до изражаја у наредном периоду.

■ Као циљ за наредни период навели сте подмлађивање кадра. Каква је кадровска слика ВОА после организацијско-формацијских промена?

– За рад у ВОА бирамо кандидате који су образовани и мотивисани, са посебним знањима и вештинама, али тек после темељних безбедносних и психофизичких провера, али и процене интелектуалне и емоционалне стабилности. Циљ селекције је да кандидати задовоље високе захтеве како би се дошло до најквалитетнијег кадра за специфичну обавештајну делатност. Можемо рећи да су припадници

Структура кадра

После организацијско-формацијских промена ВОА располаже кадром просечне старости 40 година живота, при чему треба узети у обзир да је 75 посто њених припадника са високом стручном спремом, од чега је 72 посто завршило неки од облика последипломских усавршавања. Последипломско усавршавање реализује се на војним школама у земљи и иностранству и на факултетима у грађанству. У структури кадра најбројнија категорија су официри – 73 посто, цивили чине 16 процената састава, а 12 посто припадника Агенције су жене.

ВОА лица високих способности, свестрано образовани и професионалци у свом послу, од којих је већина, осим формалног високог образовања стеченог на војним академијама и цивилним факултетима, завршила и последипломска усавршавања и различите видове стручне едукације из области обавештајне делатности.

Војнообавештајна агенција попуњава се официрским и подофицирским кадром из Војске Србије, а цивилним лицима преко јавних конкурса за пријем на рад лица из грађанства.

Број цивилних лица повећаваће се и даље, па ће након пријема кандидата са недавног конкурса ВОА већ наредних дана raspисати нови конкурс за попуњу цивилним лицима.

■ У супротстављању новим претњама неопходна је сарадња са страним структурама безбедности. Колико ВОА доприноси изградњи нових веза и јачању поверења Министарства одбране и Војске Србије са другим системима одбране?

– Војнообавештајна агенција доприноси изградњи веза и јачању поверења Министарства одбране и Војске Србије са другим системима одбране на три начина: путем војне дипломатије, односно, мреже изасланстава одбране, сарадњом са страним службама и информативном подршком Министарству одбране и Војсци Србије у активностима сарадње.

Изасланства одбране имају широк спектар задатака у оквиру војно-дипломатске функције. Она штите интересе Србије у области одбране, представљају Министарство одбране и наше оружане снаге. Ради унапређења односа са другим земљама, наше војне дипломате у државама акредитације комуницирају са надлежним органима министарства одбране и оружаных снага, представницима из других земаља и међународних организација. Циљ њиховог ангажовања је унапређење билатералног односа и међународне војне сарадње уопште, стварање нових веза и јачање поверења.

Посебно је важан допринос у процесу припреме и реализације уговора о војнотехничкој и билатералној војној сарадњи, чиме се конкретно потврђује ниво успостављаних међународних односа и афирмише званична политика Србије у области одбране.

■ Каква је сарадња са страним обавештајним агенцијама и који су њени резултати?

– Када је реч о сарадњи ВОА са страним службама, општи циљ је да, у оквиру законски дефинисаних надлежности, пружи активан допринос одбрани и заштити виталних интереса Србије, очувању мира, повољног безбедносног окружења и развијању и унапређивању партнерских односа са одговарајућим институцијама страних држава и системима колективне безбедности у свету. Сарадња се планира и реализује у складу са расположивим капацитетима, материјалним и кадровским потенцијалима ВОА.

Са страним обавештајно-безбедносном службама успостављени су

различити нивои сарадње, чији се садржај и обим последњих година мењао у зависности од интереса страна. У оквиру сарадње доминирају питања везана за процене регионалне безбедности, војних и невојних претњи. Сарадња се одвија и на плану усавршавања обавештајног кадра и размени знања у другим областима, почев од процедура у оружаном снагама до искустава служби у обавештајној подршци националних контингената у мултинационалним операцијама, током припрема и ангажовања у кризним регионима. Добијени подаци, а посебно „научене лекције“, корисни су са методолошког и практичног становишта, саставни су део процеса анализа и процене ВОА, али и планирања нових активности.

■ Недавно, ВОА је завршила и студију о међународном војном ангажовању под мандатом УН и ЕУ. Који је њен значај, имајући у виду одређеност Министарства одбране да интензивира учешће у мултинационалним операцијама?

– Разматрајући међународно војно ангажовање, Војнообавештајна агенција израдила је више информативно-аналитичких материјала како би проценила могућности ангажовања Војске Србије и других снага одбране у мировним, односно мултинационалним операцијама под мандатом ОУН. Посебно бих издвојио Студију и Анализу, комплексна документа, која су „производи“ тимског рада под руководством искусних аналитичара.

У наведеним материјалима урађена је анализа актуелних мировних операција ОУН у којима учествују водеће државе ЕУ, поједине чланице НАТО и напредне чланице Програма Партнерство за мир. Идентификоване су мултинационалне операције у којима би могли да се ангажују састави Војске Србије и Министарства одбране и предложене погодне државе за заједничко учешће.

Током израде Студије, која представља најсложенији документ, примењен је методски поступак који је омогућио да се објективно сагледају сви значајни фактори који утичу на коначно одређење. То су, пре свега, спољнополитички контекст и политичко-безбедносна ситуација на простору где се изводе операције, безбедносни ризици за припаднике мировних снага, ниво међуармијске сарадње са другим државама и слично.

Стање у зонама одговорности већине мировних мисија, углавном је под контролом, али би требало имати у виду да су одређени региони, пре свега Средњи Исток, традиционално нестабилни и не може се апсолутно искључити могућност нагле ескалације насиља.

■ Доношењем више нових аката у протеклом периоду регулисане су поједине области у домену рада изасланика одбране. О каквим променама је реч?

Сарадња

Кључна ствар за међународни мир данас је комуникација и поверење међу системима одбране и оружаном снагама.

Наше процене ситуације на Балкану и ставови о актуелним безбедносним изазовима, ризицима и претњама у региону, колеге страних обавештајних служби разматрају са уважавањем, чак и када постоје разлике у приступу одређеним питањима. То је допринело бољем разумевању положаја Републике Србије у свету и улоге нашег система одбране у националним и међународним оквирима. У извесној мери, то је позитивно утицало на наступ појединих међународних актера у садашњим процесима у региону.

Учешће у мировним мисијама

С обзиром на то што је ангажовање наших снага у саставу контингената других држава у мултинационалним операцијама осетљиво политичко и безбедносно питање, посебно ако се имају у виду евентуални губици, извршена је оптимизација избора погодних држава за заједничко ангажовање. У студији о међународном војном ангажовању под мандатом УН и ЕУ указали смо на оптималне ефекте заједничког учешћа у мировним мисијама ангажовањем снага Војске Србије, декларисаних у оквиру Процеса планирања и прегледа (PAPP/PfP), у саставу контингената погодних држава.

Разматране су и алтернативне опције учешћа у мултинационалним операцијама, што је био предмет истраживања током израде Анализе. Узимајући у обзир смернице министра одбране и резултате Студије, разматрано је преко десет актуелних мултинационалних операција под мандатом ОУН. У виду закључка препоручени су модалитети појединачног ангажовања наших представника у улози војних посматрача, штабних и официра за везу, те самостално учешће мањих тактичких јединица Војске Србије.

Експлицитније одговарајући на постављено питање, закључио бих да Студија и Анализа о могућности нашег војног ангажовања у мултинационалним операцијама под мандатом УН и други информативно-аналитички материјали ВОА представљају значајан допринос квалитетнијем одлучивању, планирању и реализацији задатака система одбране. Ценимо да знања стечена током израде наведених докумената могу бити корисна и при креирању стратегије наступа Републике Србије у мировним мисијама широм света.

Новине у нормативно-правном уређењу ове области нашег рада односе се на акта у надлежности Владе и Министарства одбране и акта у надлежности директора ВОА. Одлуком о броју и распореду *Изасланика одбране Републике Србије* профилирано је постојање и отварање изасланстава одбране у складу са војно-политичким и војно-економским приоритетима Републике Србије и интересима Министарства одбране и Војске Србије за успостављањем и развојем међународне војне сарадње. У складу са тим, планирано је повећање броја лица у неким изасланствима одбране, а у поступку је отварање изасланстава одбране у БиХ, Шпанији, Либији и Ираку.

Правилником о изасланствима одбране прецизно су дефинисани организација рада и задаци која у достизању планираних циљева изасланства одбране реализују. Предузели смо и мере из наше надлежности и израдили *нова упутства* с циљем редовних и конкретних усмерења рада изасланстава одбране, усклађивања извештавања и преписке са најновијим информатичким достигнућима и прецизнијег нормирања и вредновања постигнутих резултата.

■ *Колико војна дипломатија доприноси остваривању државних интереса? Који су њени најважнији задаци и значај?*

– Мој одговор на питање – колико војна дипломатија, односно дипломатска функција у области одбране и Војске Србије доприноси остваривању државних интереса је врло јасан – то је наш основни задатак и максимално се трудимо да га реализујемо најбоље што можемо. Заједно са осталим припадницима дипломатских представништва Републике Србије, тиме доприносимо унапређењу позиције и безбедности наше земље у свету и изградњи квалитетних билатералних односа са државама акредитације.

У оквиру дипломатске функције у области одбране и Војске Србије, а у складу са Бечком конвенцијом о дипломатским односима, наша изасланства одбране реализују неколико задатака: представљају Министарство одбране и Војску Србије у држави акредитације, штите њихове интересе у држави пријема, учествују у билатералној војној сарадњи са представницима министарства одбране и војске државе пријема, унапређују пријатељске односе и извештавају Министарство одбране и Војску Србије о свим битним процесима и догађајима у држави акредитације и региону у коме се налазе.

Представљање се остварује учешћем у низу редовних радних и протоколних обавеза, али и на бројним друштвеним активностима на којима се у држави пријема и међу страним представницима афирмишу не само наше министарство и војска, већ и Република Србија.

Заштита интереса своди се на предузимање одређених мера и радњи како би се свестрано подржале активности Министарства одбране и Војске Србије и њихових припадника, који се по разним основама, као што су посете делегација, радних група, школовања, усавршавања и слично, налазе на територији државе акредитације.

У домену билатералне војне сарадње и унапређења пријатељских односа, изасланства одбране су активан чинилац. Изасланици одбране, као познавалац наших прилика и стања у држави где је акредитован и њеним оружаним снагама, представља најбољег консултанта за планирање и реализацију активности БВС и то се од њега очекује. Поред саветодавне улоге, припадници изасланстава одбране су готово редовно чланови делегација и радних група и помажу у њиховим активностима.

Информисање МО и ВС о ситуацији у држави акредитације, региону, стању безбедности и актуелним процесима, такође је веома важан сегмент у остваривању државних интереса.

Истовремено, као руководиоца ВОА и бивши изасланик одбране Републике Србије, сматрам да увек постоји простор за интензивнији наступ наших изасланика одбране у срединама где су ангажовани, посебно када се ради о остваривању кључних државних интереса, као што су очување суверенитета и представљање Србије као једног од кључних фактора безбедности на Балкану. ■

Раденко МУТАВЦИЋ
Раде ДРАГОВИЋ
Снимио Душан АТЛАГИЋ

Годишња конференција изасланика одбране Србије

ВИШЕСТРУКИ ЗАДАЦИ

У Београду је од 12. до 20. априла одржана четврта Годишња конференција изасланика одбране Републике Србије. Годишња конференција је саставни део руковођења и унапређења рада изасланстава одбране која делују у оквиру наших дипломатских мисија у свету и прилика да се војнодипломатски представници на најефикаснији начин информишу о статусним и другим питањима везаним за њихов рад, добију смернице и инструкције за наредно раздобље и размене међусобна искуства.

Изасланицима одбране се током конференције обратио министар одбране Драган Шутановац и том приликом подсетио на приоритете спољне и одбрамбене политике Србије и указао на очекивања Министарства одбране од њиховог ангажовања.

Министарство одбране, у складу са планираним циљевима и задацима, очекује од војнодипломатских представника да и у наредном периоду, са свог аспекта, доприносе информисаности државног руководства о ситуацији у региону и свету и на тај начин учину на јачање безбедности Србије.

Учесницима конференције обратили су се и начелник Генералштаба ВС генерал-потпуковник Милоје Милетић и други руководиоци из Министарства одбране и Војске Србије.

Иако Србија располаже релативно малим бројем изасланстава одбране, њихов рад потврђује значај који имају у реализацији дефинисаних циљева и афирмацији Србије и њеног система одбране. ■

СЕДНИЦА СКУПШТИНСКОГ ОДБОРА ЗА ОДБРАНУ И БЕЗБЕДНОСТ

Одбор за одбрану и безбедност Народне Скупштине прихватио је 20. априла извештај о раду Војнообавештајне агенције за 2009. годину.

О активностима агенције током прошле године, задацима и резултатима рада чланове Одбора информисао је заступник директора ВОА бригадни генерал Драган Владисављевић са сарадницима.

Према оцени генерала Владисављевића, током 2009. године Република Србија није била објекат војног угрожавања. Тежиште рада ВОА, зато је било, усмерено на прикупљање чињеница о активностима носилаца асиметричних претњи у непосредном окружењу.

Чланови Одбора за одбрану и безбедност интересовали су се и за теористичке претње нашој држави, отварање мисије при НАТО, стање на југу Србије и у међународном окружењу. ■

Лакше

ДО СВОГ КРОВА

Додељивање око 500 бескаматних стамбених кредита војним пензионерима уштедеће око 60 милиона динара годишње који бити усмерени у даље додељивање ове врсте кредита

У другом кругу потписивања уговора о бескаматном стамбеном кредитирању са Фондом за социјално осигурање војних осигураника, 21. априла у Дому Војске Србије још 105 корисника војних пензија потписало је уговоре за добијање по 20.000 евра у динарској притивредности, што ће им помоћи да реше своје стамбено питање.

Овакав вид помоћи војним пензионерима Министарство одбране омогућило је на основу *Правилника о употреби, условима и начину коришћења средстава за побољшање материјалног положаја корисника војне пензије без стана.*

Министар одбране Драган Шутановац је први потписани уговор предао потпуковнику у пензији Зденку Шкорићу, који 24 године чека стан и захваљујући овим средствима успеће да купи једнособан стан у Београду за своју породицу – супругу и сина.

Министар Шутановац је истакао да чак 20.000 припадника Министарства одбране нема коначно решено стамбено питање, а од тога је 2.828 војних пензионера. „За увећане трошкове становања њима се годишње исплаћује до 10 милиона евра, због чега се морало приступити реформским решењима, којима се професионалним војним лицима нуде субвенционисани кредити, а војним пензионерима једнократна помоћ у износу од 20.000 евра“, рекао је Шутановац и истакао да је за последње три године у систему одбране решено 2.100 стамбених питања, од тога 655 за војне пензионере.

– Доласком на функцију министра одбране био сам суочен са проблемом стамбеног збрињавања како активних официра и подофицира, тако и пензионисаних официра и подофицира, нарочито оних који су дведесетих година под наредбом досељени да живе у Србији. У циљу реформе овог сегмента формирали смо Управу за традицију, стандард и ветеране у Сектору за људске ресурсе Министарства одбране и та Управа бавиће се и проблемима војних пензионера, рекао је министар Шутановац и додао да је током три претходне године разговарао са представницима свих удружења војних пензионера на којима су констатовани добри резултати у решавању стамбених питања.

Станови у 94 места

До сада је, према речима пуковника Милојка Миловановића, директора Фонда за социјално осигурање војних осигураника, 440 корисника војних пензија поднело захтев за бескаматно стамбено кредитирање, а 208 је закључило уговоре. На основу њих исплаћено је 413,6 милиона динара за решавање стамбених питања војних пензионера у 94 места у Србији.

– Жеља нам је да од стамбених јединица које ће ићи у откуп направимо фонд који ће бити финансијер даље изградње, односно, финансирања доделе кредита. Тако ћемо покушати да уз минимална улагања из буџета, направимо један самоодрживи фонд који ће убудуће помагати стамбено збрињавање припадника Министарства одбране и војних пензионера, истакао је министар Шутановац. ■

Р. Д.

Отворен Авалски торањ

Авалски торањ, један од симбола Београда и Србије који су ваздушне снаге НАТОа срушиле 1999. током бомбардовања СРЈ, свечано је отворен 21. априла у присуству највиших државних званичника, бројних грађана Београда и гостију.

Нови објекат висок је 204,5 метара, односно метар више од срушеног и највиши је торањ на Балкану.

Свечаном отварању присуствовали су председник Србије Борис Тадић, председница Народне скупштине Славица Ђукић-Дејановић, премијер Мирко Цветковић, Његова светост патријарх срп-

ски господин Иринеј, министар одбране Драган Шутановац, начелник Генералштаба ВС генерал-потпуковник Милоје Милетић, министри у Влади Србије и друге званице.

Торањ је отворио градоначелник Београда Драган Ђилас, поручивши да та грађевина треба да буде симбол будућности Србије. Испред улаза у Авалски торањ била је постројена Гарда Војске Србије, а у програму су учествовали припадници 252. авијацијске ескадриле Војске Србије.

Министар Шутановац изразио је задовољство отварањем Авалског торања истичући да он представља светионик за Београд и Србију.

На изградњу новог торања утрошено је 5.000 метара кубних бетона и око 500 тона арматуре, а његова конструкција може да издржи и земљотрес до 9,2 степена Меркалијеве скале. Изградња је почела 2005. године, а завршена је у новембру 2009, према пројекту архитеката Угљеше Богуновића, Слободана Јањића и конструктора Милана Крстића, творца старог Авалског торања.

Пројекат и надзор радова поверени су Саобраћајном институту ЦИП, а извођач радова било је грађевинско предузеће „Ратко Митровић“.

Стари Авалски торањ пројектован је 1959–1960. године, грађен од 1961. до 1964, а отворен 1965. године. Био је висок 202,8 метара и сматран је једним од најлепших ТВ репетитора у Европи и свету. ■

С. Л.

Безбедније небо

Захваљујући у име Министарства одбране и Владе Србије на донацији Министарства одбране Краљевине Данске, вредне 650.000 евра, министар Шутановац нагласио је да је опрема за Оперативни центар веома значајна, јер ће он имати и војну и цивилну употребу

Милијарда долара од извоза наменске индустрије

Одговарајући на новинарска питања, министар Шутановац је рекао да очекује да ова година буде година нових успеха наше одбрамбене индустрије.

– Најављено је да већ током овог пролећа очекујемо потписивање прве милијарде долара од извоза одбрамбене индустрије у току мандата ове владе – истакао је Шутановац и изразио задовољство што је Министарство одбране завршило неколико пројеката који су више година бити у фази испитивања.

Реч је о беспилотној летелици, која ће ускоро бити спремна за презентацију, и пројекту „бумбар“, врсти наоружања која се у региону производи само у Србији.

Министар одбране Драган Шутановац и амбасадорка Краљевине Данске у Београду Мете Кјуел Нилсен присуствовали су 27. априла отварању Оперативног центра команде ВиПВО у Земуну, који је опремљен захваљујући донацији Краљевине Данске.

Отварању Оперативног центра присуствовали су и начелник Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Милоје Милетић, командант ВиПВО бригадни генерал Ранко Живак и делегација Команде одбране Данске предвођена генерал мајором Куртом Мосгадом.

– На нашем путу у Европску унију небо мора да нам буде безбедно и сви који буду у ситуацији да им је неопходно пружање помоћи, могу да буду сигурни да ће Војска Србије, заједно са осталим цивилним службама, моћи да је пружи на најкраћи и најбољи начин – истакао је Шутановац.

– Овај оперативни центар омогућиће да се летелица која се изгуби из видног поља радара у веома кратком року лоцира и да се људи који су животно угрожени спасавају и транспортују у војне и цивилне болнице. Тиме омогућавамо да нам небо буде безбедно на нивоу оних земаља које су одавно развиле сличне системе – нагласио је министар одбране.

Министар Шутановац је подвукао да је то само једна у низу донација које је наша земља и Министарство одбране добило од Краљевине Данске.

– Са великим задовољством желим да поновим речи данске амбасадорке приликом уручења прошле донације – транспортних цистерни за гориво за аеродром у Батајници. Она је тада истакала да је основна сарадња две земље у области одбране,

на шта смо изузетно поносни. Захвални смо нашим колегама што су Војску Србије препознали као партнера који уме да помогне и да размењује искуства – нагласио је Шутановац.

Министар одбране подсетио је да велики број официра Краљевине Данске долази у Србију и да много наших официра одлази у ту земљу, чиме изграђује дуготрајно пријатељство. Због тога, како је рекао, донација за Оперативни центар има финансијску, али и много већу хуману вредност, која је усмерена ка онима којима ће помоћ бити најпотребнија.

– Краљевина Данска до сада је Министарству одбране уручила више милиона евра преко разних врста помоћи. Амбасадорки и њеној држави најсрдачније захваљујем на препознавању наше војске и министарства као лојалног партнера са којим желе да граде најчвршће односе.

Шутановац је рекао да ће, имајући у виду запажено учешће Данске на аеромитингу одржаном на Батајници прошле године, и наше летелице учествовати на аеромитингу у Данској, који је заказан за јун ове године. Тиме ће, према његовим речима, бити настављено учвршћивање добрих односа.

Шеф делегације Команде одбране Краљевине Данске генерал мајор Курт Мосгард нагласио је да је Данска почастиована што је Србија одабрала да сарађује са његовом земљом у више области одбране.

– Надамо се да ће вам овај центар омогућити брже реакције у кризним ситуацијама. Сарађујемо са многим земљама, али смо импресионирани брзином и професионалношћу којом су ваши официри применили овај пројекат. Са Министарством одбране Србије сарађујемо на плану учења језика, цивилно-

војне сарадње, у Ваздухопловству и свим областима обуке. На стојимо да нашу сарадњу што више унапредимо, и жеља нам је да још дуго сарађујемо са системом одбране Србије – истакао је генерал Мосгард.

Отварању Оперативног центра претходила је презентација организације ВиПВО Војске Србије и досадашње реализације сарадње са Краљевином Данском, којој су, поред министра Шутановца и гостију из Данске, присуствовали и државни секретари Зоран Јефтић и Игор Јовичић и директор Директората цивилног ваздухопловства Републике Србије Небојша Старчевић. ■

Р. ДРАГОВИЋ
Снимио Д. АТЛАГИЋ

Акција „Отворени дан“

Велика посећеност

Промотивна акција Војске Србије „Отворени дан“ одржана је ових дана у касарнама у Новом Пазару, Пожаревцу, Ваљево, Крушевцу и Јакову

Касарна „Рифат Бурчевић Тршо“ у Новом Пазару отворила је своје капије за многобројне посетиоце из Новог Пазара. Сенице и околних места. Акцију, коју је организовала Друга бригада Копнене војске, посетило је око три хиљаде грађана, омладинаца и ученика основних и средњих школа. Посетиоци су обишли тактичко-технички збор наоружања и војне опреме, објекте за смештај војника, полигон пешадијских препрека и приказе поступака у раду са службеним псима и рада са борбеним средствима. „Отвореном дану“ присуствовали су и командант Друге бригаде бригадни генерал Душан Стојановић и градоначеник Новог Пазара Мехо Махмудић.

У касарни „Генерал Павле Јуришић Штурм“ у Пожаревцу посетиоцима су приказани наоружање и опрема која се користи у пешадијским, артиљеријским, инжењеријским, извиђачким и оклопним јединицама Војске Србије, као и трофејно наоружање. Градоначеник града Пожаревца Миодраг Милосављевић уручио је донацију припадницима Центра за обуку Копнене војске од милион динара. Донацију је примио Командант Центра пуковник Винко Марковски.

У касарни „Војвода Живојин Мишић“ у Ваљево гости Четвртог центра за обуку, поред неколико стотина грађана, били су начелник Колубарског округа Милоје Обреновић, заменик градоначелника Ваљева Станко Терзић и бивши припадници ове јединице. Посетиоцима је приказано пешадијско наоружање и Спомен-соба Центра за обуку.

У крушевачкој касарни „Цар Лазар“ припадници Центра за обуку логистике, Шестог центра за обуку, Центра за усавршавање кадрова АБХО и 246. батаљона АБХО припремили су за госте приказе садржаја обучавања, наоружања и војне опреме. Више од хиљаду грађана и деце из Крушевца могли су да виде савремена средства АБХО, комплет за бушење бунара, демонстрацију прве помоћи по систему „Левел 3“, деконтаминацију возила комплетом САНИЈЕТ и друге занимљиве детаље.

Акција „Отворени дан“ одржана је и у касарни „Мајор Милан Тепић“ у Јакову. Припадници Трећег центра за обуку приказали су гостима наоружање и војну опрему, атрактивне садржаје обуке и просторије за живот и рад војника. Највеће интересовање владало је за приказе физичке оспособљености припадника Војске Србије и наоружања које поседује Трећи центар за обуку. ■

Кључ за безбедно откључавање

Министарство одбране Србије почело је од 16. априла да издаје електронске картице за запослене и професионалне припаднике Војске – војне легитимације, идентификационе картице, ученичке и кадетске легитимације, картице здравственог осигурања и пропуснице за посетиоце. На тај начин смањиће се трошкови који настају неодговарајућом употребом кадровских, материјалних, финансијских и информационих ресурса. Такође, повећава се безбедност војних објеката и сигурност података у рачунарским системима.

У оквиру реформе система одбране дефинисана је потреба да се замене постојећа идентификациона документа припадника Министарства одбране и Војске Србије, те да се у рад уведу савремени информационо-технолошки системи. Замена докумената односи се, најпре, на војне легитимације и примену идентификационих картица. Увођење нових, савремених здравствених књижица део је пројекта реформе здравственог система и здравствене заштите војних осигураника.

Крајем марта 2009. у Министарству одбране за тај задатак формиран је радни којим је руководио државни секретар др Зоран Весић. Поред Управе за кадрове Сектора за људске ресурсе и Управе за телекомуникације и информатику Генералштаба, у пројекту су учествовали и представници осталих организационих јединица Министарства одбране и Војске Србије.

Савремена решења

– Када је реч о новим идентификационим документима – истиче државни секретар у Министарству одбране др Зоран Весић – определили смо се за најсавременије електронске картице које постоје на тржишту, наравно у складу с могућностима. Реч је о картицама које имају и контактни и бесконтактни чип. На тај начин обезбедићемо подизање нивоа безбедности објеката у Министарству одбране и Војсци на виши ниво. Бесконтактни чип омогућава да у потпуности контролишемо приступ војним објектима, односно улазак у њих, уз доделу одређених нивоа приступа, тачније овлашћења одређеним лицима. Помоћу контактнoг чипа, на коме су забележени подаци, могућ је приступ одређеним ресурсима, коришћење рачунарских и осталих информационих система, али и њихова контрола.

Према речима државног секретара, до септембра ће сви запослени у систему одбране имати или војну легитимацију, ако је реч о професионалним војним лицима, или идентификациону картицу за државне и војне службенике и намештенике. Потом ће, у другој фази, идентификациона електронска документа добити војници на служењу војног рока и резерва.

Посебан квалитет нових докумената представља електронски потпис.

– Онога тренутка када картицу ставите у читач, укуцате шифру и проверите електронске кључеве, сваки документ који мејлом пошаљете биће аутоматски електронски потписан. То је основа за прелазак на е-канцеларију, то јест бесплапирну управу, што знатно штеди време и новац – објашњава Весић.

Технологија по којој су направљене електронске картице омогућиће многобројне сервисе које ће надлежни у систему одбране надаље развијати. Како каже др Весић, када се говори о издавању нових здравствених књижица и здравствених картица, систем одбране определио се за књижицу на папирном обрасцу, што је прилагођено ономе што се користи у цивилној здравственој заштити.

– Сваки наш здравствени осигураник имаће књижицу која има бар-код, али ће постојати и здравствена картица која ће се примењивати у оквиру нашег војноздравственог система. Издавањем здравствених картица успоставиће се нова и потпуна евиденција војних осигураника, што сведочи о томе да градимо одговарајућу базу података. Затим, применом електронске здравствене књижице војни осигуранци неће морати да сваке године оверавају тај документ. Књижица ће трајати док јој физички не истекне рок – објашњава државни секретар и најављује развој новог информационог система у систему војног здравства.

Применом електронских картица аутоматизоваће се све функције које постоје у здравственом систему, као што су електронски рецепти, најпре код војних, а потом и код цивилних апотека. Весић посебно наглашава контролисање и трошкова и ресурса.

– Сви војни лекари ће од 10. маја добити нове идентификационе бројеве на територији Србије. На тај начин моћи ћемо да проверавамо колико је пацијената који лекар прегледао, које је рецепте и упуте издао. Читав низ новина у тој области увешће се током ове и наредне године како бисмо унапредили квалитет здравствених услуга и обезбедили рационалније коришћење ресурса. Олакшаће се и начин заказивања прегледа. Планирамо да крајем 2011. заокружимо војни здравствени информациони систем који ће задовољити поменуте функције. А предуслов свега тога јесу, управо, електронске картице – закључује Весић.

Визије система

Рокови за реализацију пројекта електронских картица у систему одбране били су прилично кратки. Захваљујући доброј организованости, конструктивној сарадњи, комуникацији и координацији активности, али и јасној визији будућег система, радни тим завршио је планиране активности у задатом времену. Сарађивао је са организацијама и институцијама које имају искуства у пројектовању и производњи електронских картица, а посебно са Министарством унутрашњих послова Републике Србије.

– Од основне замисли до циља дошли смо за непуну годину. Процес техничке реализације завршен је у рекордном року – за мање од пет месеци обезбеђени су сви услови за замену постоје-

Поуздан систем заштите

Пошто су електронске картице програмбилни процесни модули, њиховим коришћењем остварује се значајна карактеристика поузданих система заштите – приватни кључ корисника се ниједног тренутка не налази у меморији рачунара. Операције креирања и провере дигиталног потписа могуће је реализовати на самој картици. Зато су електронске картице најприхватљивије решење за потребу реализације хардверских криптографских модула на страни корисника и безбедног носиоца поверљивих података.

Генера-мајор Радивој Вуцкобровић

Др Зоран Весић

Корисници нових докумената

Војна легитимација издаје се професионалном војном лицу, односно официру, подофициру и, први пут, професионалном војнику. Идентификациону картицу користиће изабрана, постављена и именована лица, лица на положају, државни и војни службеници и намештеници. Ученичка и кадетска легитимација следећу ученицима Војне гимназије и кадетима Војне академије и Војномедицинске академије. Привремена пропусница издаваће се за приступ објектима Министарства одбране и Војске Србије физичким и овлашћеним правним лицима.

У другој фази пројекта, електронску картицу добиће и припадници резервног састава док су на војној дужности, војници на служењу војног рока, затим, лица на цивилном служењу војног рока у Министарству одбране, лица на стручном оспособљавању за офицере и подофицере, те онима који су у систему одбране ангажовани по уговору о делу и припадницима страних оружаних снага за време боравка у војним објектима. Рок важења документа биће пет година, осим у случајевима када се издаје за рад на одређено време.

Њих, класичних идентификационих докумената, електронским картицама за све припаднике система одбране. Истовремено је успостављено и квалификовано сертификационо тело Министарства одбране и Војске Србије за издавање електронских сертификата – каже генерал-мајор Радивој Вуцкобровић, начелник Управе за телекомуникације и информатику Генералштаба, и наводи да је оспособљен кадар за визуелну и електронску персонализацију картица, те да су обезбеђени просторни и остали материјални услови за не сметану припрему и издавање електронских картица по строго прописаној процедури.

Према речима генерала Вуцкобровића, направљен је савремен, квалитетан и безбедан електронски документ, а и дизајн је за понос. Заштита идентификационих докумената је питање коме је посвећена посебна пажња. Проценили су ризике и определили се за оптималан број из палете расположивих пасивних елемената заштите. Међу њима су вишеструка ласерска штампа (MLI), умањена црно-бела фотографија власника документа (ghost image), ламинирани ембосирани елемент, систем танких разнобојних линија (Guiloché system), микроштампа и кинеграм, који је посебно дизајниран за припаднике Министарства одбране и Војске.

– Електронска картица која се користи у систему одбране садржи два чипа – контактни и бесконтактни. Контактни може прихватити све садржаје предвиђене за запис, уз примену сигурних система за заштиту од доступности неовлашћеним лицима. Бесконтактни чип није електронски повезан са контактним тако да не постоји могућност даљинског читавања садржаја из меморије контактне чипа. С

обзиром на примењену микропроцесорску заштиту од неауторизованог приступа, чување безбедносно осетљивих информација, као што су криптографски кључеви и дигитални сертификати, на картицама је знатно безбеднија него на другим електронским медијима – истиче начелник Управе за телекомуникације и информатику.

Основни циљ увођења електронских идентификационих докумената јесте смањење трошкова који настају неадекватном и неекономичном употребом расположивих ресурса – кадровских, материјалних, финансијских, информационих. Њиховом применом повећаће се продуктивност, безбедност и сигурност података и информација у информационим системима.

Како наглашава генерал Вукобровић, наведени циљеви могу се постићи применом електронске картице у новим сервисима који обезбеђују контролу, ауторизацију и аутентификацију приступа ресурсима помоћу аутоматизоване евиденције радног времена, контроле приступа војним објектима и рачунарским ресурсима. Један од тих сервиса обезбеђује размену валидних електронских докумената и њихову заштиту до нивоа индивидуалних корисника.

Високи стандарди израде

Електронска картица се израђује у стандардним димензијама, што је значајно у погледу коришћења доступних комерцијалних читача електронских картица. Материјал од кога се прави јесте вишеслојни поликарбонат који се одликује постојаношћу и за сада је најбољи избор за израду електронских идентификационих докумената која ће се вишенаменски користити.

Бригадни генерал Слађан Ђорђевић

ном, а пре свега у функционалном смислу, далеко су испред свих електронских картица које се издају на овим просторима – тврди генерал Ђорђевић и додаје да је мултифункционалност електронских картица свакако једна од највећих предности и замениће много докумената који су до сада издавани у папирној форми.

Издавање електронских картица само је први корак ка њиховој примени, истиче начелник Управе за кадрове и најављује увођење првих сервиса за примену који ће се у почетку односити на контролу, аутоматизацију и евиденцију приступа објектима и просторијама, ауторизацију приступа рачунарима и рачунарским мрежама, формирање канцеларија „без папира“, дигитални потпис, унапређење заштите у информационим системима и системима криптозаштите. С обзиром на карактеристике и капацитет уграђених чипова, картице могу имати неограничену примену.

– Поред података који су штампани на картицама – име и презиме, матични број, својство, серијски број и датум издавања, крвна група и рок важења документа – чипови садрже и податке о служби лица коме је електронска картица издата као што су чин, војна пошта, место службовања, назив јединице или установе којој припада, и њих могу мењати само надлежни на основу прописа – прецизира бригадни генерал Слађан Ђорђевић. ■

– Издавањем првих вишенаменских електронских картица, Министарство одбране отворило је ново поглавље у начину приступа ресурсима система одбране, што представља велик помак и када је реч о томе да се замењују идентификациона документа професионалним војним лицима издата још у време држава које одавно не постоје и када се говори о чињеници да су управо та документа мултифункционална и да замењују низ других која су имала уско одређену намену – истиче бригадни генерал Слађан Ђорђевић, начелник Управе за кадрове Сектора за људске ресурсе Министарства одбране.

Вишенаменска улога

Најпре је израђен *Елаборат за увођење електронских картица у Министарство одбране*, а потом и *Уредба о војној легитимацији* и *Одлука о стандардима за израду обрасца војне легитимације* и за микроконтролере и заштитне елементе, затим, *Директива о начину рада и поступању приликом издавања војне легитимације* и *Правилник о електронским картицама*. Израдом свих неопходних прописа није завршена улога Управе за кадрове, управо ту почиње нова надлежност која се огледа у издавању електронских картица.

Према речима начелника Управе за кадрове, отежавајућа околност у изради прописа била је та што је Министарство одбране својеврстан пионир у тој области, па није могло да користи туђа искуства јер у српској државној управи не постоји тако свеобухватан систем коришћења електронских картица, као ни у многим земљама и армијама региона и света.

– Војна легитимација, идентификациона картица, ученичка легитимација, кадетска легитимација и пропуснице, у естетском, квалитативном, безбедно-

Контрола здравствених услуга

Картицу здравственог осигурања издаје Фонд за социјално осигурање војних осигураника и омогућиће потпуну контролу система војног здравственог осигурања, аутоматизацију процеса лекарских услуга, заказивање, плаћање и чување основних персоналних података о војном осигуранику и део неопходних података из здравственог картона. Пуну функцију и примену добиће увођењем новог здравственог информационог система.

Владимир ПОЧУЧ

Државни секретар Спасојевић у Хрватској

Државни секретар Душан Спасојевић предводио је делегацију Министарства одбране која је 22. априла посетила Хрватску.

У разговору са државним секретаром Министарства одбране Републике Хрватске Пјером Шимуновићем разматрана су питања везана за билатералну војну сарадњу, за коју је констатовано да постоји простор за њено унапређење.

Обострано је наглашен значај регионалне сарадње у области одбране, која је један од главних фактора регионалне стабилности и истакнуто је задовољство добром сарадњом два министарства у оквиру регионалних безбедносних иницијатива.

Усаглашен је споразум о сарадњи у области одбране који би требало да потпишу два министра, с обзиром да је упућен позив министру Драгану Шутановцу да посети Хрватску у наредном периоду.

Државни секретар Спасојевић састао се са државним секретаром Министарства спољних послова Хрватске Давором Божиновићем. Разговарано је о питањима везаним за безбедносно-политичку ситуацију у региону и европским интеграцијама, како две земље тако и региона западног Балкана. Изражен је висок степен сагласности око неопходности што интензивније регионалне сарадње и што брже интеграције региона у ЕУ.

Током посете Спасојевић је имао састанке и са саветником за одбрану председника Хрватске Златком Гарељићем и председником Одбора за безбедност Сабора Борисом Шпремом. ■

Сарадња са Кфором

Начелник Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Милоје Милетић састао се 15. априла на бази „Југ“ са командантом Кфора генералом Маркусом Бентером.

Двојица генерала разговарали су о безбедносној ситуацији на Косову и Метохији и ситуацији у

захвату административне линије према Косову и Метохији.

Такође, разговарали су о даљој сарадњи Војске Србије и Кфора на обезбеђењу административне линије према Косову и Метохији.

Састанак Мултинационалне саветодавне групе – МАГ

Редовни састанак Мултинационалне саветодавне групе – МАГ, која је руководеће тело Центра за безбедносно сарадњу RACVIAC, одржан је у Будви 14. априла.

Мултинационална саветодавна група обезбеђује реализацију активности и развој RACVIAC-а, у складу са усвојеним смерницама, принципима и одлукама и састаје се два пута годишње.

Делегацију Србије предводио је државни секретар у Министарству одбране Игор Јовичић.

На састанку су учествовали представници Босне и Херцеговине, Мађарске, Црне Горе, Норвешке, Шпаније, Турске, Пољске, Грчке,

Немачке, Македоније, Данске, Хрватске, Аустрије, Словеније, Бугарске, Чешке, Француске, Албаније и Молдавије.

Државни секретар Игор Јовичић потписао је, у име Републике Србије, Споразум о RACVIAC – Центру за безбедносно сарадњу, чиме је Србија стекла статус пуноправног члана RACVIAC и МАГ. ■

Експертски разговори са делегацијом САД

У организацији Управе за стратегијско планирање Министарства одбране одржани су експертски разговори са делегацијом Министарства одбране и Здруженог Генералштаба САД о Стратегијском прегледу одбране и реформи система одбране.

Америчку делегацију предводио је Нејтан Бајн из Канцеларије секретара одбране САД за Србију. У разговорима су учествовали начелник Управе за стратегијско планирање генерал-мајор др Божидар Форца, начелник Управе за међународну војну сарадњу Милорад Перић, начелник Управе за обуку и доктрину ГШ ВС генерал-мајор Петар Ђорнаков, начелник Управе за организацију бригадни генерал Бранко Андрић и представници организационих јединица МО и ВС.

Америчку делегацију поздравио је и државни секретар Душан Спасојевић.

Гости из САД највише су се интересовали за достигнути степен реформе система одбране и за промене у начину функционисања система одбране које су се десиле од распада државне заједнице 2006. године до данас.

Разговарало се и о организационим променама у МО и ВС, новом систему обуке у Војсци, реформи обавештајно-безбедносног сектора, војној сарадњи министарства одбране Србије и САД, регионалној сарадњи и учешћу Србије у мировним операцијама. ■

Донација Министарства одбране Норвешке

Протокол о донацији Министарства одбране Краљевине Норвешке у виду додатне опреме за рад Лаке пољске болнице потписао су, 16. априла у Београду, командант Лаке пољске болнице нивоа II пуковник Никола Зеџ и изасланик одбране Краљевине Норвешке у Београду потпуковник Терје Хаверстад.

Предмет донације су агрегати, клима уређаји, додатни шатори и остала техничка опрема укупне вредности око 290.000 евра.

Обука техничког особља ВМА за рад, инсталацију и коришћење наведене опреме реализована је од 19. до 23. априла, што је допринело високом степену техничке оспособљености и опремљености свих елемената болнице за самосталан рад у теренским условима.

Овом донацијом знатно ће се повећати капацитети Министарства одбране и Војске Србије за учешће у мултинационалним операцијама под окриљем УН. ■

Сарадња са Армијом Македоније

Командант Копнене војске генерал-потпуковник Љубиша Диковић, са сарадницима, примио је 23. априла делегацију Армије Републике Македоније, коју је предводио командант Здружене оперативне команде генерал-мајор Зоран Димов.

Припадници Копнене војске причали су гостима о структури и задацима Копнене војске, након чега су две делегације размениле искуства о имплементацији циљева Програма *Партнерство за мир*, о припреми и упућивању јединица у мултинационалне операције.

Делегација Македоније посетила је нишку касарну „Књаз Михаило“ и присуствовала делу обуке јединица Копнене војске.

Гости из Македоније обишли су и културно-историјске знаменитости града Ниша. ■

З. М.

Лекари Друге бригаде на Пештеру

Друга бригада Копнене војске реализовала је средином априла акцију цивилно-војне сарадње „Лекар на Пештеру“, током које је лекарска екипа Друге бригаде (два лекара и један стоматолог) посетила село Карајукића Бунари на Пештерској висоравни, прегледала 85 мештана и поделила потребне лекове.

Том приликом, војни лекари обишли су и 15 старих и изнемоглих особа у њиховим домовима. Органи локалне власти и житељи сјеничке општине захвални су Војсци на овој акцији. ■

З. М.

у селу Рељ

На комеморативном скупу у селу Рељан код Прешева одата је пошта припадницима 78. моторизоване бригаде погинулим током ратних дејстава 1999. године.

Делегација Војске Србије, са начелником Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковником Милојем Милетићем на челу, у којој су били и командант Копнене војске генерал-потпуковник Љубиша Диковић и командант Четврте бригаде КоВ бригадни генерал Милосав Симовић, положила је венац на спомен-обележје

Инострани војни представници посетили Војногеографски институт

Инострани војни представници акредитовани у Србији посетили су 20. априла Војногеографски институт. Током посете, изасланици су сазнали више о раду Института и обишли важније организационе делове те установе.

Госте су, у име Управе за обавештајно-извиђачке послове и Војногеографског института, поздравили пуковник Борислав Миладиновић и начелник Института пуковник др Мирко Борисов.

Заменик начелника Института пуковник Драган Стевановић представио је историју, делатност, задатке, надлежности и планове Геодетске службе Војске Србије и Војногеографског института.

Војни изасланици су обишли и сталну изложбenu поставку Војногеографског института, архив картографске документације и дигиталну картографију и фотограмерију. ■

Н. Д.

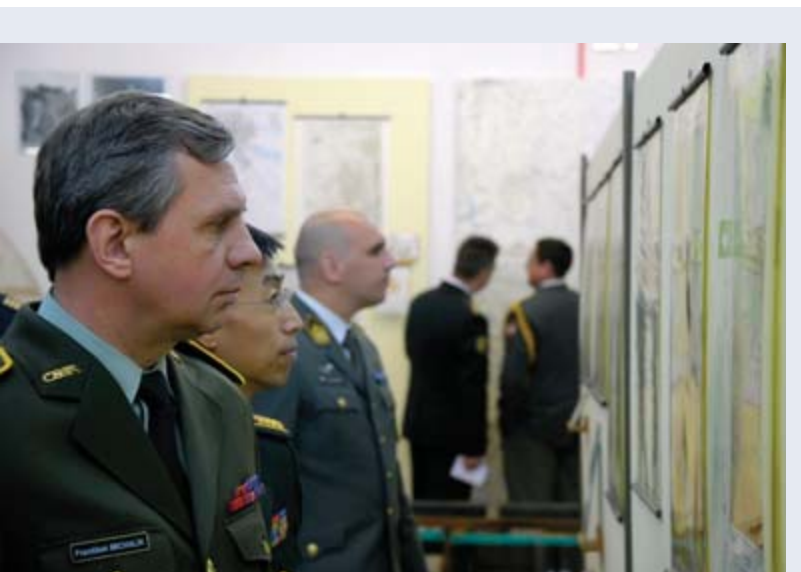
Комеморација ан код Прешева

погинулим припадницима 78. моторизоване бригаде.

Генерал Милетић је, обраћајући се окупљенима, изразио наду да се никада више неће догодити слична трагедија.

Венце су, у присуству родбине и пријатеља погинулих старешина и војника, положили и начелник Пчињског округа Будимир Михаиловић, градоначелник Врања Миролуб Стојчић, представници Полицијске управе Врање и Субнора. ■

А. А.

ОДБРАНА

Одржан курс „Право у оружаним сукобима“

У Центру за мировне операције Генералштаба Војске Србије одржан је курс „Право у оружаним сукобима“ у организацији Министарства одбране Републике Србије, а уз подршку владе Холандије и техничку подршку фонда ISAC.

Десетодневни курс, који је одржан шести пут, одвијао се по програму Међународног института за хуманитарно право из Сан Рема и првенствено је намењен запосленима у оружаним снагама, односно онима чија је професионална обавеза у вези са применом закона оружаног сукоба.

Курс је организован с циљем да помогне професионалцима из ових области да развијају своја знања која се тичу принципа и правила који се примењују у случају оружаних сукоба. Поред тога, курс треба да допринесе развоју способности за постизање практичних војних решења у складу са општим правилима права оружаних сукоба, уз разматрање општих питања из области међународног хуманитарног права и основних послова Међународног комитета Црвеног крста.

На предавањима у оквиру овог курса било је речи о ограничењима везаним за употребу оружја, мировним операцијама, али и о операцијама спровођења и одржавања мира, затим о правилима ратовања у различитим амбијентима ратовања, те о кривичној одговорности за повреду права из корпуса права у ратним сукобима. ■

Б. М.

Заштита од дејства хемијског оружја

У Центру за усавршавање кадрова АБХО у Крушевцу одржан је основни курс заштите од дејства хемијског оружја, који похађају шест полазника из Аустрије, Босне и Херцеговине, Црне Горе и Македоније.

Током курса, припадници оружаних снага страних земаља научиће о ефектима, особинама, типовима и карактеристикама хемијског оружја, међународним конвенцијама о забрани хемијског оружја, тероризму хемијским оружјима, те о опреми за заштиту, детекцију, идентификацију и деконтаминацију од дејства хемијског оружја.

Посебна пажња биће посвећена практичном оспособљавању за употребу формацијских и приручних средстава заштите од дејства хемијског оружја. ■

З. М.

Годишња конференција УПВЛПС

Редовна годишња конференција Удружења пензионисаних војних летача и падобранаца Србије (УПВЛПС), девета по реду, одржана је 15. априла у Команди ВиПВО. Конференцији су, поред чланова Удружења, присуствовали и бројни гости, представници ВиПВО, сродних удружења, војних и цивилних пензионерских организација.

У Извештају о раду истакнуто је да је деловање Удружења посвећено професији и окренуто виталним статусним питањима, бризи о колегама и неговану ваздухопловних традиција.

Удружење је прихватило иницијативу да заједно са Завичајним друштвом „Михаило Петровић“ из Влакче и Удружењем за неговане ваздухопловних традиција Србије формира Ваздухопловни фонд „Пилот Михаило Петровић“.

Признања су додељена секцији Удружења из Новог Сада, Славољубу Михаиловићу и Бори Гагићу.

На конференцији је изабрано ново руководство. За председника је изабран Златомир Грујић, пилот у пензији, а за потпредседника Љубиша Величковић, пилот у пензији. ■

Пештер 2010

У нападу

**Јединице Друге бригаде
Копнене војске нису имале
имагинарног противника
на вежби на Пештерској
висоравни, већ су испред
нападача и бранилаца
биле снаге које процењују
ситуацију, доносе одлуке
и реализују одређене
тактичке задатке**

Вежба Друге бригаде Копнене војске, недавно изведена на Пештерској висоравни, била је прилика да јединице и припадници тог састава практично провере оспособљеност за додељене задатке. Током прошле године тај састав Војске извео је две велике вежбе, које су се односиле на задатке из прве и треће мисије Војске, а вредноване су високим оценама. Овог пута, Команда Копнене војске доделила је Другој бригади задатак да изведе двострану тактичку вежбу – *Пешадијска чета у нападу – вод у одбрани*.

Активност је реализована од 20. до 29. априла на привременом полигону *Пештер*, а учествовало је око 350 припадника Команде и јединица бригаде. Ангажовано је седамдесетак борбених, неборбених, специјалних возила, а коришћено је наоружање пешадијског батаљона. Вежбу *Пештер 2010* планирала је Команда Друге бригаде, а 21. пешадијски батаљон из Рашке, с придодатим снагама из осталих јединица бригаде, реализовао је задатке.

За команданта Друге бригаде бригадног генерала Душана Стојановића није би-

ло недоумице да је вежба на привременом полигону *Пештер*, по обиму снага и средстава, била највећа у 2010. години.

Жути период обуке

Посебан значај представља чињеница да је вежбу извео 21. пешадијски батаљон, јединица која се, у складу са новим *Упутством о управљању обуком*, налази у жутом периоду обуке. Овако се, заправо, и завршава та фаза обуке, те реализује евалуација и сертификација оспособљености батаљона за извршавање задатака из прве мисије Војске.

Том приликом састави су проигравали поступке чете у нападу и вода у одбрани. Речју, јединице које су учествовале на *Пештеру 2010* нису имале имагинарног противника, већ су испред нападача и бранилаца биле снаге које тактичким радњама и поступцима покушавају своју јединицу да доведу у повољнији положај у односу на противника и изврше додељен задатак.

– На оваквим увежбавањима побеђују они који се боље сналазе у конкретним си-

туацијама и боље познају и примењују одређена тактичка начела. Старешине које имају улогу судија прате ток вежбе, процењују и одлучују о губицима, вреднују ваљаност одлука свих нивоа командовања. Потребно је нагласити да овакве, двостране вежбе јединице Војске нису изводиле дуже времена – каже бригадни генерал Душан Стојановић.

Према његовим речима, учесници су били изузетно мотивисани и показали су завидан ниво оспособљености. Пешадијски батаљон потврдио је да је добро обучен за извршавање задатака из области прве мисије Војске. Професионални војници који су недавно примљени у тај састав такође су потврдили да се на њих може ослонити приликом извршавања најсложенијих вежбовних активности.

Начелник Штаба Команде Копнене војске бригадни генерал Војин Јондић истакао је да су учесници вежбе уложили много напора да се она припреми и реализује на *Пештеру*.

Како истиче руководилац вежбе и начелник Штаба Друге бригаде пуковник Слободан Стопа, припреме за ову активност су отпочеле пре четири месеца, а реализоване су главна конференција и две радионице. Сачињена су планска документа, према смерницама команданта бригаде и на основу *Упутства за управљање обуком и Упутства о вежбама*.

– Овакав начин планирања вежби је новину у Другој бригади и први пут се самостално примењује. Старешине стичу искуства, што представља неопходан стандард обуке – каже пуковник Стопа.

Три фазе вежбе

На вежби је претпостављено да су одређене оружане војне формације започеле терористичке активности. Стога су главне

одбрамбене и територијалне снаге подигле ниво приправности и започеле организовање како би уништиле терористичке групе. Јединица су распоредиле превентивне снаге да би започеле напад и стабилизале безбедносно стање на простору за који су надлежне.

Чета је нападала из покрета, уз примену различитих облика маневра и обухвата у нападу. У комбинованом нападу, јединице су тежиште испојиле на бок, што је у складу с искуствима из историје ратовања када се главне снаге групишу према једном противничком крилу. Током вежбе коришћена је маневарска муниција и различита имитациона средства.

Командант 21. пешадијског батаљона потпуковник Мирослав Стефановић истиче да су све активности на *Пештеру 2010* успешно реализоване, уз примену мера заштите живота и здравља људи, захваљујући доброј оспособљености командира. Како тврди, јединица је током вежбе повећала ниво тактичке оспособљености.

Такође, потврђено је да су способности Штаба Друге бригаде, када је реч о извршавању задатака прве мисије Војске, на високом нивоу. Команда је оспособљена за доношење и преношење одлука на потчињене, за командовање, организовање садејства, обезбеђење борбених дејстава и израду борбених докумената. Јединице Друге бригаде које су практично извеле вежбу су обучене и увежбане за напад и одбрану у различитим временским и земљиним условима.

На *Пештеру 2010* надлежни су сагледали и остале способности јединица – оперативно планирање, моделовање и извођење операција тактичког нивоа, спремност за борбено организовање снага током операције, те могућност команди и јединица да реализују квалитетну логистичку подршку. Старешине Команде Копнене војске, команди тактичких нивоа и команданти батаљона, дивизиона и одреда такође су унапредиле знања из области планирања, припреме, организовања и извођење вежбовних активности јединица на терену. ■

Зоран МИЛАДИНОВИЋ
Снимио Саша ЂОРЂЕВИЋ

Летачка обука припадника 204. и 98. авијацијске базе

Провера на полиго

На војним полигонима *Пасуљанске ливаде* и *Чента* изведено је бојево гађање у оквиру редовне летачке обуке припадника 204. и 98. авијацијске базе. Том приликом пилоти су прошли школску, тактичку и комбиновану обуку, с циљем припреме за предстојеће заједничко увежбавање јединица ВиПВО.

На интервидовском полигону *Пасуљанске ливаде*, припадници 714. противоклопне хеликоптерске ескадриле из састава 98. авијацијске базе извели су тренажно ракетно гађање циљева на земљи из противоклопних хеликоптера *гама*. Пилоти су на полигону у два налета, из лебдења и прогресивног лета, дејствовали по метама ракетама типа *маљутка*, које су наводили оператори.

Гађање, ракетирање и бомбардовање циљева

на полигону *Чента* извршиле су посаде наших јуришника *орлова* и *супергалебова* из састава 98. и 204. авијацијске базе.

Циљ обуке била је тренажа искусних пилота, даља обука младих пилота и припрема посада авијацијских јединица за учествовање у будућем заједничком увежбавању са осталим јединицама ВиПВО. ■

Никола ДРАЖОВИЋ
Снимили Душан АТЛАГИЋ и Димитрије ОСТОЈИЋ

НИМА

Први самостални лет
кадеткиње Сандре Радовановић

Сан је СТВАРНОСТ

Након претполетног прегледа авиона у коме ће први пут полетети сама, двадесетдогодишња кадеткиња 132. класе Војне академије, Смер авијација, Сандра Радовановић седе на лево седиште. Затеже рамене везе, у себи преслишава ставке чек-листе и чека одобрење за стартовање мотора. Испред ње на задатак таксира миг 21, иза њега су поређани њени класићи, а у следећих десетак минута животни сан јој пролеће пред очима. Сандра постаје пилот.

Сандра Радовановић, Ања Крнета и Ана Тадић

Овој години наше ваздухопловство испуњава још један циљ. Добиће прве девојке пилоте. Њихова имена су Ана Тадић, Ања Крнета и Сандра Радовановић, које заједно са још осморо колега похађају Смер авијације на Војној академији Војске Србије. Пре три године њих једанаесторо успешно је прошло строгу селекцију приликом пријема. Први пут је пријављено и пет девојака. Само три пролазе. Дискриминације нема.

– Није битно ко је ког пола, све док се испуњавају јасно зацртани критеријуми – каже командант 204. авијацијске базе, бригадни генерал Мирко Вранић. Дошао је да пожели срећу Сандри на првом самосталном лету.

– Пре три године су такође летели, али не самостално. То је била селекција. Бирали смо најбоље. Сада улазе у почетну фазу летачке обуке и очекујемо да ће је успешно завршити. Доста труда и рада уложено је у обуку кадеткиња и ако је родна равноправност можда табу тема у нашем друштву, овде то није случај. За све важе исти здравствени критеријуми и стандарди. По томе се сада ни ми не разликујемо од света. Најбитније је да су сви здравствено способни и емотивно стабилни. После све дође на своје – каже генерал Вранић.

Све је и дошло на своје. Након два школска круга авион за обуку В-53, 252. мешовите ескадриле за обуку пилота, рула назад на стајанку. Из њега излази Сандра Радовановић, најновији пилот ВиПВО Војске Србије. Има дугу црну косу свезану у коњски реп, кожну пилотску јакну и осмех одушевљења. Али и олакшања. Последње равнање је очигледно урађено на време, „видела је земљу“ и, како каже, није „одскочила“. Верујемо јој.

– Нисам била посебно узбуђена пред лет. Прво слетање је добро прошло, друго је било одлично. Адреналин није био толики,

можда тек сада када сам слетела и видим шта сам урадила. Пресрећна сам – каже Сандра.

Класићи јој прилазе, грле и честитају. Поносни су, као и њени родбина и пријатељи у Рековцу поред Јагодине.

Поносни су и њени наставници летења. Међу њима је и потпуковник Бранислав Павловић, шеф одсека авијације на Војној академији.

– Девојке, као и момци, напредују очекиваним темпом. Усвајају све елементе обуке и пресрећни смо што је ова класа толико посебна. Девојке су у потпуности испуниле наша очекивања – каже Павловић.

Наставници летења настављају са праћењем њиховог напретка. Сада их чекају још три „раздела“ летачке обуке. После летења са инструктором, иде самостално, затим пролазе навигацијско и формацијско летење.

У зависности од потребе команде ВиПВО и још важније, показаних способности, неки ће обуку наставити на школском борбеном авиону Г-4, док ће остали отићи на хеликоптер Х-45 газела.

Након завршетка последње, четврте године студија, које су сагласне са *болоњом*, кадети добијају диплому Саобраћајног факултета и постају официри пилоти.

Тренд повећаног интересовања за упис на Војну академију приметан је и на одсеку авијације. Ове године можемо бирати између 23 девојке и 83 момка. Као и увек, само најбољи, најзрелији и најспремнији добиће прилику. ■

Петар ВОЈИНОВИЋ
Снимео Душан АТЛАГИЋ

Пријем за учеснике мировних мисија

Државни секретар Душан Спасојевић примио је 16. априла припаднике Министарства одбране и Војске Србије који одлазе у мировне мисије УН.

Четири представника одлазе као посматрачи у мировну мисију УН (UNOCI) у Обалу Слоноваче, а три у мисију UNMIL у Либерију.

Спасојевић је припадницима ове ротације причао о плановима Министарства одбране везаним за даље активности у ангажовању у мировним мисијама и нагласио да је основна интенција да се интензивира наш допринос изградњи глобалног мира и стабилности као одговорног члана међународне заједнице, како додатним ангажовањем у постојећим, тако и учешћем у новим мисијама. ■

Припреме за мисије у Либерији и Обали Слоноваче

У Центру за мировне операције ГШ Војске Србије завршене су припреме припадника Војске Србије који су изабрани за учествовање у мисијама Уједињених нација у Либерији и Обали Слоноваче.

Мајори Игор Јанковић, Душан Добац и Горан Веселић и капетан Игор Саиловић придружиле се колегама у оквиру мисије УН у Либерији (UNMIL), а мајори Горан Ненадовић, Ивица Станковић и капетан Дамњан Марковићу иду у Обалу Слоноваче (UNOCI).

Непосредне припреме пред одлазак у обе мисије садржале су психофизичке припреме, усавршавање енглеског, али и француског језика за припаднике који одлазе у Обалу Слоноваче. Будући мировњаци наоружани су и практичним информацијама и саветима који ће им помоћи да се што боље адаптирају на ново окружење, а посебно значајна била је обука вођење по неприступачним теренима.

Министарство одбране и Војска Србије учествују у мировној операцији у Либерији од децембра 2003. године када су два војна посматрача упућена у мисију. До сада су у мисији у Либерији учествовала 34 припадника Војске Србије.

У мировној мисији у Обали Слоноваче Војска Србије учествује од 2004. године, са три војна посматрача. До сада је у овој мисији ангажовано 18 припадника војске. ■

Б. М.

Стандарди за мултинационалне операције

У нишкој касарни „Књаз Михаило“ одржана је, од 20. до 22. априла, радионица за изучавање изворних текстова STANAGA-а и израду листе идентификованих задатака. У раду радионице учествовало је двадесет старешина из јединица Копнене војске Војске Србије.

Циљ радионице је био да се старешине обуче и припреме за рад по НАТО стандардима, како би достигли што већу компатибилност и интероперабилност за учешће у мултинационалним операцијама. Учесници радионице су осмислили листу идентификованих задатака, на основу којих ће се дефинисати које способности и стандарде треба да достигну јединице Копнене војске и организовати опремање и оспособљавање састава, декларисаних за учешће у програму Партнерство за мир. Домаћини радионице били су припадници 21. батаљона везе КовВ. ■

З. М.

Избор чланова медицинског тима АМЕТ-16 у Конгу

Изазов мултинационалног окружења

У Центру за мировне операције Здружене оперативне команде ГШ ВС организовано је тестирање кандидата који су се пријавили за ангажовање у саставу српског медицинског тима за евакуацију ваздушним путем АМЕТ-16 у мировној мисији Уједињених нација MONUC у ДР Конго

На петодневном тестирању психофизичких способности и знања енглеског језика, одржаном од 12. до 16. априла, од 24 кандидата биће изабрано шесторо оних чији резултати, поред медицинског знања и искуства, задовољавају прописане стандарде за учешће у мировним мисијама Уједињених нација.

Међу кандидатима су и они који су се први пут пријавили за учешће у оваквим мисијама. Један од њих је и потпуковник др Александар Љубичић, специјалиста ОРЛ, који више од 16 година ради са пацијентима Војномедицинске академије.

– Желим да променим радно окружење и искусим неке нове професионалне изазове, али исто тако постоји и жеља да радим у другом делу света. Поред тога, изазов је радити са колегама из других земаља – каже др Љубичић.

Али, ту су и они који су већ искусни мировњаци, као што је Нада Коцић, анестезиолог у Одсеку за анестезију и реанимацију Војне болнице у Нишу, која је већ два пута, 2005. и 2009. године, била у мировној мисији у Конгу. Како каже, из ових ангажовања носи много позитивних искустава. Основни задатак тимова у чијем се саставу налазила био је да прати тешко повређене или болесне пацијенте који се ваздушним путем пребацују до болница унутар Конга или до болница вишег степена у Кенији, Руанди и Јужноафричкој Републици.

– Много се може научити у раду са другим људима, поготово са искусним мировњацима, нарочито када су у питању брига и превоз тешких пацијената. Посебно ме привлачи рад у мултинационалном окружењу – каже Нада, наглашавајући да је у прошлогодишњем мандату приметила да се стање у овој земљи знатно побољшало у односу на њен први боравак у мисији, 2005. године.

Министарство одбране и Војска Србије учествују у мировној мисији УН у Конгу са санитетским тимом од марта 2003. године, а тим АМЕТ-16, у марту 2011. године, у оквиру редовне ротације замениће своје претходнике, екипу војних медицинара из Србије АМЕТ-15, чији је састав познат и који ће се у августу придружити мисији и као и до сада биће лоциран у Киншаси.

Санитетски тим ангажује се са мандатом од шест месеци. У саставу тима налазе се два лекара и четири медицинска техничара који у мисији образују два подтима за медицинску евакуацију ваздушним путем (АМЕТ) повређених и оболелих припадника мисије. Мировна операција Уједињених нација у ДР Конго успостављена је Резолуцијом Савета безбедности УН 1999. године. ■

Биљана МИЉИЋ

Од укупног броја кандидата упућених на најновији циклус обуке у Наставним центрима за потребе Централне логистичке базе (ЦЛоб), 38 одсто чине жене, па то довољно говори о порасту интересовања „нежнијег“ пола за обављање оваквих дужности.

По речима потпуковника Горана Николића, начелника Реферата за обуку у команди ЦЛоб досадашњи показатељи говоре да су све жене професионални војници запослене у Бази потпуно испуниле очекивања командне структуре, одлично се уклопиле у војничке колективе и у њих се командири могу потпуно поуздати.

Жене професионални војници у чуварској служби

У сигурним рукама

Иако су тек од недавно у саставу чуварске и ватрогасне службе складишта погонских материјалних средстава Централне логистичке базе Војске Србије, три жене професионална војника су се већ доказале професионалним приступом одабраном послу

Након успешно завршене опште обуке у Првом центру за обуку у Сомбору и индивидуалне специјалистичке у Нишу, разводници Маријана Стефановић из Коцељева и Ивана Урбан из Беочина запослиле су се, почетком фебруара ове године, као вође смене – чувари, а Јована Стакић из Новог Сада на дужност противпожарца – ватрогасца у Складишту погонских материјалних средстава „Лединци“ у непосредној близини Сремске Каменице.

Тренутно, објекат који се простире на површини од око 13 хектара има само физичко обезбеђење, али се ускоро очекује и пуштање у рад већ постављеног савременог техничког обезбеђења, па ће тиме и обављање чуварске службе, која траје непрекидно 24 часа, бити олакшано.

Разводник Маријана Стефановић свакодневно, из Коцељева и назад, путује око 200 километара, али јој, како каже, то није препрека да савесно и професионално извршава постављене задатке. Како јој се родна кућа налази између две некадашње касарне, од детињства се дружила са униформом, па не чуди њена жеља да и она обуче униформу и определи се за позив професионалног војника.

На професионално војничко опредељење разводника Јоване Стакић, којој је основна дужност свакодневна контрола исправности хидрантске мреже, бунарских пумпи и превентивно увежбавање у саставу ватрогасног одељења, помало је утицао и отац, такође запослен у Војсци Србије, али првенствено жеља за личним доказивањем. У пословима ватрогасца, потврдио нам је старији водник Жељко Црногорчић, командир одељења за обезбеђење, Јована нимало не заостаје за мушким колегама.

Патролирање и контрола запечаћености објеката, за разводника Ивану Урбан ни ноћу не представља проблем. У сталној је радио или телефонској вези са дежурним, а и цео круг складишта је осветљен. ■

Будимир М. ПОПАДИЋ

Унеле освежење и такмичарски дух у колектив – разводници Маријана Стефановић, Јована Стакић и Ивана Урбан

Нова градитељска сезона

Инжењерци из Прокупља ових дана упоредо завршавају зимско одржавање путева према стационарним центрима везе и базама на административној линији према Косову и Метохији и увелико се припремају за нову грађевинску сезону

Прокупачка инжињеријска јединица поправила је прошле године око 40 километара путева до база „Караула“, „Шушњак“ и „Грлић“ и тиме омогућила припадницима Треће бригаде Копнене војске да квалитетно обављају задатке обезбеђења административне линије према Косову и Метохији и контроле Копнене зоне безбедности. Извели су и низ инфраструктурних радова у касарнама у Нишу, Прокупљу и Куршумлији.

За потребе општине Деспотовца, постављен је мост „бејли“ преко реке Ресаве и тако остварен приход од 860.000 динара. Командант 310. инжињеријског батаљона потпуковник Драган Станојевић посебно истиче да током реализације сложених послова није било ванредних догађаја.

Нова сезона је на прагу и послови већ чекају. Ове године радиће на поправци путева Кључ–база „Караула“ (12 километара) у општини Медвеђа, Добри до–база „Велики трн“ (шест километара) и Куршумлија–базе „Трмка“ и „Шушњак“ (24 километара) у куршумлијској општини. Значајан задатак за инжењерце представља уређење прилазних путева и други потребни радови на полигонима „Петлово бојиште“ и „Пасуљанске ливаде“.

Општине Прокупље, Свилајнац и Параћин већ су упутиле захтев за постављање мостова „бејли“ на различитим локацијама, тако да се може очекивати да ће припадници прокупачке јединице прионути и на те послове.

Увек постоји и могућност да се појаве непланирани послови, што од инжењераца захтева максималну обученост и тренутну спремност за реализацију функционалних задатака.

У прокупачкој јединици већ данима се предузимају опсежне припреме за нову грађевинску сезону. Одређени су састави радних инжињеријских група и средстава технике и обавља непосредна стручна припрема људства за конкретне задатке. У оквиру непосредних припрема, припадници одређених специјалности увежбавају се за тачно прецизиране послове. Извиђају се предвиђене трасе

Квалитетне припреме

– Колико се квалитетно припремимо – каже командант 310. инжињеријског батаљона потпуковник Драган Станојевић – толико ћемо лакше и безбедније испунити све задатке, а то значи без ванредних догађаја, кварова технике, повреда, нерегулисаних питања, кашњења рокова и других проблема. Заправо, може се рећи да добре припреме представљају половину обављеног посла.

путева за поправку у овој години, праве се прорачуни и израђује техничка документација за те радове.

Посебна пажња придаје се припреми техничких средстава која ће се користити на терену, што у пракси значи да се изводе технички прегледи са бројним радњама које ће омогућити што већу поузданост у раду инжињеријских машина. Када се погледа техника 310. инжињеријског батаљона помисли се као да је тек изашла из фабрике. Прошле године батаљон је опремљен са четири нова копча ЈЦБ, енглеске производње, који су се показали као одлични у раду, имају веће радне учинке, бољу прегледност руковаоца и поузданост.

Закључак је да су припадници 310. инжињеријског батаљона успели да се, поред свих гарнизонских послова, обуке људи, квалитетно припреме и да потпуно спремни дочекују нову грађевинску сезону. Зато и не чуди што командант Треће бригаде Копнене војске пуковник Чедомир Бранковић истиче: „Инжињеријски батаљон има значајну улогу у Трећој бригади и прецизно дефинисане задатке. То је јединица коју би сваки старешина пожеleo у свом саставу“.

Зоран МИЛАДИНОВИЋ

Предавање академика Добрице Ћосића

Писац и академик Добрица Ћосић одржао је предавање на научностручном скупу „Мисао и дело народног хероја генерала Драгослава Петровића Горског“, који је 22. априла одржан на Војној академији и Војногеографском институту.

Говорећи о истакнутом борцу Народноослободилачке војске и свом ратном другу из Расинског партизанског одреда, Ћосић је нагласио да су генерала Петровића красиле све најбоље особине ратника и врхунског команданта.

– Уколико као његов саборац и политички комесар хоћу да свог ратног команданта одредим једном врлином, рећи ћу да је генерал Горски био човек високе свести и монашке посвећености циљу коме је стремио и дужностима које је обављао – рекао је академик Ћосић.

Научностручни скуп посвећен генералу Петровићу, који су организовали Војна академија и Војногеографски институт, отворио је начелник Војне академије бригадни генерал Младен Вуруна.

На скупу је двадесет учесника у својим радовима указало на улогу генерала Петровића у рату и траг који је оставио у домену војне географије, спорта и другим областима. ■

Р. Д.

Универзитет – чувар слободе истине

Помоћник министра просвете за високо образовање др Слободан Јакуловић одржао је, 16. априла у Војној академији, предавање „Високо образовање – универзитет“.

– Универзитет, то је чувар слободе истине – нагласио је др Јакуловић, објашњавајући значај и карактеристике универзитета, пре свега његове аутономије, у смислу законске саморегулације.

Начелник Војне академије бригадни генерал др Младен Вуруна захвалио је др Јакуловићу истакавши да је предавање разјаснило нека питања важна у процесу формирања Војног универзитета.

Поред бројних професора и кадета, предавању су присуствовали и декан и продекан ВА пуковник др Драгољуб Секуловић и пуковник др Бобан Ђоровић. ■

Ј. К.

Пролећни крос војне академије

Проглашењем победника у четири категорије завршен је пролећни крос Војне академије, на којем је учествовало око 600 кадета, војника и старешина Војне академије.

Крос је отворио декан Војне академије пуковник др Драгољуб Секуловић, истакавши да ће победници са овог такмичења представљати Војну академију на овогодишњим домаћим и међународним такмичењима.

– Прво такмичење које нас очекује јесте првенство Војске Србије у јуну ове године у Војној академији, а у септембру ће се наши кадети такмичити на првим светским кадетским играма у Турској – рекао је декан Секуловић.

Стазу дужине 2.500 метара најбрже су претрчали старији водник Горан Чегар у конкуренцији старешина, Невена Јовановић у конкуренцији кадеткиња, Горан Антонијевић у конкуренцији кадета и екипа батаљона кадета Логистике у екипној конкуренцији.

Најбољи по категоријама су кадети Горан Антонијевић (логи-

стика), Иван Стаменковић (логистика) и Саша Цветковић (КоВ), кадеткиње Невена Јовановић (КоВ), Јелица Јовановић (КоВ) и Слађана Ђорђевић (ВиПВО) и старешине старији водник Горан Чегар, мајор Срђан Миљковић и мајор Винко Жнидрашич.

У екипном пласману најбољи су батаљон логистике, батаљон КоВ и батаљон ВиПВО. ■

Ј. К.

Медаља у стрељаштву

На стрелишту у Новом Саду одржано је 1. коло Купа Стрељачког савеза Србије у гађању из малокалибарског пиштоља слободног избора „А“ програм (међународни) у категоријама јуниори и сениори. Стрељачки клуб „Академац“ имао је три представника, мајора Жељка Нововића, капетана Слободана Милановића и заставника Сашу Мудринића, која су први пут пуцали у овој дисциплини.

Учествовао је 21 стрелац из 10 клубова. Пуцало се на електронским метама SIUS ASCOR. Ова дисциплина рачуна се као најтежа у категорији стрељаштва пиштољем.

Заставник Саша Мудринић је на овом такмичењу освојио треће место и бронзану медаљу, са 535 кругова, капетан Милановић је 12. са 497 кругова, а мајор Нововић 15. са 486 кругова.

Они ће наступити и у другом колу Купа Стрељачког савеза Србије, које ће се одржати 15. и 16. маја, такође у Новом Саду. ■

М. Г.

Такмичење из хуманитарног права у Сан Рему

Кадети Војне академије учествовали су на Међународном такмичењу из хуманитарног права, које је и ове године одржано у Сан Рему, у Италији.

Кадет Милош Рашић, кадеткиње Ивана Јеринић и Јелена Мијић, у пратњи ментора дипломираног правника потпуковника Александра Гавриловића, представљали су Србију на овом такмичењу.

Такмичење је трајало четири дана, а учествовало је више од 50 екипа из 15 земаља. Учешћем у такмичењу наша екипа стекла је нова искуства у примени хуманитарног права и успостављању контаката са осталим учесницима страних академија. ■

А. ИЛИЋ

Подухват вредан пажње

Организованим мултидисциплинарним приступом хитне службе и дежурног хируршког тима ВМА, у саставу мајор др Момир Шарац, војни службеник др Горан Турковић и мајор др Ненад Степић, успешно је изведен компликовани хируршки захват и реконструкција повређене структуре код пацијента који је доведен на ВМА са трауматском ампутацијом леве руке. Након четворочасовне интервенције тим ВМА успео је да реконструише оштећене структуре и сачува тешко повређену руку, уз очувану постоперативну виталност. У даљем току лечења, након стабилизације општег стања, очекује се још хируршких интервенција ради потпуне ревитализације леве шаке. ■

Посета председника Европске асоцијације васкуларних хирурга

Професор др Џон Волф из St Marys краљевске болнице из Лондона, један од водећих ауторитета у васкуларној хирургији и председник Европске асоцијације васкуларних хирурга, боравио је у вишедневној радној посети ВМА. Том приликом, проф. Џон Волф имао је прилику да види које су могућности и делатности ВМА, али и донети наше васкуларне хирургије, а са стручним тимом извео је прву оперативну реконструкцију анеуризме торако-абдоминалне аорте у ВМА. Потом је обишао Клинику за васкуларну хирургију, Клинику за анестезиологију и интензивну терапију, Операциони блок, Центар за дневну хирургију, ангио-блок и Центар хитне помоћи. Познати британски хирург одржао је у ВМА предавање на тему: *Изазови у васкуларној хирургији: Европа данас.*

Госта из Велике Британије поздравио је начелник ВМА генерал-мајор проф. др Миодраг Јевтић са сарадницима. Током завршних разговора проф. Волф још једном је истакао задовољство стручношћу и професионализмом особља, фантастичним условима за рад и организацијом радног процеса у ВМА, те гостољубивошћу и срдечношћу српских лекара и људи. „ВМА је сигурно понос Србије”, рекао је резимирајући резултате посете ВМА проф. др Џон Волф. ■

Европски стандарди у едукацији

У Високој школи ВМА одржан је дводневни курс за наставнике и сараднике ВМА о теми „Иновације у наставном процесу и нове методологије наставе”. Курс је похађало 25 наставника и сарадника из ВМА, а предавачи су били носиоци сертификата едукационог центра у Хајделбергу за дисеминацију иновација у наставно-образовном процесу у високошколским установама, у оквиру међународног програма TEMPUS. Приказани су и нови модели студентских вежби и савремени приступи у испитивању и оцењивању студената. ■

Врхунски центар за лечење опекотина

На недавно одржаном Шеснаестом конгресу Медитеранског удружења за опекотине (МВС) у Истамбулу, пуковник проф. др Јефта Козарски са Клинике за пластичну хирургију и опекотине ВМА у својству предавача по позиву одржао је предавање „Опекотине, етиологија, патофизиологија и лечење”.

Проф. др Michaele Masellis из Палерма, председник МВС, истакао је током дискусије да је имао прилику да посети ВМА у којој постоји Центар за лечење опекотина и да очекује да се у оквиру њега ускоро успостави биотехнолошка лабораторија за култивисање ћелија коже. Он је нагласио да је ВМА болница са којом Центар за опекотине у Палерму последњих година има све интензивнију сарадњу. Ценећи искуства и знања наших стручњака, те потребу даље сарадње и едукације, Скупштина МВС донела је одлуку да се поручнику др Николи Остојићу и вишем мед. техничару Мирјани Драгићевић из Клинике за пластичну хирургију и опекотине ВМА додели стипендија за једномесечно усавршавање из области опекотина у Центру за опекотине у Палерму. ■

Сарадња са медицинским факултетом у Новом Саду

Сарадња ВМА и Медицинског факултета у Новом Саду добила је нови замах након недавног сусрета делегације ВМА са Колегијумом декана овог факултета који је одржан у Новом Саду. Делегацију ВМА предводио је начелник ВМА генерал-мајор проф. др Миодраг Јевтић, а чинили су је академик, пуковник проф. др Миодраг Чолић и проф. др Мирјана Животић-Вановић. Током разговора договорене су нове области сарадње, које ће бити конкретизоване у наредном периоду. То су, на пример, размена наставника и студената на свим студијским програмима, сарадња у оквиру научноистраживачких пројеката... ■

Лечење цереброваскуларних болести

Недавно је ВМА била организатор и домаћин стручног скупа на коме су водећи српски неуролози и неурохирурги дискутовали о примени нових трендова у лечењу цереброваскуларних обољења, стандардима светске медицине, искуствима и резултатима наших стручњака у овој области. У раду скупа учествовало је више од 100 неуролога, неуропсихијатара, неурохирурга и неурорадиолога, те 50 медицинских техничара. Предавања су одржали стручњаци ВМА пуковници проф. др Ранко Раичевић, др Топлица Лепић, доц. др Милан Спаић и потпуковник мр Слободан Ђулафић. ■

Састанак физијатара Србије

Састанак Секције за физикалну медицину и рехабилитацију Српског лекарског друштва одржан је на ВМА у присуству око 400 физијатара и других здравствених радника из наше земље. Предавања су одржали стручњаци са ВМА пуковник проф. др Александар Ђуровић, потпуковник мр Срђан Старчевић, мајор др Дејан Илић и војни службеник мр Александра Вукмановић. ■

Припремила Елизабета РИСТАНОВИЋ

Мисија БиХ у Авганистану

Председништво БиХ дало је сагласност за упућивања пешадијске јединице оружаних снага БиХ у Авганистан, која ће бити у саставу данског контингента у међународној мисији ISAF.

Министар одбране БиХ Селмо Цикотић овлашћен је да Врховној команди Савезничких снага за Европу (SHAPE) упути писмо намере о спремности БиХ за учешће јединице за обезбеђење у мисији ISAF у Авганистану након што се спроведе законом прописана процедура.

Савет министара БиХ треба да достави Председништву Босне и Херцеговине оцену оправданости учешћа пешадијске јединице Оружаних снага БиХ у мисији у Авганистану. ■

Црна Гора уступила подморницу Словенији

Влада Црне Горе уступила је Словенији подморницу типа П911, а уговор о донацији потписали су у Подгорици министри одбране Црне Горе и Словеније Боро Вучинић и Љубица Јелушић. Подморница је уступљена као музејски експонат, а Вучинић је подсетио да су две земље у децембру прошле године потписале билатерални споразум о сарадњи у овој години.

Вучинић сматра да ће подршка Љубљане Црној Гори бити посебно значајна с обзиром на то што је Словенија затражила да буде „контакт земља“ за НАТО у Подгорици од почетка наредне године. „Црна Гора веома држи до регионалне сарадње. Посетили смо Србију, а до краја месеца треба да идемо у још једну земљу региона, тако да преко односе које имамо у овом делу Европе шаљемо најбољу слику о томе шта за нас значе вредности које желимо да постигнемо чланством у Алијанси и ЕУ“, рекао је Вучинић новинарима.

Он сматра да све земље западног Балкана треба да нађу своје место у Северноатлантској алијанси, као што треба да буду и у Европској унији. ■

Бугарска заинтересована за ракетни штит

Министар спољних послова Бугарске Николај Младенов изјавио је да је његова земља веома заинтересована за изградњу новог европског одбрамбеног ракетног система и да ће то бити нова стратегија Атлантског савеза.

„Највећи бугарски интерес је да у потпуности буде укључена у изградњу антиракетног одбрамбеног штита“, изјавио је Младенов.

После одлуке председника САД Барака Обама да одустане од планова претходне америчке администрације да постави одбрамбени штит у Чешкој и Пољској, у Вашингтону најављују да ће ракете и радарски системи бити инсталирани у Румунији, Бугарској и још неким земљама у региону. ■

Руска црноморска флота у Украјини и после 2017

Председници Украјине и Русије, Виктор Јанукович и Дмитриј Медведев, постигли су договор да руска црноморска флота продужи изнајмљивање своје базе на Криму и после 2017. године.

„Убрзали смо одлуку о останку Црноморске флоте на територији Украјине јер је нашим руским пријатељима било потребно више конкретности у решавању тог питања“, изјавио је Јанукович након потписивања споразума. Према договору, Црноморска флота моћи ће да задржи базу на Криму у Украјини и после 2017, када споразум који је сада на снази истекне.

Руска флота у Севастопољу моћи ће, након тог периода, да остане још 25 година, уз могућност да продужи изнајмљивање на још пет година пошто нови споразум истекне. Овај потез један је од првих конкретних знакова у отопљавању односа две државе. ■

Ново наоружање за трупе у Авганистану

Влада Немачке је, по убрзаном поступку, поручила најмање 60 оклопних возила за свој контингент у саставу страних трупа у Авганистану – ISAF. Према наводима листа „Фајненшел тајмс Немачка“, возила су поручена од швајцарске фирме *Mowag* (Mowag).

За идућу годину, како наводи лист позивајући се на изворе у Савезном министарству одбране, поручено је 90 лаких тактичких оклопних возила EAGLE IV (орача 4). Лист наводи да је до куповине по хитном поступку дошло због погоршавања безбедносне ситуације у Авганистану. Приликом посете немачким трупима у Авганистану, министар одбране Карл Теодор Гутенберг обећао је побољшање наоружања. Тако би, „што је могуће брже“, требало да им стигну оклопна возила, противтенковски вођени пројектили TOW и тенкови типа „ласица“.

Поред тога, наоружавање је нужно, како пише лист, и због немачке одлуке о повећању броја војника у Авганистану са садашњих 4.500 на 5.350. ■

Пише
Александар РАДИЋ

Црноморска флота после политичких промена

У пакету уговора за гас председници Дмитриј Медведев и Виктор Јанукович потписали су, 21. априла, стратешки изузетно важан уговор о статусу Црноморске флоте, која ће остати на Криму у старој, главној бази Севастопољ. Донедавно су од украјинских власти стизали жестоки тонови о томе да јој више није место на Криму, али после доласка Јануковича на место председника, тај став је промењен.

Кремљ већ убира прве користи од политичких промена у Украјини које су последица председничких избора. Према новом уговору, Црноморска флота остаће на Криму наредних 25 година. Русија ће као надокнаду за коришћење инфраструктуре и простора Украјини снизити цену гаса за 30 одсто. Технички, тај износ представља повећање цене изнајмљивања база. На први поглед Украјина као велики увозник гаса из Русије добиће врло пристојну надокнаду, а Русија се у име стратешких потреба одриче знатног профита. У сенци таквог погледа на прилике мора се добро сагледати неминовност попушта за гас који би морао да се примени због добросуседских односа и конаног попуштања у односима две државе.

Руски ратни бродови остаће на Криму на месту где се руска морнарица традиционално налази од завршнице 18. века, времена када су руске јединице избациле са тог полуострва Татаре и Турке. Проблеми су настали после осамостаљења Украјине, која је са собом из СССР-а однела Крим, простор одузет руској федералној јединици у корист Украјине шездесетих година, у време када се на власти у Кремљу налазио Никита Хрушчов. Међудржавни договор о статусу Црноморске флоте од 28. маја 1997. предвидео је да тај састав остане део Руске ратне морнарице са „дозволом боравка“ на одређено време од 20 година, уз могући продужењак. Бивши председник Украјине Виктор Јушченко противио се останку Црноморске флоте и више пута је тражио да се драстично повећа надокнада која износи 98 милиона долара годишње за боравак флоте. Један од предлога био је да се тај износ повећа на 1,8 милијарди долара.

Украјинске власти у скорој прошлости, посебно од средине ове декаде, користиле су сваку прилику да „покажу зубе“ Црноморској флоти (читати Русији). Тврдило се да Команда флоте крши уговор из 1997. тиме што изнајмљује простор цивилним правним и приватним особама. Зато од 2006. флота званично не изнајмљује простор. Власти су 2006. заузеле светионик који је користила хидрографска служба флоте. У лето 2008. покушана је блокада флоте, у време конфликта на Кавказу када су бродови отишли на борбене задатке против Грузије. Дешавало се да Украјина остави делове флоте без електричне енергије и да изненада вишеструко повећа цене струје.

Више пута украјинске власти покушавале су да зауставе покрете јединица на Криму тврдећи да они нису ауторизовани. Као продужена рука власти деловали су припадници неформалне организације „Студентско братство“, који су учествовали у десетинама

протеста против боравка Црноморске флоте. Из Москве се на све те притиске реаговало углавном званичним механизмима и стално си инсистирали да се сачека 2017. година. Црноморска флота има јавну подршку код доброг дела становништва Крима, које се изјашњава као припадници руског етноса. Комунисти Украјине су у акцији 2008. прикупили више од милион потписа у корист останка Црноморске флоте.

Сада статус Црноморске флоте има формалну подршку јер је 27. априла украјински парламент потврдио уговор према којем ће бродови остати на Криму до 2042. године. Наиме, нови документ ће се примењивати од 2017, када истиче важност старог уговора. Осим база на Криму и Новоросијска, бродови Црноморске флоте убудуће ће током патрола по Средоземном мору користити и инфраструктуру у Сирији. Пре четири године Русија је помогла у радовима у лука-

ма Тартус и Латакија. То је подстакло гласине да ће Црноморска флота из Крима да пређе у Сирију. Иако се то чини нереалним решењем, у саопштењу Министарства спољних послова Украјине речено је да, што се тиче Украјине, Црноморска флота може да иде у Сирију.

Жеље за срећну пловидбу до Сирије у новим политичким околностима блискости Русије и Украјине промењене су у корист дугорочног базирања Црноморске флоте у базама на Криму. Сада, када се обезбедила, Русија ће морати да осавремени Црноморску флоту. У лукама на Криму налази се педесетак бродова који су стари од 30 до 40 година. Заставни брод је ракетна крстарица „Москва“. Реч је о броду истинине 11.280 тона, који има изузетно наоружање с 16 лансера противбродског ракетног система *базалт*, осам осмоструких лансера ракетног система ПВО лансера С-300Ф *риф*, два двострука лансера ракетног система ПВО *оса-МА*, двоцевно оруђе калибра 130 мм, шест шестоцевних оруђа АК-630, два петоцевна торпедна апарата 533 мм, два лансера за по 12 противподморничких ракета РБУ-6000. На брод се укрцава и хеликоптер Ка-27.

Ове године, од пет великих противподморничких бродова (разарача), у служби ће остати само три. Од две дизел подморнице биће раскодована једна. Остатак флоте чине седам великих десантних бродова, четири корвете, девет ракетних чамаца, четири извиђачка брода, четири миноловца... У лукама у Русији су само мале пловне јединице корвете и миноловци и нешто помоћних бродова. Према плану модернизације до 2015. флота на Криму ће добити најмање две нове фрегате, прилагођене за патроле на отвореном мору, и три дизел подморнице. ■

Сада статус Црноморске флоте има и формалну подршку јер је 27. априла украјински парламент потврдио уговор према којем ће бродови остати на Криму до 2042. године. Наиме, нови документ ће се примењивати од 2017. када истиче важност старог уговора. Осим база на Криму и Новоросијска, бродови Црноморске флоте убудуће ће током патрола по Средоземном мору користити и инфраструктуру у Сирији.

Запостављена блага ПОД ОРАНИЦАМА

Проналажење овако вредних античких предмета на простору Војводине, некадашње римске провинције Паноније, само су неки од важних путоказа ка томе какво археолошко благо лежи скривено под ораницама северне српске покрајине

Када је давне 1955. старица Ангелина Вркатић из села Беркасово, код Шида, мотиком ударила у неки предмет док је копала, није могла ни да наслути какво благо је нашла. Кроз главу којој је одмах пролетела мисао да је наишла на заосталу бомбу из тек минулог Другог светског рата, а сумњала је и на уроке. Из страха је заобилазила ово место. Срећом, после годину дана ипак се окуражила да погледа шта је. Било је довољно да само мало загребе по површини земље и пред њу су изронила два позлаћена касноантичка шлема, потпуно очувана. Поред њих је пронашла и два пара коњских жвала и делове сребрног појаса.

Онај раскошнији, касније назван „број 1 из Беркасова“, најлепши је и најбогатији међу познатим примерцима касноримских шлемова. Изузетно сјаја, украшен је уметцима од стаклене пасте, који имитирају смарагд и полудраго камење оникс и калцедон. На кованицама из тог периода приказани су владари који на главама носе исте овакве шлемове, али са, претпоставља се, правим драгуљима. Због тога се верује да је овај шлем, рађен по угледу на царски, могао припадати само неком високом римском официру.

Шлемови из Беркасова, захваљујући срећним околностима, ускоро су доспели у Музеј Војводине у Новом Саду, а после пола века придружио им се још један, који је у сремском селу Јарак 2006. године пронашао Живко Рајаковић, пољопривредник из Хртковаца. Међутим, он је у земљи пронашао и мали керамички крчаг, израђен од сиве печене глине и у њему златни свитак. У ствари, радило се о савијеној фрагментованој оплати од сребрног позлаћеног лима коју је проналазач, не знајући њено порекло и намену, раздвојио и исправио, а њене делове залепио на картонску подлогу. Наравно, није могао да зна шта је нашао, али је схватио да је неки археолошки

Три од петнаест

Античких шлемова овакве лепоте и вредности у свету постоји само 15, али ниједан други музеј на свету нема три овако раскошна примерка у својим колекцијама. То национално благо од непроцењиве вредности у Музеју Војводине чува се у посебним условима и складиштима, а у јавност се износи само у специјалним приликама.

артефакт, па га је однео у Музеј Војводине. Тадашњи кустос др Велика Дутова-Рушевљан, сада у пензији, одмах је схватила шта има пред собом. Захваљујући томе што су начин израде и украшавања веома подсећали на један од шлемова из Беркасова, препознала је делове касноантичког позлаћеног шлема: две образине, вратобран, кресту, назал, орнаменталне ободне и бочне траке. Осим њих, у крчагу су нађени и други делови шлема: сребрни украсни закивци и нитне и две сребрне колче. Иако су фрагменти били у лошем стању, претпостављено је да је већи део шлема очуван, па је откупљен од проналазача и стручњаци су прионули на мукотрпан посао. Конзервацију и реконструкцију шлема обавили су конзерватори Народног музеја у Београду Милан Чоловић и Слободан Савић, а процес је надгледао доц. др Мирослав Вујовић.

ЗАКОПАНИ С ВАРЉИВОМ НАДОМ

Колико год да је занимљива прича о њиховом проналажењу, још више нашу машту голица питање како су шлемови ту доспели. Тијана Станковић-Пештерац, кустос археолог Музеја Војводине и аутор лањске изложбе „Касноантички шлем из Јарка“, објашњава за *Националну ревију* да је по проналажењу шлемова урађена такозвана реконструкција догађаја.

– По томе што су шлемови из Беркасова закопани у земљу заједно са паром коњских жвала и деловима сребрног појаса, претпоставља се да су припадали коњици. Неко их је можда намерно похранио у земљу као благо, у намери да се касније врати по њих – објашњава Тијана Станковић-Пештерац.

Мање раскошан шлем из Беркасова на себи носи натпис VICIT [L]ICINIANA, што је археолозима помогло да га датирају на почетак IV века, у време када су се око римског престола борили будући цар Константин Велики и његов противник Лициније. Од 308. године, када је Лициније постао август, два цара владала су заједно да би убрзо започели љуту борбу за престо, која се завршила Лицинијевим поразом и погубљењем.

– Према једном тумачењу, шлемови из Беркасова могли су да буду закопани приликом повлачења Лицинијевих трупа према Сирмијуму, односно после битке која се одиграла код Цибала (данашњих Винковаца). Према другом тумачењу, заснованом на постојању касније додатог натписа на грчком језику, шлем је могао да буде у употреби током дужег времена, затим закопан у било којем

Изузетно интересовање

Шлемове из Беркасова и Јарка до сада је видело преко 800.000 људи широм света, а заинтересовани за излагање јављају се и даље са свих меридијана. Од досадашњих изложби посебно се истичу она у немачком граду Триру 2007. године, посвећена Константину Великом, али и изложбе у Музеју дијецезе и галерији „Тијеполо“ у Удинама (од новембра 2008. до марта 2009). На овим изложбама било је преко хиљаду експоната из бројних европских музеја, а шлемови из Беркасова заузимали су посебно место и као симболи римске моћи пленили нарочитом пажњом.

тренутку немирног IV века у римској Панонији – прича наша саговорница.

За шлем из Јарка археолози такође претпостављају да га је неко ту можда закопао са циљем да се касније врати по благо. На ову претпоставку истраживаче је навело то што су сребрна и позлаћена оплата шлема одваљене са металне основе и заједно са заковицама и нитнама смотане у свитак па у крчаг. Све то наводи на закључак да је особа која је похранила шлем, то урадила у журби.

ИСТРАЖИВАЊА СПОРА И НЕДОВОЉНА

Проналажење овако вредних античких предмета на простору Војводине, некадашње римске провинције Паноније, само су неки у низу важних путоказа ка томе какво археолошко благо лежи скривено под ораницама северне српске покрајине. На важност провинције Паноније за Римљане више пута смо указали током серијала о римским царевима рођеним на тлу Србије. На месту данашње Сремске Митровице, видели смо, био је велики антички град Сирмијум. У њему и његовој околини рођено је шест римских владара: Трајан Деције, Аурелијан, Проб, Максимијан, Констанције II и Грацијан. Град је од I до IV века нове ере био седиште провинције Доња Панонија, повремена царска резиденција, епископски центар и моћни логор легионара, који су бранили царство од упада варварских племена. Престоница Римског царства постао је 1. марта 293. Од IV до VI века напредак Сирмијума прекинули су чести, и снажнији но икад пре, напади варвара. Завршни ударац задали су му Авари, после чијег је разорног напада становништво побегло, а град запаљен.

Археолошка истраживања спроведена од средине XX века открила су делове хиподрома, више луксузних кућа и вила украшених фрескама и мозаицима. Видљиви су остаци јавних купатила, некрополе, хореума, трговачких и занатских центара. Данас се антички остаци налазе испод савременог града и само су делимично презентовани.

На локалитету Глац, недалеко од Сремске Митровице, налази се још неископана палата императора Максимијана Херкулија. Подигнута је на месту где су му родитељи радили као надничари, на имању једног римског колона. Приликом изградње Хируршког блока болнице у Сремској Митровици пронађено је монументално Јупитерово светилиште, са преко осамдесет жртвеника, друго по величини у Европи.

Али, и овога пута ће без одговора остати питање: Колико ћемо још чекати на опсежна и систематска истраживања ових драгоцених локалитета? ■

Текст и фотографије
Србија национална ревија

ГЕОПОЛИТИКА ПОСТСОВЈЕТСКОГ ПРОСТОРА

Доктор Драган Петровић, изузетно плодан домаћи аутор новије генерације који се првенствено бави геополитиком, након почетне студије о Русији, која је уједно и његов докторат, започео је серију истраживања геополитичких елемената који утичу на унутрашњу и спољну политику на постсовјетском простору

Геополитика постсовјетског простора др Драгана Петровића (издавачи Прометеј и Институт за међународну политику и привреду, Нови Сад–Београд, 2008) надовезује се на његову књигу „Русија на почетку 21. века – геополитичка анализа“.

Ова студија је превасходно уводног карактера за наредна дела која су након ње објављена (Геополитика Украјине, Београд 2009, Геополитика Кавказа, Београд 2010 – обе са коауторима) или су у плану (попут Геополитике Балтика).

Књига је подељена на три дела од којих је уводни са методолошко-теоријском поставком најкраћи. Други део „Државе постсовјетског простора“ махом наводи неке од геополитичких елемената земаља, попут демографских одлика, врсте и квалитета земљишта. У њему се налази и генерална оцена односа Русије са државама од Естоније до Таџикистана у области економије и политике. Поглавља посвећена Украјини и Грузији од политичког су интереса због политичких анализа изборних процеса у њима.

Наслов трећег поглавља је „Анализа политичких и друштвених процеса на постсовјетском простору“. Последње поглавље чине, поготову за стручну јавност, интересантне анализе различитих фактора: од утицаја великих сила до студија битности етничке и културне потке, религије, друштвених и политичких система и међудржавних односа унутар Заједнице независних држава (ЗНД). Чланице ЗНД су: Русија, Украјина, Белорусија, Казахстан, Молдавија, Азербејџан, Јерменија, Узбекистан, Туркменистан, Таџикистан, Киргистан, док је Грузија напустила организацију због оружаног сукоба са Русијом августа 2008. године. Литванија, Летонија и Естонија, које су постале чланице НАТОа никада нису улазиле у политичке или економске интеграције са Кремљом.

Наведене земље покривају постсовјетски простор, а већина њих након распада СССР-а остаје у више интегративних процеса. Осим ЗНД, то су Заједнички економски простор који обухвата Русију, Белорусију, Украјину и Казахстан; Шангајска организација за сарадњу (ШОС) утемељена на испреплетаним и изукрштаним интересима Русије и Кине и појединих држава ЗНД и коначно ГУАМ организација, која окупља четири државе у европском делу простора којим се студија бави, а под снажним су утицајем Запада.

Русија је сачувала доминантну улогу на простору бившег СССР-а, углавном захваљујући сопственој историјско-цивилизацијској улози, економском опоравку и експанзији, те импозантним природним богатствима и великој војно-политичкој моћи.

На неколико места у тексту наводи се, из московске перспективе, кључна важност Украјине, Казахстана и Белорусије. Белорусија је значајна због границе са ЕУ и због границе са чланицама НАТОа (са Пољском и балтичким државама). То је земља

са доминантном употребом руског језика и заједничком културом и религијом са руским народом. Битност Украјине проистиче из величине територије, народних и верских веза са Русијом, али и њене стратешке позиције – северна обала Црног мора и Крим. Казахстан је после Русије највећа република бившег Совјетског Савеза. Близу 40 одсто становништва чине Руси и Русофони, а територија се простире од Каспијског мора до Кине.

Аутор је посветио поглавља САД, Кини и свакако Русији у односу на дато подручје, али и осталим европским силама. Он је студиозно представио утицај и интересе великих сила на више места у књизи посебно нагласивши улогу Русије.

Интересантно и вредно пажње је питање употребе руског и других језика у јавном и приватном животу којима је Петровић посветио велику пажњу.

Научна монографија има 250 страница са богатом међународном литературом на руском, енглеском, српском и француском језику. ■

Мр Слободан ЈАНКОВИЋ

Интереси Русије и САД

На простору бившег Совјетског Савеза долази до значајних сукоба интереса САД и Русије. У том смислу Петровић анализира војни конфликт на Кавказу, августа 2008, који је започео режим грузијског председника Сакашвилија. Овај сукоб има исходиште у снажној војној интервенцији Русије и њеном признавању Абхазије и Јужне Осетије за независне земље.

Ово су важнији догађаји који су уследили након периода обојених револуција, изведених или покушаних у низу постсовјетских држава у периоду од 2003. до 2005. године.

Аутор закључује да је учинак обојених револуција релативно скроман и може се свести на инсталирање проамеричког режима у Тбилисију и повећаном утицају на Украјину. Након наранџасте револуције, Украјина је постала израженије културно и политички подељена земља на два дела – југоисточни проруски и северозападни проевропски и проамерички.

Русија је „поентирала“ савезом са Кином унутар Шангајске организације за сарадњу, што заједно са ЗНД, Заједничким економским простором и државном унијом са Белорусијом омогућава одржавање доминантног положаја на постсовјетском простору.

Највећа држава на свету истовремено развија свестране стратешке односе са највећим државама западне Европе Немачком, Француском и Италијом, иако има конвенционалније односе са Европском унијом као целином.

ЕВРОАТЛАНСКА РЕВИЈА

Број 11, јесен-зима 2009/10

Часопис у најновијем броју, сем осталог, први пут на нашем језику објављује иницијалну процену команданта међународних снага у Авганистану, каква се нашла на столу председника САД Барака Обаме. О тој теми реч има командант генерал Стенли Мекристал.

Мисија MINURCAT у Чаду је прва мировна мисија у којој је Република Србија одлучила да активније учествује и тако се уврсти међу државе које извозе безбедност у нестабилне регионе света. Тим поводом објављен је интервју који је дао пуковник Јелесије Радивојевић, начелник Центра за мировне операције Генералштаба Војске.

Часопис доноси и занимљиве текстове – „Талибани и трговина дрогом“, „Афричка рута наркотика“ и „Мексички нарко-рат“.

СПОРТСКО ВАЗДУХОПЛОВСТВО

Часопис Ваздухопловног
савеза Србије,
март 2010.

Велики резултати постигнути су у једној тешкој години, а шта је све урађено и шта породици која је окренута небу може служити на част, читамо у најновијем броју.

У низу занимљивих прилога издвајамо причу о ракетном моделару Живану Јосиповићу, четвороструком освајачу статуе „Златни орао“. Следе репортаже и вести о аероклубовима, параглајдерима, једриличарима, падобранцима, балонарима...

ВОЈНИ ИНВАЛИД

Број 80

Осамдесети број доноси интервју са Негованом Станковићем, државним секретаром у Министарству рада и социјалне политике за питања ратних ветерана и разговоре са председницима удружења РМВИ Петровца на Млави, Новог Сада и Ковина.

ВОЈНОСАНИТЕТСКИ ПРЕГЛЕД

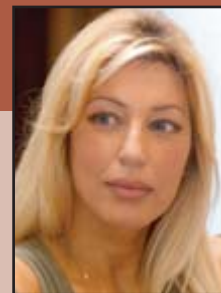
Број 67, април 2010.

Нови број Војносанитетског прегледа доноси више занимљивих радова. Немедицински, али за здравство значајни, јесу резултати прелиминарног истраживања спроведеног међу менаџерима државних здравствених установа у контексту програма задовољења корисника здравствених услуга.

Приказан је редак тумор – неуроендокрини карцином желуца у болесника старог 29 година. Такође, представљен је још један случај метастаза малигног меланома у доњем капку левог ока. ■

У ОЧЕКИВАЊУ ЧЛАНСТВА

Пише Зорица ЈАНКОВИЋ

**Уложени напори, задовољавајући напори,
позитиван помак, напредак, додатни напредак,
видан напредак, значајан напредак**

Предаја захтева за стицање статуса кандидата за улазак Србије у Европску унију веома ме је обрадовала. Тај чин сам схватила као признање видљивих резултата у уређењу наше земље у свим њеним елементима, али и као лични успех, са оним истим осећањем задовољства које сви имамо после великих победа наших спортиста на међународној сцени. Задовољство је било још веће када је неколико дана касније стигла вест да Грчка и Шпанија заговарају идеју да Србија буде примљена у Европску унију већ за четири године – дакле 2014.

А онда је дошао црни петак – Политика у првом ступцу своје насловне стране од 19. фебруара објављује изјаву Ханса Свобода, аустријског посланика у Европском парламенту (ЕП) и известиоца ЕП за Хрватску, како је реалност „да земље западног Балкана постану чланице ЕУ 2018. године“. Па, господине Свобода, то је тек за осам година или чак осамнаест после петооктобарских промена – време за једно пунолетство, време стасавања једне целе генерације.

Када сам била основац (у време СФРЈ), чим бих чула речи; у малом босанском месту, одмах би додала Рудо. Наравно, био је то одговор на питање где је основана Прва пролетерска бригада Народноослободилачке војске Југославије, одговор који је у пола ноћи тада знао сваки школарца, не као резултат познавања историје своје државе, већ као резултат упорног понављања исте синтагме – у малом босанском месту Рудо (на питање где је основана Прва пролетерска, савезна Рудо био је недовољан, већ се морала изговорити поменути синтагма).

Данас моја ћерка – основац, када чује речи убрзање процеса, као из пушке додаје европских интеграција. За прву синтагму, и њој сличне, већ одавно говоримо да су биле „резултат индоктринације“, а да ли је ова данашња то исто – време ће показати. Једно је сигурно: медији су учинили своје, па су нам у свакодневни живот ушле следеће речи: међународна заједница, европска перспектива, европске интеграције, приступни преговори, агенда, мапа пута ...

Наравно, званичници Уније с временом су нам упућивали поруке чија је суштина била сажета следећим речима (хронолошким редом): уложени напори, задовољавајући напори, позитиван помак, напредак, додатни напредак, видан напредак, значајан напредак, да би се затим нудила подршка, а од недавно и снажна подршка на путу ка европским интеграцијама.

Ипак, не могу да не поменем и изјаву једног од бројних представника ЕП, дату после посете Београду: „Чини ми се да је Србија на добром путу да испуни услове да размотримо могућност да је видимо у својству потенцијалног кандидата (па тек затим кандидат, прим. З. Ј.) за пријем у чланство ЕУ“. Овакву плашљиву изјаву до тада још нисам била прочитала. ■

Ауторка је историчар и кустос Историјског музеја Србије

Пише др Драган ПЕТРОВИЋ

Француско-српски односи (3)

Пријатељство – уз резерве

Други светски рат продубио је пријатељство, традицију и савезништво два народа, али се то никако не може рећи за односе политичког вођства двеју држава, чак и ако узмемо у обзир чињеницу да је Де Гол напустио јавну политичку сцену Француске средином 1946. Он ће се после тог привременог добровољног повлачења са политичке сцене Француске у интиму имања у Коломбеу вратити на велику сцену после тачно дванаест година, поново као спасилац Француске, а то ће бити и прилика, између осталог, за нове контакте са југословенским политичким социјалистичким вођством.

Период трајања Другог светског рата (1939–1945) представљао је, у целини посматрано, наставак француско-југословенског, и посебно француско-српског пријатељства и савезништва, упркос свим специфичностима које су постојале. Овај период може се поделити на време до јуна 1940, када је француска Трећа република била у рату са силама Осовине, а Југославија задржала неутралност. На крају овог периода Француска је доживела капитулацију, три петине њене територије са Паризом директно су окупирани Немци (западни и северни део земље), док је у јужним и централним пределима формирана влада са центром у Вишију на чијем је челу био маршал Петен. Вишијевска Француска задржала је контролу над највећим делом француских колонија у свету и над морнарицом. Генерал Де Гол одбио је да призна капитулацију, формирао Покрет слободних Француза у делу колонија и наставио борбу против сила Осовине заједно са Великом Британијом, а потом и другим великим савезницима (СССР и САД), који су током 1941. ушли у рат и формирали антифашистичку коалицију.

Следећи период је време до априла 1941, када је Краљевина Југославија и даље задржала неутралност. У оквиру односа са Француском она је *де јуре* имала представнике са режимом у Вишију, мада су симпатије према Де Головом Покрету слободних Француза биле уочљиве. Од априла 1941. и капитулације Краљевине Југославије, избегличка југословенска влада у Лондону већ од лета 1941. наставља да комуницира искључиво са представницима покрета Де Гола. Након јесени 1942. и искрцавања савезника у француској Северној Африци, Немци су потпуно окупирани Вишијевску Француску, што је додатно учврстило позицију Де Головог покрета као јединог легитимног представника Француске. Међутим, у односу на југословенску стра-

ну, Де Гол, а потом и француска привремена влада формирана у Северној Африци, наставља службене односе са југословенском избегличком владом. Односи са Титовим покретом су споро успостављани и били су оптерећени Де Головом подршком покрету Драже Михаиловића, практично све до краја рата.

Уочи Другог светског рата

Крајем 1938. Југославија од земаља западне Европе тражи финансијску помоћ да би могла бити од користи у следећим догађајима. Због тога кнез Павле путује у Британију и на повратку почетком децембра 1938. у Париз, на састанак са премијером Бонеом. Тим поводом је 7. децембра Француска формирала једну економску мисију која би пошла у Румунију, Југославију и Бугарску да проучи економско стање и покуша да нађе решења. И поред боравка у тим земљама мало је било практичних резултата ових покушаја, док су у Лондону хтели да, пре свега, помогну Грчкој и Турској, које су за њихове интересе у Медитерану биле веома важне. Када је Мусолини извршио притисак на Париз за уступке почетком 1939, при чему је Француска показала чврст став у преговорима, југословенска дипломатија је у директном обраћању Паризу подржавала француску непопустљивост. Ипак, Југословенска влада признала је да ће у евентуалном будућем италијанско-француском рату остати неутрална, али и да неће прилазити ни споразумима са силама Осовине.

Од пролећа 1939. године и у Паризу и у Лондону постаје потпуно јасно да се рат примиче, и најзад се врше убрзане дипломатске, економске и војне припреме. У тих непуних шест месеци ово је дало неког резултата и према Југославији, која и даље остаје неутрална, официјелно контактирајући са свима. Иако политички прилично подељена, већи део политичких структура и безмало цео српски народ нагиње земљама западне Европе, док код Хрвата има доста германофила. Истина, мора се признати да је Мачек прилично добро комуницирао са Западом, но увек „једним оком“ управљеним ка Немачкој, да не помињемо франковце и усташе који више од читаве деценије терористички делују из Италије и Мађарске.

Током пролећа–лета 1939. Југославија се крајње пасивизирала, мада је разговарала са свима. Покушала је да се наоружа и добијала је нешто оружја од све четири велике силе. Најважнија помоћ и даље је пристизала од Француске, која ју је усмеравала и на унутрашњи споразум са Хрватима, најзад постигнут признањем Хрватске бановине августа 1939. године. Уочи самог рата, 20. августа, француски посланик је јавио да се Југославија одупире све јачем притиску сила Осовине. Француска је обећавала Београду да ће у случају рата отворити Солунски фронт и помагати Београду на сличан начин као и у Првом светском рату. Француске трупе из Сирије искрцале би се у овој области. Југославија је, пошто је Италија после 3. септембра остала неутрална, молила савезничке амбасадоре да ова земља остане што дуже ван сукоба, јер је Хитлер од пролећа усмеравао Рим да нападне Краљевину Југославију. Делом и зато да се Мусолини и даље држи подаље од ратних сукоба, Париз и Лондон нису ништа предузимали на Балкану да се Италија не изазива. Југославија се све више окреће и СССР-у, што је јесени 1939. био и правац у којем ју је усмеравала Француска. Италија се у то време залагала за савез неутралних држава на југоистоку, којим би наравно она доминирала. Против је била и француска дипломатија јер се плашила скривених намера Рима, а ни Хитлер није био за јер би та неутралност везивала његове, истина још неутралне, савезнике Италију, Мађарску и Бугарску.

Почетком 1940, услед совјетске агресије на Финску, замрзли су се француско-совјетски и енглеско-совјетски односи, и то уочи кључних расплета на западу. Но у време додатних италијанских претњи напада на Југославију интензивирају се југословенско-совјетски односи.

Француска влада рачунала је да ће моћи да покрене Балкански фронт као у Првом светском рату. Даладје је 10. новембра 1939. писао начелнику генералштаба Гамлену да ће Југославија моћи да се брани једино ако добије ново француско оружје. Француски војни изасланик је 23. новембра 1939. јавио из Београда да ствар тече и да „кнез Павле жели ближе везе“. Гамлен је послао официра за везу пуковника Каролеа. На разговорима са Енглезима Гамлен 11. децембра тражи одбрану Балкана и уверава да Југославија већ преговара са Француском. Но, мишљење Британије је било да не треба изазивати још неутралну Италију. Немачка, која је и даље имала снажну привредну сарадњу са Југославијом, хтела је за своју сферу ову земљу у целини.

У Југославији се повела и културна борба великих сила. Француски писац Жорж Дијамел држао је фебруара 1940. предавања у Београду и Загребу, италијански министар Ботаи отворио је Италијански институт у Загребу, а у Београду је представи позоришта *Комеди франсез* 25. марта присуствовао и кнез Павле. Новине су у марту писале о фронту на позорници – „Вагнер против Молијера“.

Немачка освајања

Но муњевите акције Немачке – прво у априлу заузимање Данске и Норвешке, а затим од 10. маја заузимање Луксембурга, Холандије и Белгије – дубоко су забринули Београд. Историчар Миле Бјелајац указује на информације југословенске дипломатије достављене тајним путем Француској, у вези са сазнањем да ће се током пролећа на западу развити немачка офанзива: „Мада у неутралности Југославија је наставила тајну сарадњу са француском армијом, а последња помоћ нападној савезници било је слање тачних података о броју и врсти дивизија немачке војске које крећу на Француску, Холандију и Белгију у мају 1940. године“.

У тим последњим данима Треће републике разговори југословенских и француских дипломата још су се односили на став двеју земаља у случају агресије Италије на једну од њих, пошто су с обзиром на Мусолинијево држање биле могуће обе опције. Најзад, када је почетком јуна постало извесно да ће Италија објавити рат Француској која је већ била на издисају, Божа Пурић, посланик у Француској, сугерисао је да се заузме дистанца према француском посланику у Београду. Када је 10. јуна Италија и формално напала Француску, посланик Брижер тражио је да се објави југословенска неутралност, а Џинцар–Марковић му је 11. јуна обећао да ће у случају напада Осовине – пре свега Италије – бранити себе и Грчку. Француска је 18. јуна потписала примирје, а 23. јуна

немачка војска запленила је акте који су доказивали француско-југословенске везе и компромитовали Београд у очима Берлина. Вишијевска Француска, која је формирана на две петине неокупиране територије, под маршалом Петеном, била је марионетска бледа сенка претходне државе. Но, и она је окупирана после савезничке операције Торч у северној Африци, октобра 1942. године.

Описујући стање у вишијевској Француској, југословенски посланик у Француској извештава са прославе 14. јула 1940, на којој параду чине жандарми и регрути наоружани пушкама – што илуструје сву беду тадашњег остатка државе. Београдско публицистичко издање *Седма сила*, под насловом „Крв у Дакару“, говори о догађајима током лета 1940. године: британском потапању француске медитеранске флоте лојалне Влади у Вишију, како је не би угрebile силе

Културна метропола

Француска и нова југословенска влада су 19. маја 1945. одлучиле да подигну односе на ниво амбасада. Први југословенски послератни амбасадор у Паризу био је Марко Ристић, предратни левичар, књижевник надреалиста са одличним познавањем француског језика и културе, и изграђеним везама у Паризу, унук чувеног српског државника Јована Ристића из друге половине 19. века.

За француског амбасадора у Београду одређен је Жан Пајар, дипломата са искуством. Крајем августа амбасадори су заузели своја нова дипломатска седишта, а Марко Ристић ушао је у раскошну зграду амбасаде наслеђене од Краљевине Југославије, која се налазила изнад обале Сене у близини чувеног трга Трокадеро. У њој је Ристић водио разговоре са бројним личностима француског политичког, партијског, јавног и културног живота, а како изгледа посебно са људима из света књижевности, што је једном његовом сараднику, у кратком периоду, дало повода да напише како је та амбасада „одједном постала надреалистичка амбасада, дом у којем су се у она сива послератна времена састајали најбољи духови тадашње културне метрополе“.

Осовине, затим описује француску одмазду бомбардовањем Гибралтара и потоњи британски напад на Дакар, престоницу Француске Западне Африке. У сваком случају, до априла 1941, када је нестала Краљевина Југославија, опкољена са свих страна (сем из Грчке) силама и сателитима Осовине у готово окупираној Европи са неутралним СССР-ом и САД, сигурно да је очајнички куповала време неутралности, те да јој марионетска Влада у Вишију, и сама под надзором Немачке и Италије, није представљала значајнијег партнера, ни у политичком ни у економском погледу.

Француска је у рату непосредно учествовала свега девет и по месеци, од 3. септембра 1939. до 18. јуна 1940, од чега последњих четрдесет дана у агонији и на издицају. Италија је остала неутрална до 10. јуна 1940, те су све ово време Лондон и Париз страховали да не изазову Италију на Балкану, због чега су Југославији саветовали мировање. Ова је то и сама желела, опкољена са свих страна силама Осовине или њиховим сателитима, сем Грчке.

Од почетка Другог светског рата наклоност српског становништва у Краљевини према земљама западне Европе, а изнад свега према Француској, била је евидентна. У периоду од пада Француске јуна 1940. године до уласка Краљевине Југославије у светски сукоб почетком априла, велике симпатије уживао је покрет Слободних Француза генерала Де Гола. Француски

Генерал Шарл де Гол говори за радио ВВС

посланик у Београду Рејмон Брижер, који је дао оставку 17. јуна не желећи да служи новој Влади, посебно у Београду, упутио је прву поруку подршке једног Француза са стране генералу Де Голу у Лондон.

Улазак Југославије у ратни сукоб

Историчар Миле Бјелајац наводи да је војни пуч од 27. марта примљен са усхићењем и у Вишијевској и у окупираној зони Француске. Краљевина Југославија одржавала је дипломатско представништво у Вишију све до лета 1941. године, када је у потпуности наставила да сарађује искључиво са Комитетом Слободних Француза. Међусобно уважавање, савезништво и пријатељство представника двеју влада у избеглиштву (Југословенске краљевске и Комитета Слободних Француза) било је одржавано и неговано на врло високом нивоу. Генерал Де Гол изразио је своје додатне личне симпатије према генералу Михајловићу и његовом четничком покрету. Томе треба додати и изражени антикомунизам француског ратног вође, што ће у завршним годинама рата отежавати успостављање односа са партизанским покретом.

Краљевска влада именовала је потпуковника Божица Симовића за акредитованог представника код КСФ-а, као међународно признате Француске владе (што су практиковале и остале савезничке владе), још у септембру 1941. године. Поводом смрти маршала Франша д'Еперea септембра 1942. године, обе владе су у низу комеморација одале помен великом војсковођи (који је својевремено од Владе у Београду добио чин војводе), али и освежиле сећање на заједничку победу у Првом светском рату. Историчар Бранко Петрановић наводи да се у пролеће 1942. Дража Михаиловић обратио маршалу Петену, тражећи да маршал „прибере снагу и изјасни се за слободу“. Петрановић даље анализира односе између Де Гола и Михаиловића, и Де Гола и Тита. Иако констатује да је претходно лично пријатељство и дружење између Михаиловића и Де Гола мало вероватно, указује на блискост коју је француски ратни вођа показивао према четницима и њиховом генералу посебно.

„Ако је Шарл де Гол показивао разумевање за Михаиловића, није подносио Тита. Његова нетрпељивост према маршалу Титу протегнуће се и после рата. До сусрета између њих није никада дошло.“ Де Гол је 2. фебруара 1943. одликовао Дражу Михаиловића орденом Ле-

гије части првог степена са палмовом гранчицом, а седам официра краљевске војске, међу којима и четничке мајоре у земљи Захарија Остојића и Мирка Лалатовића, ратним крстом са бронзаном гранчицом. Југословенска влада у Лондону именовала је Јована Ђоновича за свог представника код председника Националног комитета Француске у Алжиру Де Гола током 1943. и 1944. године. Југословени су у веома различитим околностима саучествовали са Французима у антифашистичкој борби у Другом светском рату. Бегунци из немачког заробљеништва на тлу Француске учествовали су у Француском покрету отпора, а било је ту и бивших шпанских бораца. М. Бјелајац у вези са тим наводи: „На првом месту генерала Љубу Илића, који је 1943. побегао из

француског логора и прикључио се покрету отпора на југу. Ускоро је постао командант Јужне зоне, а затим руководилац свих страних формација које су се бориле у Француској. За заслуге добио је чин француског генерала и одликован је највишим одликовањима. У децембру 1944. постао је први југословенски војни аташе у Паризу, а потом представник ЈА у Штабу савезничких снага у Европи. Други генерал ЈНА лекар Александар Мезић, учествовао је у Француском покрету отпора од 1941 до 1944. године“.

После споразума Тито–Шубашић било је више покушаја да се успоставе односи и са Француском. На такав предлог политичког вођства НОБ-а од 28. августа 1944, са Де Голом је одговорено

да Француска одржава службене односе са Шубашићевом Краљевском владом у Лондону, „а да не могу дати одговор Врховном штабу НОВЈ нити ма којем његовом представнику, пошто немају никаквих дипломатских нити службених односа са том војском“. Најзад, октобра 1944. образована је дипломатска и војна мисија нове заједничке прелазне владе на чијем су челу стајали Милан Ристић, грађански дипломата, и партизански генерал Владимир Велебит. И француски историчар Ален Сулеј указује на несимпатије француског политичког вођства окупљеног око Де Гола, рачунајући и изразито десничара Жоржа Бидоа, према Титовом партизанском и социјалистичком покрету, што се одразило и на изразито успорен процес успостављања дипломатских односа током 1944. и почетком 1945. године. Француска војна мисија предвођена генералом Де Пејронеом стигла је у Југославију слетевши на аеродром у Земуну 12. марта 1945, истога дана када је у Београд приспео и први опуномоћеник новоотворене Амбасаде Велике Британије у Југославији Стивенсон (Stevensons).

Миле Бјелајац наводи да је и током јесени 1945. настављена сарадња и помоћ француских војних и цивилних власти, заједно са југословенским емигрантима и симпатизерима старог режима на различитим локацијама у Европи на којима су Французи држали неку власт – поред Француске и у деловима северне Италије, у Аустрији... Приликом проглашења ФНРЈ, председник Националне скупштине Француске Феликс Жуен послао је новим властима у Београду телеграм честитке, „али је генерал Де Гол сачекао још један месец да призна нови режим...“. Крајем 1945. и почетком 1946. године Француска и Југославија успоставиле су пуне дипломатске односе на свим нивоима и почеле да продубљују своју сарадњу.

Де Гол, али и службена Француска, испојили су на различите начине своје незадовољство након хватања и суђења Дражи Михаиловићу пролећа 1946. Погубљење Михаиловића и прогањање низа угледних појединаца грађанског staleжа који су имали дугу традицију сарадње и неговања француске културе, нарочито у Београду и Србији, изазвали су незадовољство у Паризу током првих послератних месеци.

Ипак, службени односи Француске и Југославије су се одвијали узлазном динамиком и они ће све више добијати на интензитету и садржају. ■

(Наставак у следећем броју)

ВЕРСКИ ПРАЗНИЦИ

1–15. мај

Православни

- 3. мај** – Преп. Јоасаф Српски; св. Николај Жички
- 5. мај** – Свети свештеночученик Платон Бањалучки
- 6. мај** – Свети великомученик Георгије – Ђурђевдан
- 7. мај** – Свети Сава Ердељски; св. свештмученик Бранко
- 8. мај** – Свети апостол и јеванђелист Марко – Марковдан
- 10. мај** – Спаљивање моштију светог Саве на Врачару
- 12. мај** – Свети Василије Острошки Чудотворац
- 13. мај** – Вознесење Господње – Спасовдан
- 14. мај** – Свети пророк Јеремија

Римокатолички

- 13. мај** – Узашаће Господиново – Спасово

СВЕТИ ВЕЛИКОМУЧЕНИК ГЕОРГИЈЕ

Овај славни и победоносни светитељ рођен је у Кападокији као син богатих и благочастивих родитеља. Отац му је настрадао борећи се за Христову веру, а мајка му се преселила у Палестину. Када је стасао отишао је у војску цара Диоклецијана и тако одважан доспео до чина трибуна. Када је цар Диоклецијан отпочео прогон хришћана, он је смело ступио пред њега и рекао да је и он хришћанин.

Цар га је бацио у тамницу, на муке а потом га је дао посећи мачем 303. године. Позната су његова бројна јављања и помоћ свима који су га призивали у невољи. Зарад љубави према Исису Христу оставио је све: богатство, царске почести, чин... За ту љубав Господ га је наградио венцем неувеле славе на небу и земљи, те вечним животом. Даровао му је и моћ да помаже људима у бедама и несрећи. ■

СВЕТИ ВАСИЛИЈЕ ОСТРОШКИ

Рођен је у херцеговачком Поповом Селу од простодушних и благородних родитеља. Још у детињству је био испуњен љубављу према вери и Цркви. Када је одрастао отишао је у требињски манастир успенија Богородице и тамо се замонашио. Као монах прочуо се због свог озбиљног и подвижничког живота, а доцније је изабран и посвећен за епископа захумског и скендеријског.

Као архијереј је живео у манастиру Тврдошу и учио православљу своје вернике чувајући их од турске свирепости и латинског лукавства. Када су Турци разорили Тврдош, Василије се преселио у манастир Острог где је наставио подвижнички живот, уз многе топле молитве и бригу за своје вернике.

Умро је у 16. веку, а његове чудотворне и целебне мошти као и његов гроб брижљиво се чувају и данас. ■

ДОГОДИЛО СЕ...

1. мај 1945.

Након акција у Јулијској крајини јединице Југословенске армије продиру у Трст. То је изазвало оштар протест западних сила које су од Југославије захтевале да повуче своје трупе из Трста. Тршћанско питање је остало спорна тачка у односима Југославије и Италије све до октобра 1954. године када су две земље потписале споразум.

пред новинарима декларацију у којој је позвао Француску, Немачку и друге европске земље да ставе под заједничку контролу своју производњу угља и челика и на тај начин учине први конкретни корак ка стварању европског заједништва. Овај датум обележава се као Дан Европе.

4. мај 2007.

Наредбом министра одбране формиран је Центар за обуку логистике. У Војсци Србије овај датум се обележава као Дан Центра за обуку логистике.

6. мај 1830.

По наредби кнеза Милоша Обреновића у Пожаревцу је на Ђурђевдан 1830. године почела обука посебно одабраних војника. Након обуке и полагања заклетве, кнез Милош их је узео за своје лично обезбеђење и назвао их *Гвардија*. У Војсци Србије 6. мај се обележава као Дан Гарде.

6. мај 1920.

Ступила је на снагу Уредба о Главном ђенералштабу и Ђенералштабној струци војске Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца. Уредбом је образовано Обавештајно одељење Главног ђенералштаба. Овај датум се у Војсци Србије обележава као Дан Обавештајне службе и Дан Војнообавештајне агенције.

9. мај 1945.

У Берлину потписан документ којим је формално окончан Други светски рат у Европи. Документ о безусловној предаји Немачке претходно је потписан 7. маја у Ремсу. Након Другог светског рата устаљено је обележавање 9. маја као Дана победе.

9. мај 1950.

Француски министар иностраних послова Роберт Шуман прочитао је

10. мај 1864.

У Кнежевини Србији донет је Војно-судски законик. У Војсци Србије овај датум се обележава као Дан правне службе.

13. мај 1805.

Српска делегација предала Порти молбу у којој су тражили самоуправу и изражавали верност султану. Као представници српских устаника у Истанбулу су стигли прота београдске нахије Алекса Лазаревић, главни лиферант устаника Стеван Живковић и капетан Чардаклија. Упркос настојањима руског посланика Италинског, Порта је одлучила да српски устанак угуши силом.

15. мај 1945.

Завршен Други светски рат на југословенском простору. У победоносном походу јединице Југословенске армије уништиле су последњи организоване отпор непријатеља на југословенској територији.

14. мај 1955.

Формиран Варшавски пакт. Формиран је недељу дана након што је Западна Немачка приступила НАТОу. Овај војни савез под доминантним утицајем Совјетског Савеза обухватао је још и Албанију, Бугарску, Чехословачку, Источну Немачку, Мађарску, Пољску и Румунију. С циљем обједињавања команде формиран је главни штаб у Москви, совјетске дивизије или дивизије које су обучавали совјетски инструктори биле су распоређене у земљама чланицама. ■

Припремио мр Миљан МИЛКИЋ

Саветовање о спорту у Војсци Србије

Резултати оправдавају улагања

На великим спортским такмичењима спортисти Војске Србије редовно постижу добре резултате. То је један од разлога да се спортске активности у Војсци подигну на још виши ниво, али и да се значајнија пажња посвети масовном, рекреативном спорту. О томе је, између осталог, било речи и на дводневном саветовању, организованом на Скијашком полигону „Копаоник“.

Како једна од најмлађих чланица Међународног савета за војне спортове (CISM), Војска Србије, захваљујући резултатима постигнутим на последњим такмичењима, међу којима су и медаље освојене на летњим и зимским војним играма у Индији и Италији, ужива висок углед. У обавези да, на будућим такмичењима, оправда у међувремену нараста очекивања, Делегација Србије при CISM организовала је на Копаонику, 19. и 20. априла, Саветовање о могућностима унапређења и развоја војног спорта и његове интеграције у национални спорт Србије, којим је руководио државни секретар др Зоран Јефтић.

Амбициозно замишљен, скуп на коме су учествовали представници Управе за војно здравство, Војномедицинске и Војне академије, Специјалне бригаде, Гарде, Националног парка Копаоник и Скијалишта Србије имао је, за будућност спорта у војсци, веома значајан циљ – сагледавање војног спорта и перспектива његовог развоја, не само у актуелном тренутку, већ и, што би спортисти рекли, на дужи стазе. При томе је посебна пажња поклоњена Скијашком полигону Војске Србије на Копаонику, где се, већ деценијама, одвија обука јединица у зимском периоду. Све чешћи предлози да се изузетни климатски и земљишни услови тог „адриналинског парка“ убудуће користе током целе године наишли су на

велико разумевање не само свих заинтересованих у Војсци Србије, већ и надлежних у Скијалиштима Србије и Националном парку.

Тим поводом државни секретар др Зоран Јефтић је нагласио да капацитете које Војске поседује на Копаонику треба максимално искористити, како за обуку јединица у зимским и летњим условима, тако и за припрему војних спортиста.

– У намери да максимално искористи капацитете које има на Копаонику, Војска Србије ће у наредном периоду уложити извесна средства на опремање и ревитализацију појединих објеката, спортских терена и стаза. Нема разлога да на овом простору не изградимо спортске терене за припрему такмичара, како у типично војним спортовима, тако и у другим, за Војску интересантним спортским дисциплинама, почев од биатлона, пентатлона, оријентиринга и планинског трчања, до алпског и нордијског скијања. Овде се може реализовати обука јединица у преживљавању у природи, верању, савлађивању планинских врлети и висова... Улагања која нас очекују у великој мери ће допринети како бољој обучености јединица, тако и постизању врхунских спортских резултата. У том циљу, ми смо, јануара ове године, отворили и Траума центар који је, после четири месеца непрекидног рада, оправдао своје постојање. Захваљујући напорима лекара, који су у Траума центар дошли из ВМА, спасена су два живота и саниран велики број нимало безазлених скијашких повреда, истакао је др Зоран Јефтић.

Говорећи о могућностима реализовања обуке на Скијашком полигону и у току летњих месеци, професор мр Радоје Роглић је истакао да, поред обуке у верању, топографије и оријентационог кретања, припадници различитих, а поготову специјалних јединица Војске Србије на Копаонику могу да се баве и неким, за сваку војску, значајним спортским дисциплинама, попут оријентиринга, планинског трчања, биатлона, пентатлона...

– Наравно, поред врхунских спортиста Војске Србије који на Копаонику могу активно да се припремају за предстојећа такмичења и обарају норме потребне за нове медаље, важно је рећи да се, управо овде, на планини која представља својеврстан парк црвених крвних зрнаца, припадници Војске могу бавити и рекреативним спортовима. Важно је створити навику за бављење спортом, развијати такмичарски дух и здрав живот. Зато је Копаоник свима нама у Војсци битан преко целе године, истакао је професор Роглић.

Као полигон за обуку у летњем периоду, Копаоник је важан и припадницима специјалних јединица. Потпуковник Даниел Стојковић истакао је да Копаоник пружа веома повољне услове за реализацију различитих садржаја обуке, не само зими, већ и лети. Изградња

Унапређење спорта у Војсци

– Успеси које наши спортисти постижу на различитим такмичењима свакако оправдавају и ову и друге инвестиције у развој спорта и физичке обуке у Војсци, истакао је на саветовању државни секретар др Зоран Јефтић.

– Спорт је за Војску Србије изузетно значајан, што смо показали и на спортским играма, организованим под окриљем CISM, али и на бројним регионалним такмичењима. У том смислу, у Министарству одбране сагледавају се могућности његовог даљег унапређења, како у домену врхунског спорта, тако и масовног. Наравно, у центру интересовања је, пре свега, обука јединица, која се и развојем спорта и физичких активности, подиже на виши ниво. Један од начина за ефикаснији развој војног спорта свакако је његова интеграција у национални спорт Србије, о чему ћемо наставити да разговарамо, не само у оквиру Војске, већ и у сарадњи са Министарством омладине и спорта, Олимпијским комитетом и свима онима којима је развој спорта на срцу, закључио је Јефтић.

спортских терена омогућила би бављење рекреативним спортовима свима који би на Копаонику боравили током обуке, али и у слободно време, сматра потпуковник Стојковић и додаје да би, уређењем трим стаза, постојећих препрека, полигона за пејнтбол и биатлон стазе са стрелиштем, полигон Копаоник постао изузетно вредан полигон за обуку специјалаца.

– Постојећи квалитет 51. Скијашког полигона повећао би се и изградњом две вештачке стене за обуку у верању, што је неопходно за оспособљавање припадника специјалних јединица. Свакако, верање постаје и веома атрактиван спорт, све занимљивији младим генерацијама, у чију будућност улажемо и побољшавањем услова за бављење спортом, рекао је потпуковник Стојковић.

Како је за остваривање амбициозних идеја и намера потребно, најпре дефинисати мере и активности које ће водити ка реализацији циљева, а затим и започети с њиховим оживотворењем, државни секретар др Зоран Јефтић је истакао да ревитализација некадашње биатлон стазе и њено коришћење у обуци јединица и спортским припремама, представља један од задатака који се може остварити у сарадњи с надлежнима у Националном парку и Скијалиштима Србије. ■

Душан ГЛИШИЋ

Првенство Србије у оријентирингу

У оквиру оријентиринг такмичења „Јерина куп“ у Смедереву, одржано је првенство Србије на спринт дистанци у оријентирингу. За титулу првака Србије такмичари су тражили најкраће и најбрже варијанте до својих контролних тачака по улицама ужег центра Смедерева и Смедеревске тврђаве.

У сениорској категорији, на стази дугој три километра, сва три места на победничком постољу заузели су припадници Војске Србије, иначе репрезентативци Србије у овом спорту.

Титулу првака одбранио је старији водник Игор Вуковић, друго место заузео је поручник пилот Блажо Максимовић, а треће капетан пилот Дејан Поповић.

Добре пласмане имају и потпоручник Вукашин Мијаиловић и поручници Драган Докмановић и Саша Војиновић.

Такмичење је значајно за проверу форме свих такмичара војне репрезентације које очекују наступи на такмичењима у оквиру CISM-е, у мају на Регионалном војном такмичењу у Словенији и Светском војном првенству у Норвешкој, у августу 2010. године. ■

Г. ЧЕГАР

Регионални састанак CISM у Сарајеву

У име делегације Србије при CISM, пуковник Драган Ђини учествовао је на Осмом регионалном састанку Европске регионалне канцеларије за координацију (ERCO), који је недавно одржан у Сарајеву.

У раду су учествовали представници Бугарске, Македоније, Азербејџана, Црне Горе, Албаније, Турске и Босне и Херцеговине. Састанку је, у име Европске канцеларије за везу са CISM, присуствовала мајор Анет Нигрен, шеф канцеларије.

На предлог делегације Турске усвојен је нови назив ове регионалне спортске организације. Уместо ERCO сада је BBSC-CO (Balkan, Black Sea & Caucasus Coordination Office).

На састанку је истакнут велики потенцијал Министарства одбране и Војске Србије за организовање кампова који би се завршили регионалним такмичењима. Спортска такмичења на регионалном нивоу биће одређена на Европској конференцији CISM.

Делегација Србије, уз једногласну подршку учесника састанка, прихватила је организацију следећег, Деветог регионалног састанка Европске регионалне канцеларије – BBSC-CO, у априлу 2011. године. ■

Г. Ч.

23. Београдски TIME FORCE маратон

Учешће 50 војних атлетичара

На 23. Београдском TIME FORCE маратону, на коме су 18. априла учествовали атлетичари и љубитељи трчања из 32 земље, наступило је и 50 припадника Министарства одбране и Војске Србије – официра, подофицира, професионалних војника и кадета и кадеткиња Војне академије.

У маратону је учествовао поручник Петар Крајновић из Крагујевца, док су остали трчали полумаратонску стазу. Најбољи пласман у полумаратону остварио је професионални војник Мирко Станковић из Центра за обуку у Јакову, који је на циљ стигао шеснаести у времену један сат, 20 минута и 20 секунди. Други је био потпоручник Драган Докмановић из Пожаревца, а трећи потпоручник Срђан Ђурић из Пожаревца.

У женској конкуренцији у полумаратону најбољи пласман има кадеткиња Невена Јовановић, која је поправила лични резултат у овој дисциплини 20 минута за две године. Кадеткиње Марија Марковић, Слађана Ђорђевић, Јелица Јовановић и потпоручник Биљана Иванова први пут су истрчале полумаратон и заслужују све похвале.

Победник овогодишњег Београдског TIME FORCE маратона је кенијски атлетичар Кибет Џонстон Мајо, који је најтежу атлетску дисциплину данас истрчао за два сата, 16 минута и 23 секунде. Друго место заузео је његов земљак Кипкорир Семи Кибет, а треће, такође Кенијац, Ломол Пол Логио.

Марија Марковић, Невена Јовановић, Јелица Јовановић, потпоручник Биљана Иванова и Слађана Ђорђевић

У полумаратону је и ове године најбржа била Оливера Јевтић, пошто је стазу дугу 21,1 километар истрчала за један сат, 13 минута и 13 секунди. Друго место освојила је представница Црне Горе Слађана Перуновић, а трећепласирана је атлетичарка Србије Данијела Бараћ. ■

Р. М.

 jugohemija
specijalni programi

- Promet kontrolisanom robom
- Izvoz proizvoda NVO
- Konsalting

Jugohemija a.d.
Sektor specijalnih programa
Resavska 29
11000 Beograd
Tel: (011) 3234 017
Fax: (011) 3232 617
www.jugohemija.com

ВОЈНА АКАДЕМИЈА

Због повреде поступка спровођења избора

ПОНИШТАВА

Конкурс за избор наставника и сарадника у школској 2009/2010. години, објављен у магазину ОДБРАНА, број 98, од 15. октобра 2009, у делу који се односи на:

- избор једног лица у звање асистент за ужу научну област **Стратегија**, ред. бр. 4 наведеног конкурса;
- избор једног лица у звање ванредни професор за ужу научну област **Стратегија**, ред. бр. 7 наведеног конкурса;
- избор једног лица у звање доцент за ужу научну област **Ваздухопловно машинство**, ред. бр. 9 наведеног конкурса;
- избор једног лица у звање доцент за ужу научну област **Транспорт у логистици**, ред. бр. 10 наведеног конкурса;
- избор једног лица у звање редовни професор за ужу научну област **Економија**, ред. бр. 11 наведеног конкурса;
- избор једног лица у звање ванредни професор за ужу научну област **Економија**, ред. бр. 12 наведеног конкурса;
- избор два лица у звање доцент за ужу научну област **Економија**, ред. бр. 13 наведеног конкурса;
- избор једног лица у звање доцент за ужу научну област **Општа логистика**, ред. бр. 14 наведеног конкурса и
- избор једног лица у звање асистент – приправник за ужу научну област **Право одбране**, ред. бр. 16 наведеног конкурса.

Ауто-рели

„МЛАДОСТ 2010“

Очекује се да у Спортско-рекреациони центар Војске Србије у Сурчину пристигне око 50 аутомобилских посада из разних крајева земље

Спортски рели савез Србије и његова два истакнута члана - Официрски ауто-мото спортски клуб Београд и Аутомобилски спортски клуб Земун - заједнички организују први ауто-рели под називом „МЛАДОСТ 2010“, који ће се у недељу, 23. маја ове године, одржати у Спортско-рекреационом центру ВС у Сурчину.

Очекује се да из разних крајева земље у Сурчин пристигне око 50 аутомобилских посада, које претежно чине активне, резервне и пензионисане старешине, као и други читаоци магазина „Одбрана“, медијског спонзора тог аматерског надметања аутомобилиста.

Са пријављивањем ваља пожурити, јер је број такмичара ограничен. На обичном папиру испишите своје презиме и име, тачну адресу, број телефона, марку возила и запремину његовог мотора и заједно са фотокопијом уплатнице као потврде о уплаћеној стартнини у износу од 500 динара (за једну посаду) пошаљите, најкасније до 15. маја, на адресу: Аутомобилски спортски клуб Земун, Новоградска 62, 11080 Земун. Стартнина се уплаћује на текући рачун Аутомобилског спортског клуба број 325-9500900016819-80.

Ако желите више информација о релију, можете их добити на телефоне: 011/316-60-95, 064/610-65-84 и 063/70-86-145.

LIVE streaming www.radionovosti.com

ГЛАС РУСИЈЕ МОЖЕТЕ СЛУШАТИ

СВАКОГ ДАНА У

06.00h

18.30h И

22.00h

НА ТАЛАСИМА
РАДИО НОВОСТИ
104,7 MHz!

ГОЛОС РОССИИ

Сусрет 7. класе Војне гимназије

Сусрет некадашњих ученика 7. класе Војне гимназије, поводом 30. годишњице матуре, заказан је за 29. мај 2010. године. Окупљање је у интернату школе у 10.00 часова. Ближа обавештења могу се добити на сајту 7. класе www.7-klasa.info и на телефоне: 064 8329 751 (Славољуб М. Марковић) и 065 3555 155 (Зоран Малинић). ■

30. годишњица 25. класе СВШ КоВ

Тридесета годишњица завршетка школовања 25. класе СВШ КоВ – род пешадија биће свечано обележена 10. јула 2010. у Пироту. Информације о прослави можете добити од чланова организационог одбора:

1. бригадног генерала Војин Ч. Јондић, 064-8329-525;
2. потпуковника у пензији Младена Крижана, 064-8738-855, mladenk.pirotd@trzistesrbije.com
3. капетана прве класе у пензији Хусејна Сарвановића, 065-8476-558,
4. заставник у пензији Драгана Панића, 064-5687-384.

Позивамо класиће да са супругама присуствују овој свечаности. Уплата по особи је 3.000,00 динара и покрива све трошкове осим превоза до Пирота. Уплату можете извршити на рачун број 160-5400100022687-26, до 30. маја 2010. године. ■

Две децније 2. класе ВВСС

Свечаност поводом двадесетогодишњице произвођења официра Друге класе ВВСС одржаће се 29. маја 2010. године у ресторану „Кнежев лад“ на Топчидеру. Молимо све заинтересоване да организационом одбору потврде своје учешће најкасније до 25. маја 2010. године на тел: 063-461-607, 063-777-3385, 064-639-9120. ■

ЦЕНЕ У ВОЈНИМ ОДМАРАЛИШТИМА 2010.

ВОЈНА ТУРИСТИЧКА АГЕНЦИЈА
Београд, Ресавска 34А

тел. 011/2636-535
тел. 32-01-887; 32-03-342
факс 011/36-16-155

УСЛОВИ ПРОДАЈЕ:

1. Доплата за пансионски ручак, за све категорије корисника, износи 400,00 дин.

2. Услуга резервације у Војном туристичком сервису – Београд наплаћује се у износу од 1.180,00 дин. по једној смештајној јединици. У цену је урачунат ПДВ.

3. Гости плаћају још боравишну таксу, која се одређује одлуком републичких органа и осигурање.

4. За извршене резервације сви корисници, поред једнократне уплате, могу услуге боравка платити у више рата, чековима градјана:

ЗА БОРАВАК КРАЋИ ОД 7 ДАНА (минимум 3 дана) у 4 (четири) рате:

– прва рата – аконтација, приликом резервације, у износу од 30% вредности аранжмана,

ПРИЈАВА ЗА АРАНЖМАН

НАЗИВ ОДМАРАЛИШТА			
МЕСТО			
ХОТЕЛ / ОБЈЕКАТ			
➤ ТЕРМИН	од	до	или од до
➤ ТИП СОБЕ			
Презиме и име	Остала имена за пријаву	Година рођења	Сродство
Адреса			
Број телефона	у стану:	на послу:	
Услуга	Превоз		Ски пас
Пансион	Полупансион	ДА	Број особа:
		НЕ	ДА
			одрасли:
			деца:
	Деца до 10 година имају попуст на цену и то:		
➤ А) 30 %	користе посебан лежај и храну / уписати број деце:		
➤ Б) 50 %	користе храну / уписати број деце:		
Дете до 3 године	ако не користи лежај и храну не плаћа услуге боравка, изузев осигурања		
Статус корисника аранжмана (заокружити)	1) Професионална војна лица; 2) Цивилна лица у Војсци и МО; 3) Војни пензионери; 4) Породични пензионери; 5) Цивилна лица; 6) Странци		

ТАРА – хотел „ОМОРИКА“

- период примене - врста услуге	категорија корисника	тип собе							
		АП	1/1Т	1/1	дуплекс	1/2Т	1/2	1/3	1/4
24.04-10.07. 28.08-30.10. полупансион	МО и ВС	2.560,-	2.280,-	2.100,-	1.720,-	1.880,-	1.720,-	1.560,-	1.400,-
	Цивили и стр.	3.200,-	2.850,-	2.600,-	2.150,-	2.350,-	2.150,-	1.950,-	1.750,-
10.07-28.08. полупансион	МО и ВС	2.880,-	2.520,-	2.320,-	1.920,-	2.100,-	1.920,-	1.720,-	1.520,-
	Цивили и стр.	3.600,-	3.150,-	2.900,-	2.400,-	2.600,-	2.400,-	2.150,-	1.900,-
30.10-25.12. полупансион	МО и ВС	2.460,-	2.180,-	2.000,-	1.600,-	1.700,-	1.600,-	1.500,-	1.400,-
	Цивили и стр.	3.100,-	2.780,-	2.500,-	2.000,-	2.150,-	2.000,-	1.850,-	1.700,-

ТАРА – депанданс „ЈАВОР“

Период примене	Тип собе		Врста услуге	1/1	1/2
	Категорија корисника	Категорија корисника			
24.04-10.07. 28.08-30.10.	МО и ВС	полупансион	полупансион	1.880,-	1.560,-
	Цивили и странци	полупансион	полупансион	2.350,-	1.950,-
10.07-28.08.	МО и ВС	полупансион	полупансион	1.880,-	1.560,-
	Цивили и странци	полупансион	полупансион	2.350,-	1.950,-
30.10-25.12.	МО и ВС	полупансион	полупансион	1.600,-	1.500,-
	Цивили и странци	полупансион	полупансион	2.000,-	1.850,-

ТАРА – хотел „БЕЛИ БОР“

Период примене	Тип собе		Врста услуге	1/1	1/2	1/3
	Категорија корисника	Категорија корисника				
24.04-10.07. 28.08-30.10.	МО и ВС	пансион	пансион	1.880,-	1.560,-	1.400,-
	Цивили и странци	пансион	пансион	2.350,-	1.950,-	1.750,-
10.07-28.08.	МО и ВС	пансион	пансион	1.880,-	1.560,-	1.400,-
	Цивили и странци	пансион	пансион	2.350,-	1.950,-	1.750,-
30.10-25.12.	МО и ВС	пансион	пансион	1.600,-	1.500,-	1.400,-
	Цивили и странци	пансион	пансион	2.000,-	1.850,-	1.700,-

ВРЊАЧКА БАЊА – хотел „БРЕЗА“

- Период примене - Врста услуге	Категорија корисника	Тип собе					
		АП	1/1Ф	1/1К	1/2К	1/2Ф	1/3
31.03-10.07. полупансион	МО и ВС	2.200,-	1.860,-	1.640,-	1.600,-	1.500,-	1.400,-
	Цивили и странци	2.750,-	2.450,-	2.050,-	2.000,-	1.870,-	1.750,-
10.07-28.08. полупансион	МО и ВС	2.300,-	1.950,-	1.800,-	1.750,-	1.600,-	1.550,-
	Цивили и странци	2.950,-	2.550,-	2.250,-	2.200,-	2.000,-	1.900,-
28.08-30.10. полупансион	МО и ВС	1.950,-	1.710,-	1.430,-	1.380,-	1.290,-	1.200,-
	Цивили и странци	2.600,-	2.280,-	1.900,-	1.840,-	1.720,-	1.600,-
30.10-25.12. полупансион	МО и ВС	1.800,-	1.500,-	1.350,-	1.280,-	1.200,-	1.090,-
	Цивили и странци	2.400,-	2.000,-	1.800,-	1.700,-	1.600,-	1.450,-

– друга рата – током боравка у хотелу, у износу од 30% вредности аранжмана,

– трећа рата – 30 дана од дана одласка из хотела у износу од 20% вредности аранжмана и

– четврта рата – 60 дана од дана одласка из хотела, у износу од 20% вредности аранжмана.

За 3 и 4. рату чекови се депонују у хотелу.

ЗА БОРАВАН ОД 7 И ВИШЕ ДАНА у 7 (седам) рата:

– прва рата – аконтација, приликом резервације, у износу од 30% вредности аранжмана,

– преосталих 6 месечних рата депонувањем чекова на рецепцији хотела, уз увећање дуга од 5% или путем административне забране преко Рачуноводственог центра МО, само за припаднике Војске Србије и Министарства одбране, уз увећање дуга од 5%.

5. ПОПУСТИ ЗА ДЕЦУ: деца до 3 године, уколико не користе посебан лежај и храну, не плаћају услуге боравка, осим осигурања. Деца од 3 до 10 година имају попуст:

– 30% ако користе храну и посебан лежај,

– 50% ако користе храну и заједнички лежај са родитељима.

Деца од 3 до 10 година могу користити само један попуст. Попуст се односи на цену полупансиона/пансиона.

6. ОТКАЗИ: откази се достављају у писаној форми уз прилагање резервације и оригинал уплатнице. Повраћај износа је регулисан према „Посебним упутствима за примену цена у војним одмаралиштима“. У случају више силе (смрт у породици, болест, службена спреченост и сл.), што се мора доказати одговарајућим документом, уплаћени износ се враћа у целисти, уз одбитак манипулативних трошкова. Износ на име трошка резервације се не враћа.

7. Туристичким агенцијама, за индивидуалне аранжмане на упит, одбрана се 5% провизије на цену полупансиона/пансиона. Комплетан износ аранжмана плаћа се пре доласка у хотел, до рока назначеног на профактури.

Уз овај програм важе „Посебна упутства за примену цена у војним одмаралиштима“.

ВОЈНИ ТУРИСТИЧКИ СЕРВИС – БЕОГРАД

ИЗАБРАНА ПАРТИЈА ИГРА НА ЈЕДАН ГОЛ

Спаски – Еванс
Варна, 1962.

1. д4 Сф6 2. ц4 г6 3. Сц3 Лг7 4. е4 д6 5. ф3

Техника одбране данас је веома напредовала, па је све мање нападачких партија. До директних напада долази се углавном у случају хетерогених рокада. У овој партији, играној на Олимпијади, црни се брани Семишевом варијантом Краљеве индијске одбране, данас најпопуларнијег затвореног система.

5...цб6 6. Ле3 а6 7. Дд2 б5 8. 0-0-0 бс4

У књизи о најбољим партијама светских првака велемајстор Ивков је овај потез „снабдео“ знаком питања. Није тешко сложити се, јер црни остаје без противигре. Још у 7. потезу требало је одиграти Да5 и задржати претњу б4.

9. Лц4 0-0 10. х4

Кад је црни пешак на г6 овакав потез се просто намеће. У таквим случајевима црни траже шансе на другој страни табле, али је овде то немогуће, па преостаје акција и центру.

Ипак, чини се да је било нужно зауставити акцију са 10...х5.

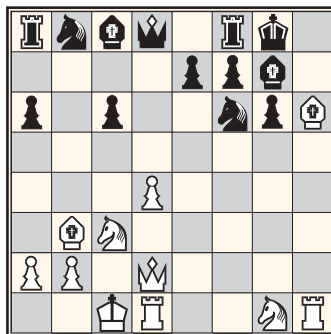
10...д5 11. Лб3 де4 12. х5!!

Кад је напад у питању, пешаци се не броје.

12...еф3

На 12...Сх5 13. г4 Сф6 14. Лх6 напад је незадржив.

13. хг6 хг6 14. Лх6 фг2.

Бели: Кц1, Дд2, Тд1, Тх1, Лб3, Лх6, Сц3, Сг1, а2, б2, д4

Црни: Кг8, Дд8, Та8, Тф8, Лц8, Лг7, Сб8, Сф6, а6, цб6, е7, ф7, г6

Иако је црни д-пешак уништио читаво краљевско крило белог, позиција Американца је више него тешка. Спаски, међутим, нема право на и најмању грешку.

15. Тх4!!

То су они убитачни, до танчина прорачунати потези, који решавају битку.

15...Сг4 16. Лг7 Кг7 17. Дг2 Сх6 18. Сф3 Сф5 19. Тх2! Дд6 20. Се5 Сд7 21. Се4

Редак пример! Све беле фигуре укључене су у акцију на краља.

21...Дц7 22. Тдх1

Партија је решена.

22...Тг8 23. Тх7 Кф8 24. Тф7 Ке8 25. Дг6!

Био је то још један леп удар.

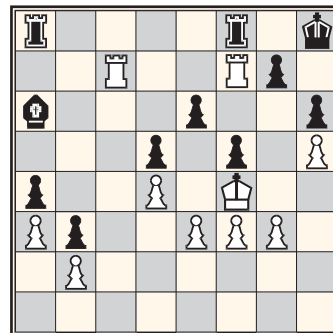
25...Се5 26. Тф8

На 26...Кд7 27. Де8 мат, или Де8 мат, или Дф5 мат или Ле6 мат! А на 26...Кф8 27. Дг8 мат. Пред толиким и таквим претњама отпор је обустављен.

1:0

КОМБИНАЦИЈА

Аљехин – Јејтс
лондон, 1922.

Бели: Кф4, Тц7, Тф7, а3, б2, д4, е3, ф3, г3, х5
Црни: Кх8, Та8, Тф8, Ла6, а4, б3, д5, е6, ф5, г7, х6

Бели на потезу.

1.Тг7! Тф6 2.Ке5!

На 2...Тф8 3.Тх7 Кг8 4.Тцг7 1:0

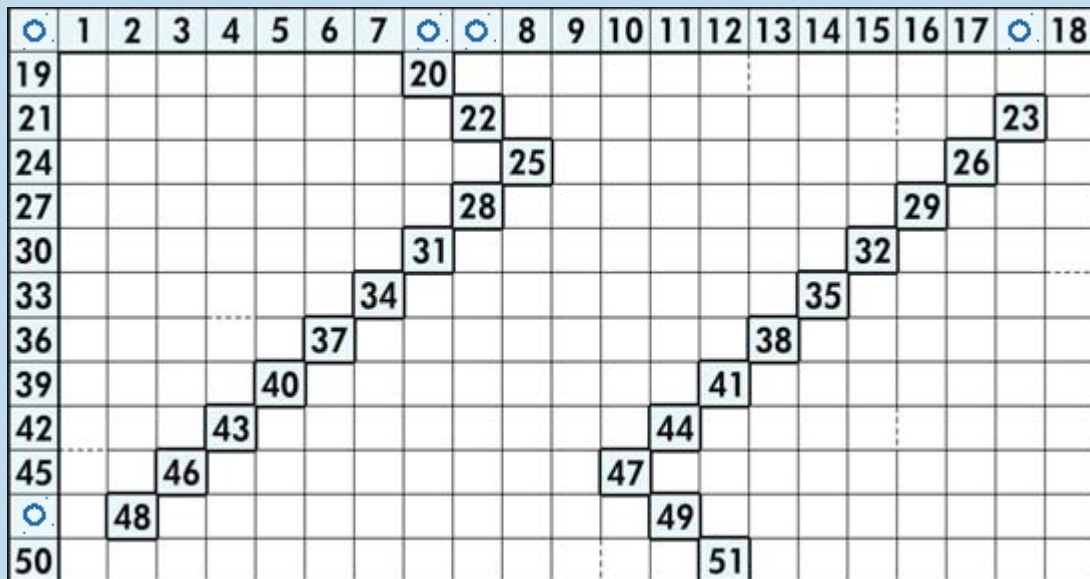
ЗАНИМЉИВОСТИ

АЗИЛ

Како би био заштићен од немачке власти, велемајстор Акиба Рубинштајн је током Другог светског рата био смештен у азил за душевне болеснике. Био је Јеврејин.

Припремио
Раде МИЛОСАВЉЕВИЋ
мајстор Фиде

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Припремио Жарко ЂОКИЋ

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА ВОДОРАВНО: изопачити се, телетекст, водена пара, Марија Мара, кирнер, римо, Бананамен, олеат, Накопта, колонида, в, шп, рибарина, Наварин, Бе, а, паничити, тигани, танано, најрмити, ђ, до, обелети, лунација, се, з, Миромаре, Мишица, барка, издурорати, низо, милиар, накародити, јавна тајна, американи, замаскирати.

ВОДОРАВНО:

19. Река која се улива у другу реку, 20. Бивши солист Уметничког ансамбла ЈНА, 21. Рушење, уништавање, 22. Претварати се (жарг.), 23. Глађењем изравнати, 25. Бивши радио и ТВ водитељ, Милован Илић, 26. Ратна морнарица (скр.), 27. Женско име, Марина одмила, 28. Присталице левице, 29. Међународни ваздухопловни савез, 30. Уобичајени назив за Јужну Осетију, 31. Обавити сетву, 32. Врста слагалице (стр.), 33. Мала риба, 34. Име глумица Радивојевић и Гојковић, 35. Краљ на Криту, син Зевса и Европе, из грчке митологије 36. Мушко име, Спасоје одмила, 37. Сатиричари, 38. Учесници у берби, 39. Шаблони покрета у каратеу, 40. Котур преко кога се ставља ремен, каишара, 41. Бивши мађарски фудбалски судија, Карољ, 42. Интернационални театарски институт (скр.), 43. Држава у Азији, 44. Дело пољског песника Ленартовича; лирица, 45. Символ бизмута, 46. Јутарња песма под прозором драгане, 47. Стручњак у ботаници, 48. Могућности за вршење неког посла (лат.), 49. Мало подизати, 50. Ослободити се терета, 51. Генерал српске војске из XIX века, Марко.

УСПРАВНО:

1. Врста средоземног четинара, 2. Расипати на све стране, 3. Ноктима издирати, 4. Топити се, 5. Земља за орање, њива, 6. Судија у османској Турској, 7. Женско име, Ања одмила, 8. Десето и 25. слово азбуке, 9. Канцеларије комесара, 10. Женско име, Оливера одмила, 11. Танка или кратка линија, 12. Становници Арике (у Чилеу), 13. Добит на позајмљени новац, 14. Сеоска подручја, 15. Име певача Мартина, 16. Одбојкашки савез Србије (скр.), 17. Ауто-ознака Венеције, 18. Бивши књижевник, аутор романа *Бихорци*, 20. Грчко слово, 23. Изазвати нечије разочарање, 25. Латинско изражавање или латинско право, 26. Својствен фанатику, 28. Напињати, напрезати, 29. Разлагање топлотом (грч.), 31. Кршевит, стеновит, 32. Црни гранит, 34. Птице које се зими селе у топлије крајеве, 35. Врста лирске песме, 37. Земљородник, паор, 38. Мужјак патке, 40. Географске карте, 41. Мој (фр.), 43. Победа у шаху матним ударом, 46. Коњска снага, (скр.), 47. Ауто-ознака Исланда.

Prepoznatljiv lanac apoteka Celsius danas čini preko osamdeset zaposlenih u sedamnaest apoteka širom Srbije.

Naše apoteke su locirane u Beogradu, Novom Sadu, Pančevu, Čačku, Kikindi, Kruševcu, Užicu, Kraljevu i Zrenjaninu.

Saradnja sa Fondom SOVO omogućava vojnim osiguranicima da u svim apotekama "Celsius" preuzmu lekove uz recept izdat od strane vojnih zdravstvenih ustanova.

Asortiman naših maloprodajnih objekata obuhvata veliki broj lekova domaćih i stranih proizvođača, OTC proizvoda, pomoćnih lekovitih sredstava, medicinske kozmetike i aparata.

www.celsius.rs

1. Međunarodni sajam

Tehnička i fizička zaštita.
Korporativna bezbednost.
Inteligentna zgrada.
Bezbednost u saobraćaju.
Informaciona bezbednost - **sBIT**

SISTEMI TEHNIČKE ZAŠTITE - Signalna instalacija, pasivna i aktivna oprema. CCTV, IP, alarmi, udaljeni alarmni nadzor, kontrola pristupa i evidencija radnog vremena, sigurnosna rasveta, audio-razglasni sistemi, uređaji i oprema za neprekidno napajanje.

INTELEKTRONSKA ZGRADA - Centralizovana upravljačka infrastruktura objekata, kontrola i zaštita. Integrisani sistemi za bezbednost, nadzor i upravljanje svim vitalnim funkcijama savremenih poslovnih i rezidencijalnih (stambenih) objekata.

FIZIČKA ZAŠTITA - Oružje i prateća lična oprema za izvršioce fizičkog obezbeđenja. Zaštitna odeća i obuća za izvršioce fizičkog obezbeđenja. Menadžment vrednostima. Specijalna blindirana vozila i specijalna oprema za transport novca. Usluge transporta vrednosti i fizičkog obezbeđenja. Menadžment iz kontrolnog centra. Detektivske usluge.

BEZBEDNOST U SAOBRAĆAJU - Specijalna oprema za bezbednost u saobraćaju (radari, kamere, ...). Oprema i automatizovani sistemi za parkirališta i parkinge. Specijalna vozila za bezbednost u saobraćaju. Oprema za javnu saobraćajnu infrastrukturu (svetlosna signalizacija, oznake, zvučna signalizacija, rampe, integrisani sistemi bezbednosti železničkog i vazdušnog saobraćaja ...i sl). Oprema za kontrolu lica i prtljaga.

INFORMACIONA BEZBEDNOST I UPRAVLJANJE PODACIMA (sBIT). Smart kartice. Bankarska oprema. ATM. Rešenja za bezbedne elektronske platne transakcije. Bezbednost na Internetu. Bezbednost LAN, WAN mreža. Integrisane (SW/HW) bezbedne IT platforme za banke i velike poslovne korisnike. Arhiviranje podataka i upravljanje dokumentima (EDMS). Integrisana (SW/HW) IT rešenja za elektronsku trgovinu i e-upravu.

15 - 18. septembar 2010.

Info i prijava učešća: Tel: +38111 2655-486, Mob: +38163 205-599, Fax: +38111 3615-298, e-mail: isec@sajam.rs

ИСТОРИЈА СРПСКОГ ВАЗДУХОПЛОВСТВА

40 ПОСТЕРА

ФОРМАТ А3 У ЗАШТИТНОЈ КОРИЦИ
СА ОСНОВНИМ ИСТОРИЈСКИМ И
ТАКТИЧКО-ТЕХНИЧКИМ ПОДАЦИМА

НАРУЏБЕНИЦА

НЦ „ОДБРАНА“, Браће Југовића 19, 11000 Београд Тел: 011/3241-009,
телефакс: 011/3241-363
Жиро-рачун : 840-49849-58

Наручујем следећа издања:

1. „Ловачки авиони“, по цени од 850,00 динара, количина _____
2. „Бомбардери, јуришници и хеликоптери“, по цени од 850,00 динара, количина _____
3. Оба комплекта, по повлашћеној цени од 1.400,00 динара, количина _____

Плаћање се врши унапред. Доказ о уплати и наруџбеницу доставити на адресу
НЦ „Одбрана“, након чега испоручујемо издања.

Купљена издања биће достављена путем *Пост експреса*, на терет купца.

Купац _____

ЈМБГ _____

Улица и број _____

Место _____

Телефон _____

Потпис наручиоца _____

Три именице – три епитета.

Довољно да опише све оно што припадници Гарде Војске Србије осећају кад говоре, или размишљају, о својој јединици.

Од оснивања прве гардијске јединице у Књажевској Србији, маја 1830. године, од Гвардије књаза Милоша до данас, те три речи осликавају Гарду, као и стотине и стотине страница исписаних о тој елитној јединици српске војске и државе.

У свакој војсци гарда представља елиту, најбољи и најопремљенији њен састав, њен репрезентативни, „изложбени“ део. У српском народу, Гарда је срж војске, њена суштина. Основана пре српске војске, у време док Србија још није била самостална, Гвардија је у народу, жељном слободе, виђена као ослонац, око кога ће тек настати снажна народна војска, способна да оствари националне снове.

Тај дух остао је жив и данас. Бреме најбоље јединице, састава с којим се сви с поносом поистовећују, Гарда носи часно и заслужено.

180 ГОДИНА ГАРДЕ ВОЈСКЕ СРБИЈЕ

ЧАСТ, ОБАВЕЗА, ПОНОС

Непрекидно под будним оком јавности, Гарда Војске Србије од свог последњег преименовања, 30. новембра 2006, носи бреме, или ореол, елитне, репрезентативне јединице Војске Србије.

Можете ли нам, господине генерале, рећи нешто више о најзначајнијим успесима Гарде у протеклом периоду, којим оправдавате тај високи реноме?

– Репрезентативност Гарде Војске Србије носе њени задаци. Ова јединица је непосредно потчињена начелнику Генералштаба, чиме се, на најбољи начин, одликава и место Гарде у систему одбране. Гарда је одувек извршавала протоколарне и задатке из области обезбеђења највиших државних и војних руководилаца. Под садашњим називом функционише од 30. новембра 2006, када нам је додељена војна застава, коју с поносом чувамо у просторијама Гарде. Тада смо добили и смернице које смо до краја испоштовали. Гарду данас чине углавном професионалци, веома мали број је војника на одслужењу војног рока који су углавном ангажовани у протоколарним задацима. Управо ове године и нама је акценат на даљој професионализацији целокупне јединице, а пре свега Почасног

батаљона. Нема никакве сумње да ћемо и тај задатак у потпуности реализовати. С повећавањем међународне сарадње Војке Србије, отварањем Србије према свету, број државника који посећује нашу земљу непоредиво се повећао у односу на ранији период. Велики број министара одбране, највиших државних и војних званичника, посетио је последњих година Србију и сви су они, прво, извршили смотру наше почасне јединице. Прво су се сусрели с нама. Зато је веома важан утисак који остављамо током дочека и испраћаја страних делегација. Такви сусрети су прилика да припадници Гарде допринесу повећању угледа наше земље и Војске у свету. С поносом могу да истакнем да смо достојно репрезентовали Војску Србије и државу тиме што смо све задатке, посебно оне од државног значаја, реализовали беспрекорно и што су све оцене које смо у међувремену добијали за показану обученост, од највишег војног и државног врха биле одличне.

Јединица, попут ове којом командујете, има и додатне обавезе. Тако је било и током трансформације Војске, када је Гарда, по традицији, предњачила. У којим сегментима и областима трансформације је Гарда била најзапаженија?

ослоњених на нас. То су задаци опште логистике, превоза, здравственог збрињавања... До сада није било озбиљнијих проблема у извршавању свих тих задатака. Гарда у про-

Велики број министара одбране, највиших државних и војних званичника, посетио је последњих година Србију и сви су они, прво, извршили смотру наше почасне јединице. Прво су се сусрели с нама. Зато је веома важан утисак који остављамо током дочека и испраћаја страних делегација. Такви сусрети су прилика да припадници Гарде допринесу повећању угледа наше земље и Војске у свету. С поносом могу да истакнем да смо достојно репрезентовали Војску Србије и државу тиме што смо све задатке, посебно оне од државног значаја, реализовали беспрекорно и што су све оцене које смо у међувремену добијали за показану обученост, од највишег војног и државног врха биле одличне.

ПРИПАДНОСТ Г

Пет година командовати Гардом Војске Србије значи немати права на грешку. Командовање том јединицом подразумева и нијансу више, посебно ако се има у виду да је то било време захуктале реорганизације и трансформације војске, у коме је Гарда, већ по традицији, имала обавезу да буде међу најуспешнијим саставима.

– Од Гарде се, по правилу, тражи за нијансу више од других јединица. Било је логично очекивати да ова јединица у реформе крене раније и ефикасније од других. То смо схватили на време, па смо протеклих година, својим радом и односом према свим задацима, како на плану војних почаста, односно протоколарних обавеза, тако и у процесу обуке војника и професионалног састава, допринели трансформацији Војске и подизању њеног угледа у земљи и свету. Гарда је током реорганизације Војске и сама претрпела извесне измене. Реформисала се и по обиму задатака које обавља и по томе што је преузела неке обавезе, које су раније припадале другим јединицама. Ту, пре свега, мислим на задатке из области логистике, што је од нас захтевало промене у организацији и прилагођавање новом систему рада. Логистички задаци су, сами по себи, веома разноврсни и одговорни. Од тога како се они изврше, зависи ефикасност других јединица и састава Министарства одбране и Генералштаба ВС,

теклом периоду није имала ниједан ванредни догађај. Тај податак посебно истичемо јер показује врхунски ниво оспособљености јединица. Не треба посебно доказивати колико напора улажемо у постизање тог циља, ако се зна да приликом превоза страних војних делегација у посети Србији пређемо стотине хиљада километара, да смо ангажовани и на превозу припадника Министарства одбране и Генералштаба Војске Србије.

Пред Гарду Војске Србије свакодневно се постављају специфични, веома одговорни и значајни задаци, што од свих њених припадника тражи много одрицања, ентузијазма и напора. Предуслов за ефикасно извршавање свакодневних обавеза свакако је и висок ниво оспособљености и обучености свих припадника Гарде. Господине генерале, како оцењујете обуку и достигнути степен оспособљености у јединицама Гарде?

ГАРДИ ОБАВЕЗУЈЕ

– Свакако да је обука један од сегмената нашег рада коме је увек придаван веома велики значај. Гарда је у сваком погледу репрезент Војске Србије, па то мора бити и у обуци. У том смислу ми смо схватили и задатке који проистичу из новог Упутства за обуку. Мислимо да то упутство може да функционише, да су задаци реални и да се могу испунити. Оно се може примењивати у обуци војника, али и професионалног састава. Ја сам читав радни век провео у трупи. Добро знам да од ефикасности и квалитета обуке у највећој мери зависи и успешно извршавање задатака. Обука нам омогућава да извршавамо све задатке тако квалитетно. На крају крајева, колико се у овој јединици поклања пажња обуци, доказ је и то што смо изузети из редовног, уобичајеног система оспособљавања у Војсци Србије. Наши војници у Гарду долазе пре него што заврше процес обуке у центрима за обуку и овде настављају да се оспособ-

љавају за специфичне задатке давања војних почести. Кроз ову јединицу годишње пролазе на стотине младих војника, за последњих неколико година оспособили смо хиљаде оних који су, након одслужења војног рока, напустили јединицу с осећањем да је све то имало смисао, да су имали шта да науче и да су постали део јединице којом могу да се поносе. Сви они с нескривеним задовољством истичу припадност Гарди и понављају максиму по којој је једном гардиста увек гардиста. Свака генерација војника реализовала је покретно логоровање, све контроле претпостављене команде су позитивно оцењивале обуку у Гарди. Гарда живи 24 сата, у њој се задаци извршавају непрекидно. То је сплет задатака чији терет несумњиво носе професионални припадници, како у погледу обезбеђења, логистике, тако и свих других обавеза. Са свим припадницима Гарде реализовали смо штабне ратне вежбе, које су показале да су оспособљени за извршавање најразличитијих задатака. Припадници 25. ба-

Нема никакве сумње да су задаци које извршавамо високоризични и стресни. То потврђују и повремени медицински систематски прегледи наших припадника. Успешна борба са стресом и навикавање на стресне ситуације свакако подразумевају висок ниво обучености и припремљености за задатке које имамо. Оно на шта посебно упозоравам припаднике јединице којом командујем јесте потреба непрекидног усавршавања. То је део наше обуке, ми се усавршавамо у земљи и у иностранству, похађамо курсеве страних језика, и у свим тим активностима доприносимо подизању угледа Војске.

180 година Гарде

таљона војне полиције, од којих се очекује врхунско извршавање задатака обезбеђења али и војнополицијских задатака, такође су максимално обучени, с изразитим нивоом психофизичке кондиције. Дали смо и већи значај физичкој обуци, управо због оптерећења које их свакодневно очекује. Делови наших јединица увек су на полигонима. На многобројним гађањима и тактичким вежбама сви припадници Гарде исказују висок ниво прецизности и умешности у руковању првенствено пешадијским, али и оружјем специјалних јединица.

За Гарду влада велико интересовање младића који желе да се баве војним позивом. Много је кандидата за професионалне војнике који своје прве војничке кораке желе да начине управо у јединици којом Ви командујете. Има ли и девојака?

– Од следеће године у нашој јединици радиће само професионалци. На наш курс за пријем професионалних војника јавио се велики број кандидата, од којих је мно-

го и наших бивших војника. Они добро знају колико су тешки задаци које извршавамо и колико је напора потребно да се оспособе за рад у овој јединици. Специфични су и критеријуми које треба да задовоље кандидати за пријем у Гарду и то не треба никог да чуди.

Припадници јединице којом командујете у остваривању својих одговорних задатака, немају право на грешку. Господине генерале, како се Ви и Ваши потчињени борите са стресом, који несумњиво чини саставни део свакодневног посла припадника Гарде?

– Нема никакве сумње да су задаци које извршавамо високоризични и стресни. То потврђују и повремени медицински систематски прегледи наших припадника. Успешна борба са стресом и навикавање на стресне ситуације свакако подразумевају висок ниво обучености и припремљености за задатке које имамо. Оно на шта посебно упозоравам припаднике јединице којом командујем јесте потреба непрекидног усавршавања. То је део наше обуке, ми се усавршавамо у земљи и у иностранству, похађамо курсеве страних језика, и у свим тим активностима доприносимо подизању угледа Војске. Инсистирање на оспособљавању из познавања информативних технологија није само себи циљ. Рачунар није украс наших столова, већ средство ефикаснијег и успешнијег рада. У сваком случају, само непрекидно школовање омогућава стално напредовање. Нема никакве потребе доказивати да и добра организација рада смањује стрес, баш као и спремност на извршавање предвиђених задатака. Јасно прописивање дужности и обавеза, смањење непознаница у послу и висока уређеност система смањују ниво стреса. Наши припадници знају за шта одговарају, за шта су задужени и које задатке извршавају. Припадници Гарде често морају тренутно да реагују, не само у безбедносном смислу, већ и у задацима логистичког карактера. У нашој јединици је велика количина софистициране модерне технике, ту је много различитог оружја, ми смо навикли да живимо са стресом.

С друге стране, припадност Гарди подразумева велику част. Сви ми који чинимо овај састав свесни смо велике одговорности с којом се носимо. На сваком месту и у сваком тренутку то морамо имати у виду. Нема никакве сумње да срећени односи у породици у великој мери помажу да задатке које имамо у јединици извршавамо максимално ефикасно, са што мање стреса. Лично се трудим да радне обавезе не доносим у породицу, да супругу, сина и кћерку не оптерећујем својим пословима и задацима. Наравно, постоји повратна веза у којој срећени породични односи повољно делују на пословне успехе и обрнуто.

Војске Србије

Значај Гарде и задатака које њени припадници обављају изискује и одговарајући квалитет наоружања и опреме. Поред свих врста пешадијског оружја, Гарда је опремљена и најмодернијим специјалним наоружањем и војном опремом. У којој мери сте задовољни достигнутом нивоом опремљености јединица Гарде?

– Достигнути ниво опремљености Гарде показује да ова јединица има велики значај за Војску. Ми поседујемо стандардно пешадијско оружје и наоружање специјалних јединица. То је и кад се ради о возном парку. Наша возила су нова, модерна, посебно она из путничког програма. Посебно истичем да смо, после пола века, успели да набавимо нове инструменте за Оркестар Гарде чијом се виртуозношћу дичимо. Наш оркестар је и прошле године учествовао на многобројним концертима и музичким дешавањима у нашој земљи и у иностранству.

Возни парк Гарде чине и луксузне лимузине, у којима су се некад возили Тито и његови гости. Данас су то музејски експонати који се чувају у Гарди. У каквом су стању та возила?

– Луксузна путничка возила, мерцедеси, ролс ројс и друга возила музејске вредности чувају се у Гарди, али нису наша својина. То је национално благо које треба сачувати као сведочанство једног времена. Сада се у нашем возном парку, који обезбеђује ефикасно извршавање превоза страних војних делегација налазе *аудији, шкоде, најновије вектре, ландровери, пухови*. Старост возног парка није органишавајући фактор у извршавању задатака.

Гарда Војске Србије наставља традицију дугу готово два века. Од самог почетка, гардијске јединице су чинили елитни припадници војске, најспремнији и најобученији за различите, специфичне задатке. И данас је тако, што на изванредан начин обавезује све

оне који су у саставу или желе да буду део Гардијске бригаде. Колико припадници јединице којом командуете знају о њеном историјату?

– Гарда наставља традиције свих гардијских јединица на простору Србије. Дан Гарде – 6. мај враћа нас у време њеног формирања и напоре књаза Милоша да окупи највиђеније младиће тог доба у своју Гвардију. То је и прилика да наши припадници још једном осете понос што припадају јединици с таквом и толиком традицијом. Наравно, сви ми знамо историју Гарде, али је лично сам више окренут будућности него прошлости. Историја јединице служи за очвршћивање морала, за јачање духа, али тек окретање будућности и опредељење за стално усавршавање и сазнавање новог омогућава одржање корака. С тим у вези, наглашавам да сам и приликом одласка у иностранство имао прилику да сагледам вредности сличних јединица у најразвијенијим армијама, да сагледам њихова искуства и проценим достигнути степен обучености. ■

Поручник пешадијског
гардијског батаљона
1886. године,
акварел Павла Васића

Настанак и развој Гарде у Србији тесно су повезани са стварањем и развијањем српске војске и српске државе. Први кораци ка организацији регуларне српске војске почињу током Првог устанка, када је у време примирја 1808. године установљен један батаљон „регулаша“. Спомиње се и јединица састављена од неколицине потпуно униформисаних пешака – српска гарда (Сервес-Гарде) која је чувала Совјет. У време Првог српског устанка постојала је група „момака“ који су пратили Карађорђа и за које су се набављале нарочите капе по којима су се разликовали од других устаника.

Спомен –
медаље
Краљеве
гарде

КЊАЖЕВСКА ГВАРДИЈА

После пораза Турске у рату са Русијом 1829. године, кнез Милош долази на идеју да оформи војне јединице по угледу на руску гарду, у то доба елитни војни састав у Европи. На основу права стечених Букурешким миром и Акерманском конвенцијом, те нових уговора по којима је Србија стекла пуну аутономију, кнез формира личну стражу, „Књажевску гвардију“ чиме поставља темељ регуларној српској војсци, али и оружаног сили оданог владару и спремној да брани његов престо.

Наредбом из 1829. године тражио је од нахијских старешина „да му одређени број младића стаситих и гледних упишу и до Ђурђев-дне идуће године у Пожаревац пошљу“, наговештавајући родитељима да ће ови уписани гардисти „кроз школу проћи како би се научили читању и писању и тиме спремили за будуће чиновнике и старешине народне“. Крајем априла 1830. у Пожаревац су приспела 73 младића, које је кнез одмах обукао „у нове мундире који су за њих раније спремлени били“ и дао им назив „кадети“. Главни командант био је Тома Вучић-Перишић, „главни сердар војени и шеф Књажевске Гарде“, а непосредне старешине били су капетан Илија Момировић и Миленковић. Кадети су одмах кренули у „Гвардиску школу“, где су се пре подне учили читању и писању, а после подне бавили војним вежбањем.

Гардисти су први велики наступ имали приликом свечаности организоване поводом читања Хатишерифа на Ташмајдану 30. новембра 1830. године. У кнежевој пратњи била је и униформисана Књажевска гарда. „Ми смо војници стајали пред црквом упарађени. Из Цркве је Књаз пошао ка Ташмајдану у Палилули, где је била подигнута трибуна на којој је књаз с великашима и с Пашом београдским стајао, и око које смо се ми војници упарадили. ... Кад је то објављено ми смо војници опалили плотун из пушака.“

У пролеће 1831. године регрутована је још једна чета – Друга Гарда, која је становала у Пожаревац. Исте године кнез Милош је преузео музички ансамбл – „банду“ од свога брата, господара Јеврема, и обукао их у китњасте мундире по угледу на европске војне музике. „С бандом смо марширали први пут из Београда у Топчидер, кад се Госпођа

Савка Књажева ћер удала за Јована Николића родом из Маџарске.“

Пошто је 1832. установљена Коњичка гарда, „Књажевско-гвардијски коњички ескадрон“ од 50 младића, „... од 20 година, нежењени, одрасли, гледни, здрави, не пијаница и не ветрогоње но стални људи“ број гардиста, са одељењем у Крагујевцу повећан је на 200. Командант Књажевског гвардијског коњичког ескадрона био је „ритмајстор“ (капетан) Коста Хранисављевић.

Тиме је постављен темељ регуларној војсци сталног кадра, која је 1833. била подељена у пет одељења распоређених у Крагујевцу, Пожаревац, Топчидеру и Ђуприји: прва и друга „Књажевска пешачка гвардија“, „Књажевски гвардисти коњички ескадрон“, одељење „старих војника“ уписаних још 1825. године и војна музика „Књажевско-српска банда“. Поред ових јединица, уз кнеза Милоша стално су се налазиле и две нерегуларне формације: пешачка – кнежеви пандури и коњичка – кнежеви момци.

За врло важан пут султану у Цариград 1835. године, коме је ишао да захвали на примљеним знацима кнежевог достојанства, кнез Милош је опремио један вод коњаника „козака“, који су га пратили као нека врста телесне гарде.

У лето 1837. године кнез Милош је образовао специјално одељење коњичке гарде. То је била његова свита за најсвечаније прилике. Ови младићи, одабрани из свих нахија, узети из „отмених“ кућа, наочити, храбри и одважни, богато одевени у турска одела и раскошно наоружани, чинили су телесну кнежеву стражу. „Момачка“ служба у кнежевом конаку биће расадник будућих чиновника, народних старешина и носилаца највиших звања у земљи. Овај принцип потрајаће све до скорашњих времена и многи гардијски официри оствариће врло успешну војну каријеру чак и у много каснијим временима и потпуно друшћивом поретку.

Указом од 12. маја 1838. кнез Милош установио је команду Кнежевске гарде. Тај датум био је записан и на застави која је гарди тада додељена. Отада је тај датум сматран као дан оснивања Гарде. Њега ће поштовати и династија Карађорђевић. После Првог светског рата, по новом календару,

Козак кнеза Милоша
1835. година,
акварел Павла Васића

дан Гарде прослављао се 25. маја. Занимљиво је да је после Другог светског рата тај дан узет за рођендан маршала Тита.

У доба владавине кнеза Александра Карађорђевића Гарда не постоји као посебна јединица. Мађарски глумац Габор Егрешки сведочи о српској војсци током свог боравка у Београду 1850. „Српска стална војска састоји се од два батаљона пешадије, једног ескадрона коњице и једне батерије артиљерије. Другог посла немају, сем што држе стражу око кнежевог двора. Сви су на руски начин организовани и одевени.“

Стога је једна од првих брига кнеза Милоша, по повратку у Србију 1859. године, била да формира личну, телесну гарду. Коњички потпоручник Јован Варјачић одабрао је 12 угледних момака међу коњаницима и довео их на стан и храну у Кнежев конак. Такође пажљиво одабрани коњи за ове гардисте смештени су у кнежеву коњушницу. Са посебном пажњом кнез Милош униформисао је гардисте у нове мундире, по угледу на хусарске. Тиме је утврђен изглед гардијске униформе, која се није битније мењала до почетка Другог светског рата.

Дужности ових гардиста биле су: „у свако доба непремјено и тачно извршавати заповести Његове Светлости“, које су увек усмено давале командиру: о правима гардиста тада се није размишљало. Њихов први наступ био је на Тодорову суботу, на дан кнежевог рођења (24. фебруара) 1859. када су пратили кнезове Милоша и Михаила на причест у Палилулску цркву.

Указом од 13. јула 1864. кнез Михаило је дотадашњу групу гардиста преименовао у гардијски вод. Гарда је обављала дворску службу и пратила владоаца (кнеза) у свим приликама. Састојала се од једног командира – потпоручника или поручника, два поднаредника од којих један био на дужности писара, четири каплара, 20 простих редова и једног трубача. За командира тог гардијског вода постављен је поручик Коста Јанковић, родом из Каравлашке. Својим учешћем вод је допринео прослави педесетогодишњице Другог устанка, 23. маја 1865. у Топчидеру, пратећи кнеза и кнегињу од двора до Топчидера.

Када је отишао да од султана прими ферман о турском повлачењу из градова, кнез Михаило је, попут свог оца, на пут у Цариград повео и пет гардиста предвођених наредником Костом Мићићем, под командом поручника Јанковића. Српску делегацију у Цариграду са кнезом Михаилом на челу у априлу 1867. године овековечио је чувени цариградски фотограф Паскал Себа (Pascal Sebah). Пратећи књаза приликом предаје кључева београдске тврђаве на Цвети, 6./18. априла 1867, гардијски вод уписао се у једну од најважнијих страница српске историје 19. века.

180 година Гарде

Српска делегација са кнезом Михаилом у Цариграду, 1867. године

Нажалост, трагични крај кнеза Михаила годину дана касније, 29. маја 1868. у Кошутњаку, гардисти нису могли да спрече јер су по изричитој кнежевој наредби остали да чекају кнеза код топчидерске капије одакле је он намеравао да се на коњу врати у варош.

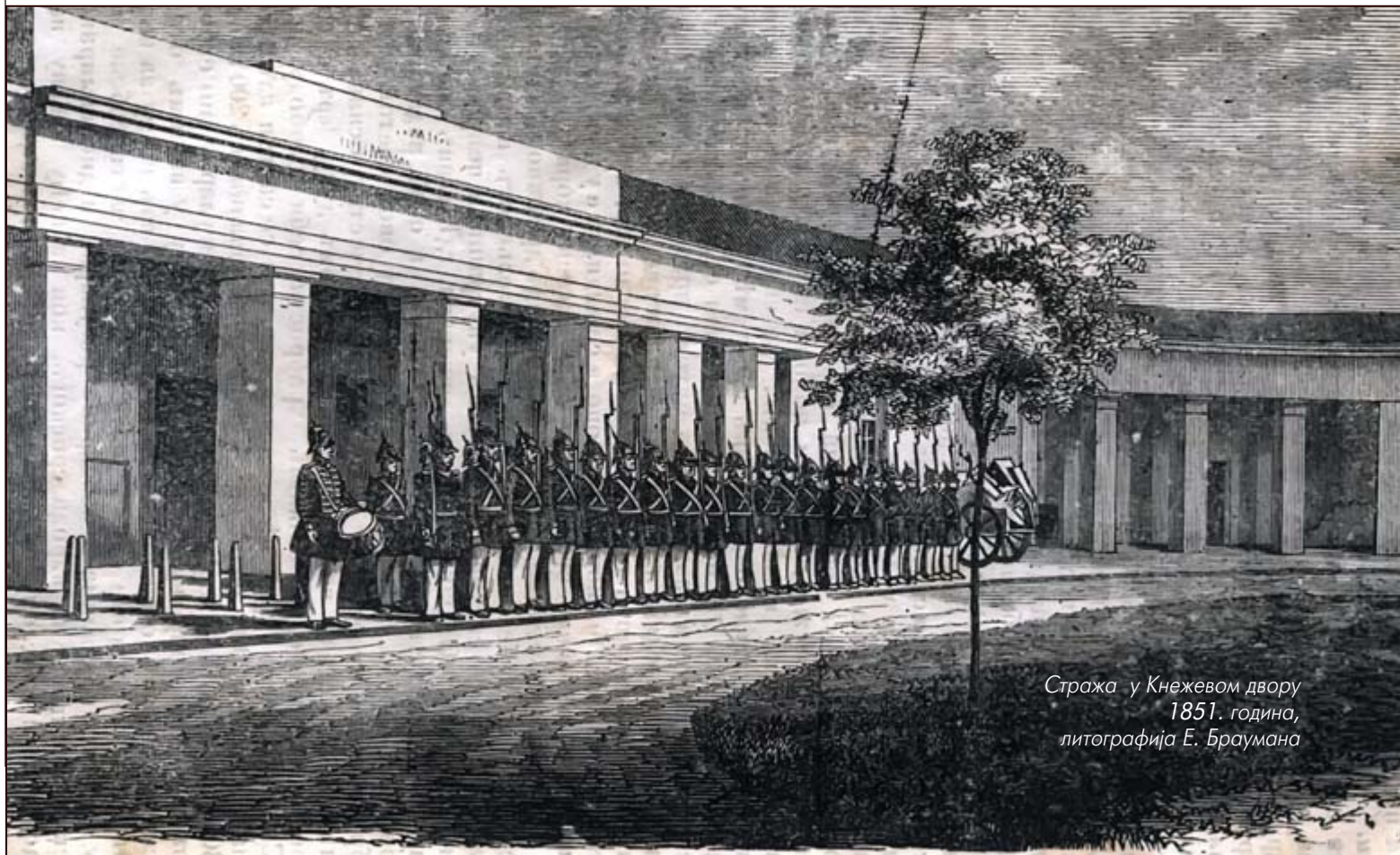
Своју улогу непосредне заштите владара гардијски вод имао је и под кнезом

Миланом. У свити која прати кнеза Милана у Цариград 1874. године налази се неколико гардиста, сада под командом капетана Цветка Павловића.

Са увећањем целокупне војске постепено се повећавала и гарда. Тако је 24. фебруара 1875. гардијски вод формиран као Први гардијски ескадрон. На Цвети, 6. априла, потпуно формиран ескадрон пр-

ви пут је пратио кнеза Милана у град на свечаност обележавања шездесет година Таковског устанка.

Током српско-турских ратова 1876–1878. гардијски ескадрон прати и обезбеђује кнеза. О изгледу гардиста из тог периода сведочи фотографија Јанка Вукмановића, који је у униформи гардијског поднаредника. ■

Стража у Кнежевом двору
1851. година,
литографија Е. Браумана

Краљ Милан, 1882
портрет Стеве
Тодоровића

КРАЉЕВА ГАРДА

Проглашењем Србије за краљевину и променом њеног државног ранга 1882. године, значај Гарде нагло је порастао. Поред улоге потпоре и заштите суверена и последње одбране краља и његове породице, Гарда постаје оличење и симбол националног јединства и историјских стремљења.

Као краљ, Милан Обреновић настојао је да гардијској униформи обезбеди још већи значај. Због тога ће се, по угледу на европске гарде, за краљеву гарду бирати елитни и најизгледнији (коњички) официри, спремни и у војном и у друштвеном смислу. Списак официра у *Споменици на шездесетогодишњицу гарде*, који су од 1878. до 1898. године служили у краљеву гарди, најбоље илуструје жељу краља Милана да ова специјална јединица има највише место и ранг. За широку јавност гардијска униформа добија одлике изузетног статуса, а за војнике постаје ствар престижа. Продире чак и у женску моду и постаје обележје националног поноса.

„Новом формацијом целокупне војске“ од 31. јануара 1883. гардијски ескадрон добија назив *Гарда Краљева* и попуњује се одабраним регрутима из свих пет дивизијских области пошто претходно у својим ескадронима прођу ескадронску обуку. Гардијски ескадрон образовао је засебну команду и био је непосредно потчињен првом краљевом ађутанту. Попуњавање је било „равномерно из осталих ескадрона, отресним и ваљаним једногодишњацима“.

Како је краљева гарда стално увећавана, указом од 2. августа 1893. подигнута је на ниво пука – постала је Гардијски пук (од два ескадрона: 1. и 2.).

Значајан моменат у животу Краљеве гарде била је прослава шездесетогодишњице од оснивања, која је одржана маја 1898. године. Величанствени скуп одржан је у за ту прилику посебно декорисаном кругу гардиј-

Командант Краљеве
гарде, пуковник
Александар
Константиновић,
фотографија
снимљена на
прослави
шездесетогодишњице
Краљеве гарде

180 година Гарде

Служба гардиста, Александар и Ђорђе Карађорђевић у кочији

ске касарне код Слaviје, на коме су учествовали краљ Александар, краљ Милан као командант активне војске, активни и пензионисани генерали, председник Владе Владан Ђорђевић са министрима, митрополит Инокентије са свештенством, државни функционери, некадашњи активни и резервни гардијски официри. После смотре и свечаног помена свим изгинулим и умрлим официрима и војницима, краљ Александар доделио је гарди орден *Белог орла петог реда* и сам га прикачио на копље заставе. Затим је обелодањен

указ о увођењу спомен-медаље поводом јубилеја Гарде. После дефилеа Гардијског пука командант пуковник Константиновић предао је споменицу краљу, а он официрима.

Почетком 1899. године Гарда је повећана још једним (трећим) ескадроном (Београд, Ниш, Крагујевац), а у априлу и четвртим. Почетком јуна 1901. године коњички пук Краљеве гарде преименован је у четврти коњички пук краљице Драге, а команда Краљеве гарде претрпела је битну измену. Указом од 2. јуна 1901. фор-

мирана је нова команда Краљеве гарде, која се састојала из штаба команде, једне чете пешадије и једног ескадрона коњице. Том приликом прописана је нарочита униформа за пешадијску чету.

Служба је била тако подељена да је ескадрон давао партију на коњима и дворску стражу, а чета само дворску стражу. Доцније, ескадрон је давао само унутрашњу дворску стражу и партију на коњима.

Реформом војске 1883. предвиђена је њена нова формација која је значила укидање народне војске и стварање сталног кадра првог, другог и трећег позива. Оформљено је 15 пешадијских батаљона, у свакој дивизијској области по три, и гардијски пешадијски пук (1885), састављен од пет батаљона (XVI, XVII, XVIII, XIX, XX), од којих се по један налазио у свакој од области.

Током реорганизације војске 1898. сви гардијски пешачки батаљони прерасиће у пукове, али ће већ 1899. године они бити укиннути. Укидањем коњичког пука Краљеве гарде 1901. године, развој Гарде као значајније војне формације је заустављен, а она је сведена на величину јединице (пешачку чету и коњички ескадрон) довољне за непосредну заштиту владара и церемонијалне прилике.

У драматичним догађајима 29. маја 1903. Краљевој гарди била је намењена незахвална улога. Морала је у двору да брани краља Александра Обреновића од завере, али свог владара није успела да спасе од трагичне погибије. Неколико дана касније коњичке фанfare Гарде поздравиће долазак новог краља, Петра Првог Карађорђевића на престо Србије.

За време ослободилачких ратова 1912–1913. и 1914–1918. године и Кра-

Велика Партија, краљ Петар I у аутомобилу у Скопљу, 1912,

Војске Србије

Лева гарда је учествовала у борбама, а само мали део задржан је да стално прати врховног команданта краља Петра и престолонаследника Александра, и да им буде лична заштита. Официри су били распоређени на дужности у оперативне јединице, где су многи положили животе. У тешким данима повлачења српске војске кроз Албанију 1915. године, Краљева гарда је испунила своју дужност, прешла пут од Крушевца преко Призрена, Скадра, Љеша и Драча, пробијајући се кроз албанске планине и носећи на рукама свог онемоћалог владара, дошла до мора, луке Валоне, одакле је превезена на Крф.

Поред своје редовне дужности дворске службе и личне заштите престолонаследника Александра, на Солунском фронту Краљева гарда је активно учествовала и у операцијама са осталим јединицама српске војске у августу 1916. године. С приливом добровољаца Срба и Хрвата из Русије и извесним променама на карти Европе после рата, осетила се потреба да се ова мала гарда увећа. Године 1917. указом од 15. јула наређено је да Краљева гарда формира један пешадијски батаљон од две чете и један коњички дивизион од два ескадрона. Први командант овог гардијског батаљона био је потпуковник Павле Јуришић. Наредне, 1918. године Краљева гарда учествује у гоњењу непријатеља, а 13. октобра цела јединица учествује у прослави ослобођења Скопља. Потом, 18. октобра, Гарда у престолонаследниковој пратњи стиже у Ниш, а по ослобођењу Београда 27. октобра 1918. стиже и у престоницу. ■

Полагање заклетве краљу Александру I Карађорђевићу на Бањици 1931. године

Мајор Димитрије Карацић и гардијски наредник Јанко Вукомановић, 1878. година

Кнез Милан Обреновић IV у Цариграду, 1874. године

У НОВОЈ ДРЖАВИ -

У новој држави, Краљевству односно Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца, а од 1929. у Краљевини Југославији, место и улога Гарде постали су знатно сложенији имајући у виду потребу повезивања у јединствен поредак проширену државну територију и увећан број становништва, више националних заједница, различите конфесије и веома различиту социјалну и политичку ситуацију, често супротстављене навике и традицију.

Обједињавајући фактор различитих стремљења и наслеђа под круном Карађорђевића требало је симболично да представља Краљева гарда. Тај задатак Гарда ће испунити увећањем и разноврсношћу свога састава, покушавајући да националну различитост сведе под заједнички именитељ југословенске нације.

Након ослобођења земље и уједињења 1918. године Краљева гарда је знатно увећана. Већ 1919. године добила је ранг бригаде са штабом, коју су чинили један пешадијски пук са четири батаљона и један коњички пук са четири ескадрона, да би 1924. године коњички пук био дигнут на ниво бригаде (састојала се из два коњичка пука и коњичке музике „фанfare“). Исте године формиран су артиљеријски пук (дивизион од две коњичке батерије и дивизион од две брдске батерије) и Аутомобилско одељење, а 1928. године Гарда добија и пионирску чету.

Краљева гарда се од једне симболичне јединице развила у јаку снагу, концентрисану на једном месту. Према Уредби о надлежностима старешина у војсци из 1923. године, у погледу вршења службе и у дисциплинском погледу била је непосредно потчињена краљевом првом ађутанту, а он непосредно краљу. До 1932. године командант Гарде имао је положај, права и власт команданта дивизије, дакле

Официри Краљеве гарде,
1897. година

КРАЉЕВИНИ СХС

Застава Краљеве гарде
из 1911. године, наличје

у чину дивизијског генерала. Гардом је у овом периоду командовао генерал Петар Живковић, који је био готово неприкосновена личност када су одабирани официри за ову формацију.

Уредбом о формацији Краљеве Гарде 1935. године, Краљева гарда стекла је ранг дивизије. Поред Штаба Гарде, дивизију је сачињавала коњичка бригада јачине два пука (по три стрељачка и један митраљески ескадрон сваки), пешадијски пук јачине четири

батаљона (четири чете сваки), уз то једна митраљеска и музичка чета, артиљеријски пук од по два дивизиона (две батерије сваки). Поред састава у оквиру пукова, постојале су и пионирска и аутомобилска чета. У току 1930. године пукови су добили водове за везу, а сваки пешадијски батаљон своју митраљеску чету. У саставу пешадијског пука формирана је чета са пратећим оруђем (бацачи и пешадијски топови). У погледу

180 година Гарде

Стара српска у првом плану и нова југословенска застава пешадијског пука, 1930. година

Подофицир пешадије на унутрашњој стражи у Двору у свечаној униформи из 1924. године

формацијског положаја Гарда се разликовала од осталих дивизија по томе што је њен командант могао носити чин армијског ђенерала, а командант пешадијског пука чин бригадног ђенерала.

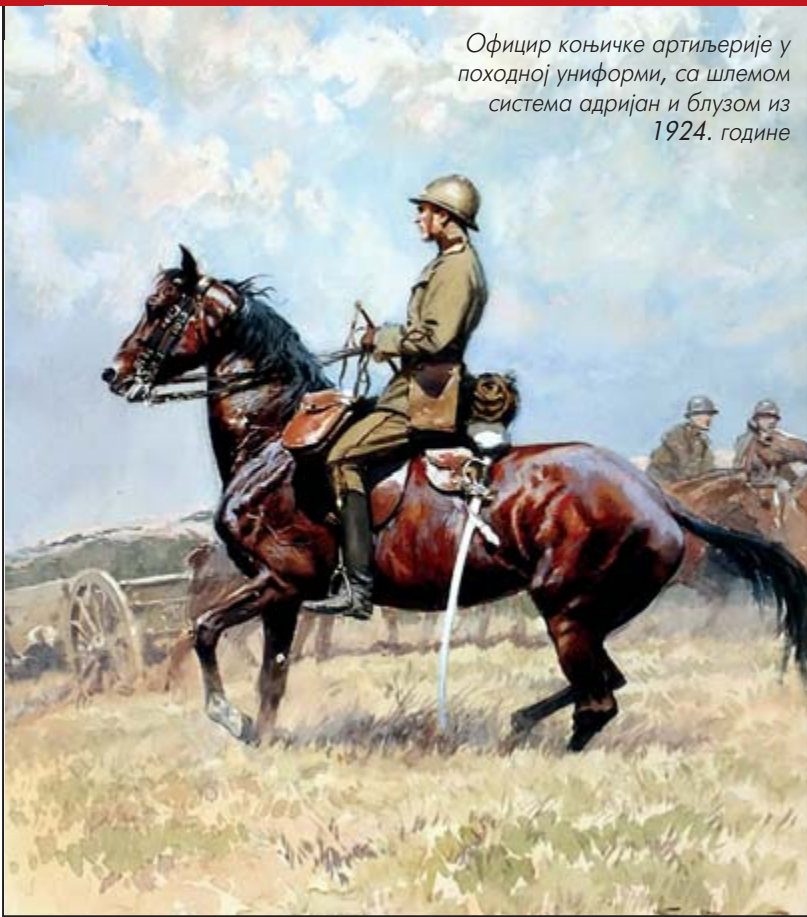
Краљева гарда је попуњавала људство преко краљевог ађутанта и Министарства војске и морнарице, који су одређивали из ко-

Војни пуч 27. март 1941.

У припремама војног пуча 27. марта 1941, поред ваздухопловних официра учествују и официри од каријере који припадају војној елити генералштабне школе, окупљени око мајора Живана Кнежевића, тада команданта пешадијског батаљона Краљеве гарде. Њихова осећања по питању националне части и Тројног пакта, нарочито код млађих гардијских официра, илустрије бекство потпоручника Вучковића и Смиљанића у Грчку у знак протеста против потписивања Пакта. Током пуча, пешадијски потпуковник Стојан Здравковић, који је стајао под командом армијског ђенерала Душана Симовића, извео је главну акцију са два батаљона пешадијског пука Краљеве гарде и батаљоном борних кола: опкољавање краљевог двора на Дедињу. Једна од челних личности пуча, гардијски пешадијски мајор Живан Кнежевић, трећим батаљоном пешадијског пука Краљеве гарде и са двоје борних кола држао је раскрсницу улица Милоша Великог и Немањине, заузео је зграду Министарства војске и служио за везу између главног штаба акције и трупа које су опколиле краљев двор на Дедињу.

Војске Србије

Официр коњичке артиљерије у походној униформи, са шлемом система адријан и блузом из 1924. године

јих јединица треба да стигне попуна. Команданте пукова лично је бирао командант Гарде. Приоритет је био да то буду официри који су већ били на служби у Краљевеј гарди. Официри за воднике водова (потпоручници) и подофицири су бирани непосредно после завршене војне академије или подофицирске школе. Предност су имали они који су школовање завршавали као најбољи.

Војнике за служење кадра у Краљевеј гарди одређивали су војни одсеци, а њих је на територији Краљевине Југославије било 48. Одсеци су пре слања регрута преко Министарства војске и морнарице добијали упутства за избор будућих гардиста која су подразумевала: да су здрави и да нису из заражених крајева; да су из добрих, поштених и потпуно поузданих породица; да су по занимању земљоделци са села, без обзира на

њихово имовно стање; да су беспрекорног владања; да су, колико је могуће, више писмени; да су правилно развијени и лепе и угледне спољашности и од оних којима припада пун рок службе; посебно имати у виду да за Пешадијски пук долазе у обзир младићи који су најмање високи 172 цм.

С обзиром на значај који је имала Гарда у Краљевини Југославији, од југословенске симболике, израза лојалности Краљевском дому, до неспорне политичке важности, критеријум одабира регрута био је изузетно значајан. У Краљеву гарду су долазили регрути свих нација које су живеле на територији Краљевине. ■

Слава Артиљеријског пука Краљеве гарде, Топчидер 12. септембра 1936. године

Краљ Александар у свечаној униформи пуковника гардијске артиљерије, 1931. године

Априлски рат

Дивизија Краљеве гарде учествовала је у Априлском рату у саставу самосталне 6. армије под командом армијског ђенерала Димитрија Живковића, чији је задатак био да брани фронт према Румунији од Голупца до Бегејског канала. У Априлском рату Гардијска коњичка бригада била је у саставу Банатског одреда (под командом бригадног ђенерала Милутина Жупањевца), артиљеријски пук је био у саставу Савског одреда а пешадијски у саставу Сремске дивизије (под командом дивизијског ђенерала Јована Антића). И поред отпора који су ове јединице пружиле током дванаестодневног рата, задесила их је иста несрећна судбина као и остали део војске. Свој последњи задатак Краљева гарда обавила је током Априлског рата 1941. године, када је штитила и пратила младог краља Петра Другог из Београда до Никшића, одакле је он авионом отишао за Каиро, а Гарда званично престала да постоји.

Од пратећег вода до Гардијске дивизије

Саставни део оружаних снага које су израстале и калиле се у Народноослободилачком рату, од самог почетка, у пролеће 1941. године, па све до његовог краја, маја 1945. године, биле су и посебне јединице за обезбеђење најужег војног и политичког руководства Комунистичке партије и Народноослободилачког покрета. Те јединице су биле најпре Стража Врховног штаба, затим Пратећи вод, Пратећа чета и Пратећи батаљон да би, у јесен 1944, од њих настала Гардијска бригада Народноослободилачке војске Југославије.

После повлачења руководства НОП и већег дела партизанских снага из западне Србије, Шумадије и Поморавља у Саниак, Стража Врховног штаба, основана крајем септембра 1941. године пред Титов одлазак из Столица, попуњена је новим борцима и преформирана у Пратећи вод. У Новој Вароши, 16. децембра, дакле само два и по месеца од оснивања Страже, обезбеђење Врховног штаба, од тада називано Пратећим водом, бројало је двадесет људи, сврстаних у две десетине. С том јединицом у обезбеђењу, Тито је, по чичи зими, прешао у источну Босну, где је већ средином марта 1942. године Пратећи вод прерастао у Пратећу чету.

Како је растао Народноослободилачки покрет, како су јачале снаге отпора и множиле се битке из којих су партизански борци излазили као победници, јачала је и жеља окупатора и његових слугу да се дочепажу вођа Народноослободилачког покрета. Био је то разлог да се оснажи и заштитни обруч око Тита и његових најближих сарадника, па је формирање Пратеће чете у Фочи, са око 100 бораца, разврстаних у два вода и инжењеријску десетину, постало неминовност. Али, ни ту се није стало.

Батаљон обезбеђује АВНОЈ

После пробоја пролетера у Босанску крајину, лета 1942. године, ослобођења Јајца, крајем септембра и продора ка Босанском Петровцу, новембра исте године, одлучено је да се формира Пратећи батаљон Врховног штаба, са три чете, од којих је једна била инжењеријска. Први велики задатак новоформиране јединице, само десетак дана по оснивању, било је обезбеђење Првог заседања Авноја у Бихаћу. Био је то сложен и веома тежак задатак, чак и за већ добро проверене борце, искушане у десетинама борби против неупоредиво надмоћнијег противника. Поуздани и одани ратници знали су да током заседања Авноја у Бихаћу, у коме се за неколико дана сакупило комплетно руководство НОП, не сме бити грешке. Улог је био превише висок, одлучивало се о будућности ослободилачког покрета, о даљим мерама које ће водити јачању отпора окупатору.

Стварање првих дивизија и корпуса Народноослободилачке војске Југославије и одлука да се у наредном периоду, уместо прихватања битак и борбе коју би наметао непријатељ, предузимају све бројније офанзивне акције, значило је и јачање пратеће јединице Врховног штаба. Планирано је да се њено наоружање појача с више пушкомитраљеза, лаких бацача и тешким митраљезом. С истим циљем, први пут од оснивања пратећих јединица, задужених за обезбеђење Врховног штаба, децидирано су наведена својства која треба да поседују будући припадници Пратећег батаљона. Изабрани борци морали су да буду проверени у току народноослободилачке борбе, поуздани и одани, спремни да пођу свуда тамо где иде и Врховни штаб, да буду наоружани и опремљени боље од других бораца, да буду социјално освешћени, из редова радника и сељака. Безбедносна провера кандидата за Пратећи батаљон подразумевала је проверу њихових партијских карактеристика и побуда за приступање у редове НОВ.

Велики успеси народноослободилачког покрета, јачање НОВЈ и њен све већи углед у народу допринели су и повећању броја заинтересованих бораца за приступање Пратећем батаљону. Младиће који су, упркос огромним напорима који су их очекивали, по

Долазак премијера Индије

Војске Србије

сваку цену хтели да буду уз свог врховног команданта, нису поколебале ни све немилосрдније офанзиве непријатеља, покренуте зарад уништења Врховног штаба и команданта НОВ и ПОЈ.

Обезбеђење савезничких мисија

Непосредно након неуспелог окончања операција на Неретви и лукавог пробоја главнине ослободилачких снага преко набујале реке, непријатељ је покренуо нову, још снажнију офанзиву у Црној Гори, Рашкој и Херцеговини. Циљ је био исти: уништити руководство народноослободилачког покрета и главнину НОВЈ. Обруч је био још ужи, још чвршћи и још снажнији него онај на Дрини. И опет није успео. Жртве су, наравно, биле огромне. Пратећи батаљон је на Вучеву, Озрену, Зеленгори, Маглићу и у кањонима Пиве, Таре, Сутјеске, изгубио више од сто проверених и искусних бораца. Велики губици током пробоја преко Сутјеске довели су до нове реорганизације, лета 1943. године. Борци посебног кова постали су дотадашњи јунаци крајишких јединица, претежно из Пете козарачке бригаде.

Средином августа, две године од почетка оружаног отпора окупатору, борци и старешине Народноослободилачке војске Југославије, настале из малобројних партизанских јединица јуна 1941. године, добили су и прве чинове. На Петровом пољу припадници Пратећег батаљона, до тада само командири, комесари, команданти, десетари или водници, постали су пуковници, потпуковници, мајори, капетани, потпоручници... Поред пешадијских и инжењеријске, Батаљон је добио и прву коњичку јединицу – ескадрон. Било је то појачање које ће Батаљону подарити још једну мисију. Његови припадници све чешће биће у улози домаћина и обезбеђења савезничких мисија.

Још крајем маја 1943. године, док се обруч око врховног команданта све више

стегао, на ливади испод Дурмитора, припадници Пратећег батаљона дочекали су прву савезничку мисију, упућену у Врховни штаб НОВ и ПОЈ. Била је то шесточлана војна мисија Велике Британије, после које су, исте године, следили представници англоамеричких савезника, предвођени бригадиром Фицројем Меклином, па Совјетске владе и Врховне команде, почетком 1944. године и америчке војске, августа исте године. До краја рата при Врховном штабу НОВ и ПОЈ успостављене су бугарска, француска, чехословачка и албанска мисија. О њиховој безбедности старао се углавном Пратећи батаљон, који је учи десанта на Дрвар достигао своје највеће бројно стање.

У првом тренутку, та јединица била је главна оружана снага спремна да прими падобрански удар „Коњичког скока“. Више од 370 бораца и старешина било је распоређено у четири чете, ескадрон, комору, амбуланту и радионицу. После слома још једне непријатељске офанзиве на руководство народноослободилачког покрета, Врховни штаб је, с Купрешког поља, одлетео најпре у Бари, а затим на Вис, док је Пратећи батаљон остао у саставу Првог пролетерског, а затим и Другог ударног корпуса. С приближавањем краја рата, искушења се нису смањивала, па је Пратећи батаљон наставио да се бори за слободу. Нови задатак био је обезбеђење аеродрома, а затим и покрет за Београд. Борцима је тада постало јасно да ће се веома брзо поново наћи поред свог врховног команданта.

У ослобођеној престоници

Већ првог дана по ослобођењу главног града, Пратећи батаљон био је на његовим улицама. Смештај припадника јединице усклађен је, како су и очекивали, према смештају Тита, Врховног штаба, савезничких мисија, чланова Националног ко-

митета ослобођења Југославије, Централног комитета КПЈ и других организација, чије је обезбеђење био нови задатак Пратећег батаљона. Један од последњих задатака био је обезбеђење маршала Тита на смотри јединица које су ослобађале Београд, 27. октобра 1944. године. Неколико дана касније, Пратећи батаљон постаће Гардијска бригада.

Рат још није био завршен. У ослобођеном Београду, Тито је одлучио да реорганизује јединице задужене за безбедност најужег државног и војног врха. Разлог за то био је и њихов будући, протоколарни, задатак, односно свечани дочек и испраћај све бројнијих страних војних и државних делегација, које су у југословенској престоници боравиле ради усаглашавања завршних ратних операција. За реализацију задатака непосредног обезбеђења највишег руководства народноослободилачког покрета, формирана је Гардијска бригада Врховног штаба НОВ и ПОЈ. Одлука у том правцу донета је 1. новембра 1944, а само неколико дана после тога, постављен је и њен први командант потпуковник Милан Жежељ, који је, убрзо, постао и Титов ађутант.

Иако су језгро Гардијске бригаде чинили доказани припадници Пратећег батаљона, већ првих дана у јединицу су почели да пристижу и „проверени, одани и физички потпуно здрави војници“, спремни да дају живот за свог врховног команданта. До краја ратне 1944. године у Гардијску бригаду пристигло је више од 800 бораца из пролетерских, крајишких, славонских, кордунашких, српских, личких бригада, дивизија и корпуса. Формирана су два гардијска батаљона, официрска чета (уместо коњичког ескадрона) и аутомобилска чета, која је, веома брзо, добила и специјални возни парк, са два путничка аутомобила и два војна возила за пратњу, наоружана митраљезима.

Средином 1945. године Бригада добија и трећи, а затим и четврти батаљон, Коњички ескадрон и Музику. Такав састав Бригада ће задржати све до преформирања у Гардијску дивизију.

После краћег периода привидног заштића, припадници Гардијске бригаде добили су, средином јануара 1945. године, нови задатак – да обезбеђују врховног команданта на Сремском фронту. Близина непријатеља и жестоке борбе условиле су највиши степен обезбеђења, у коме ништа није препуштано случају. Баш као ни следећег месеца, када је Гардијска бригада, први пут од оснивања, добила наређење за одавање војне почаси иностраном госту. Пред свечаним стројем Почасне чете, на земунском војном аеродрому 21. фебруара 1945, дочекан је врховни командант савезничких снага на Средоземљу

фелдмаршал сер Харолд Александер. Припадници Гардијске бригаде беспрекорно су обавили још један свој задатак.

Протоколарни задаци

У послератном периоду Гардијска бригада је све чешће била у улози репрезентативне јединице, елитног састава Народноослободилачке војске, која се, храброшћу, истрајношћу и победама извојеваним у четворогодишњој борби против окупатора, изборила за веома респектабилно место у свету. Још крајем 1944. године припадници Гардијске бригаде учествовали су на војним парадама у Румунији и Бугарској, чиме је, на посебан начин, потврђено савезништво Југославије и суседних земаља.

У периоду прилагођавања на мирнодопске услове, непосредно по окончању ратних дејстава и капитулације Немачке, јединице Гардијске бригаде све већу пажњу почеле су да поклањају изградњи утиска који остављају на свечаностима и парадама, организованим тих месеци у свим крајевима тек ослобођене земље. Борци Гардијске бригаде морали су пре свих других да буду уредни, кратко подшишани, с беспрекорном одећом и обућом. Посебно су водили рачуна о појављивању на јавним местима. По природи свог посла, гардисти су вазда и били пред очима јавности, па ништа није смело да буде препуштено случају. Убрзо је на ред

дошла и подела новог једнообразног пешадијског наоружања. Гардијски строј попримао је другачији, јединствен изглед, чему је допринела и нова униформа, у почетку сасвим слична на ону коју су носили припадници других јединица Војске Југославије, уз црвену траку на шапкама, а затим, од средине 1954. године, сасвим другачију и од њихове дотадашње одеће и од свих других у војсци. Прва почаст у посебној, плавој и данас препознатљивој гардијској униформи, приређена је 20. јула, приликом свечаног дочека етиопског цара Хаила Саласија.

Почасна јединица Гардијске бригаде тих првих послератних година биће нераздвајни део празничких прослава, митинга и парада. Упоредо са јачањем Југославије у међународним оквирима и све чешћим посетама маршала Тита и највишег државног и војног руководства иностраним армијама и владама, повећавао се и број путовања припадника гардијске бригаде у иностранство.

У Титовој пратњи гардисти су, још крајем 1944. године, били у Румунији и Бугарској, а затим, 1945. у Пољској, Чехословачкој и Русији.

Новембра 1946. године Гардијска бригада преформирана је у Гардијску дивизију, са Штабом, три бригаде, Коњичким ескадроном, Официрском четом, Војном болницом, Војном музиком Домом гарде и приштапским јединицама у свом саставу. Један период у животу гардијске јединице био је окончан.

У марту 1948. године Гардијска дивизија преформирана је у Команду гарде Југословенске армије, која је имала ранг војне области. То је била највиша формација коју је гарда достигла у послератном раздобљу.

У условима смањене унутрашње и спољне напетости током 1953. године Команда гарде ЈНА смањена је на 118. Специјалну гардијску бригаду која крајем 1961. постаје поново Гардијска бригада. У том периоду гарда је елитна јединица и састав од највећег поверења председника Тита, пажљиво састављена од представника свих народа и народности, осведочене припадности Комунистичкој партији, чиме је поновљен идеолошки модел формирања гарде какав је постојао и у доба монархистичке Југославије. У широко прихваћеном културној личности, она се популарно назива „Титова гарда“, што војницима који у њој служе даје обележје изузетности.

После смрти председника Тита у мају 1980. године уследила је још једна промена, када Гарда губи своју основну функцију – заштиту суверена, Гардијска бригада ЈНА постаје Гардијска моторизована бригада. Сада је она елитна јединица која чува чланове Председништва и војног руководства. Своје тешке тренутке доживеће 1991. на вуковарском ратишту током грађанског рата који је завршен распадом Социјалистичке Федеративне Републике Југославије. Године 1992. ушла је у састав Корпуса специјалних јединица да би већ 1997. по трећи пут у послератном периоду постала самостална јединица, са именом Гардијска бригада Војске Југославије.

Напокон, у новембру 2006. године, пошто је кратко време била и Гардијска бригада Војске Србије и Црне Горе, постаје Гарда Војске Србије коју чине команда, командни вод, вод за специјалну технику и везе, вод везе, почасни батаљон и 25. батаљон војне полиције за обезбеђење и специјалне намене „Кобре“. Гарда Војске Србије формирана је само дан после позива Србији да приступи *Партнерству за мир*. ■

ОДЕЋА ГАРДЕ

Посебне униформе гардисти добијају тек 1859. године, по повратку кнеза Милоша у Србију, када су предузете мере које је требало да нагласе промену личности владара, чак и у спољњем изгледу војске. Кнез Милош је одмах наредио да се формира вод гардиста, којима је кројач Лазар Левензон сашио „гардијске хаљине“.

Редов и тамбурмажор пешадијске чете Краљеве гарде 1901. године, акварел Павла Васића

Униформа гардиста представљала је новину за то време у Србији. Позивала се на национално одећо, и у томе следила основни идејни програм Обреновића о династији потеклој из народа. За разлику од униформе Књажевске гарде из тридесетих година 19. века, која се угледала на европске узорне и тежила достизању европских стандарда, ова нова је истицала елементе националне посебности у духу стварања националне државе и династије.

Била је хусарског кроја, налик на униформе многих гардијских коњичких јединица при европским дворовима. Састојала се из атиле (душанке) од зелене чоје са седам жутих гајтанских шара преко прсију, калпака од црног астрагана, данцетом од црвене чоје које се завршавало кесом која је висила са десне стране и орловим пером са леве, чакшира од црвене чоје са жутих гајтанима и чизама са мазузама, док је шињел био затворене (мрке) боје. Били су наоружани руском сабљом и пиштољем белгијског система, који се носио о каишу изнад кука. Уз то су имали руско седло са ашом и џамаданом.

Почетком шездесетих година деветнаестог века прописане су коњичке официрске сабље (М 1861) са белом пуном избушеном корпом, а темњаци светлоплави са сребрном кићанком. Кајас којим се опасивала сабља испод мундира је био од златног ширита.

Парадни покривач за коња – аша био је као и код других коњичких јединица уланског типа – четвртастог облика, заобљен на крајевима, са танком испуском у боји рода односно струке свуда унаоколо. Поред испуске, на унутра, били су широки порт исте боје и још једна испуска. За више официре преко порта прописан је био златни ширит. У углу се налазио кнежев монограм са круном.

У време владавине кнеза Милана Обреновића (1868–1882) гардисти су задржали униформу из претходног периода. Ознаке чинова биле су по аустријском узору, шестокраке звездице које су се пришивале на јаку мундира, од златне срме за официре а од жуте вуне за подофицире. Гардисти у пратњи кнеза били су обучени у потпуно парадно одећо уз које су ишле и украсни гајтани – ројте (кордон-фуражер) преко прса и појас од испрелетеног гајтана. Као сва коњица, гардисти носе ледунге (паласке).

Уредбом од 1. октобра 1879. укинута су ледунга и украсни гајтани, а број хоризонталних гајтана на душанки смањен је са седам на шест. Као свакодневна официрска капа уведена је капа француског кроја (кепи) од тамнозелене чоје атилине боје за разлику од остатка војске који је носио од загаситоплаве чоје.

Новине у краљевској гарди

У новим околностима које су наступиле проглашењем Краљевине Србије 1882. године, у друкчијој организацији и улози војске, гардијски ескадрон добија име Краљева гарда. Државни и владаочев

ранг наметао је потребу да одбрану престола представља јача формација од гардијског ескадрона.

Новина је била парадна капа гарде, шубара која се прилично разликовала од дотадашњег калпака и подсећала је на калпак француских ловаца и хусара чији је облик био готово конусни, а који је био широко прихваћен и у румунској војсци. За официре је била од астрагана са златним, а за подофицире и војнике од црне јагњеће коже са жутим вуненим украсима. Краљеви ордонас официри који су постављени из гарде носили су беле шубаре. Обична капа код гарде била је као и код коњице, кепи, горе отвореноплава, а доле црвена. Краљеви ордонаси који су носили гардијску униформу имали су белу капу са отвореноплавим доњим делом.

Мамузе су се носиле приковане за потпетицу. У салонима и на забавама носе се ципеле са мамузама прикованим за штиклу са округлим дугметом уместо жврка.

Официри су носили појас – ешарпу од златног испреплетаног гајтана. Са предње стране су биле причвршћене три шестокраке розете од којих је средња била најбогатије украшена, а испод ње су висиле две златне кићанке и два мања гајтана која су висила од средине ка позади.

Новину је представљала свакодневна униформа гардијских официра, отвореноплава блуза – миланка, свуда опшивена златним гајтаном и позади на месту џепова. Нараменице су биле од двоструког златног гајтана дуж којих су биле звезде чина. На грудима са обе стране су се налазили џепови са хоризонталним трокраким преклопцима. Дугмад су имала облик пужа. Виши официри су на јаки и око рукава носили златан ширит. Војници су имали мундир истог кроја и боје, украшен жутим памучним гајтанима.

Уз свакодневну униформу се носила светлоплава капа француског кроја – кепи са правим сунцобраном висока 8,5 цм од миланкине чоје са доњим делом од црвене чоје. Уместо капе француског кроја, 1886. године за свакодневну униформу уводи се шапка руског кроја, такозвана „лепињара“. За гардисте је она била миланкине боје са бортом и испуском од тамноплаве чоје, којом је отада означавана коњица.

Током последње деценије 19. века долази и до извесних допуна гардијске униформе. Доламица, кроја и боје миланкине, уведена за Краљеву гарду 1894. године, по својој форми преузета је од аустријске коњице као практичније горње одело за коњичке јединице од шињела. Доламица је била плаве боје опточена свуда дуж ивица астраганом код официра, а јагњећим крзном код војника. Имала је два косо урезана џепа такође оивичене астраганом, као и украсе на рукавима и

нараменице од златног гајтана, а носила се или пребачена преко левог рамена или обучена.

Следеће, 1895 године, Краљева гарда је прва добила нову, поједностављену парадну капу – шубару. Она је била пра-

Мајор Љубомир Барјактаревић, 1901 година

ва и висока свуда 10 цм, од астрагана за официре и јагњеће коже за подофицире и војнике. Нешто изнад средине имала је тробојну свилену кокарду са жутим металним краљевим монограмом, а код подофицира и војника од вунене тканине без монограма. Нестали су гајтани, а кесу је заменило равно теме од црвене (гаранс) чоје, оперважено златним, односно жутим гајтаном, дебљине 5 мм. На горњој ивици шубаре а изнад кокарде је лежиште у коме се усађује перјаница 20 цм. Висока и права, код официра од белог перја, а код подофицира и војника од белог росхара. Ова капа била је узор *капак*у, уведеном наредне године као парадна капа за сву војску.

Новину из ове године представља и нови модел коњичке официрске и војничке сабље са пуном корпом (М 1895), по пруском узору, на којој се нашао државни грб – двоглави орао. Ова сабља је одмах ушла у употребу у Краљевој гарди, док су је у армијској коњици постепено прихватили.

Гардијски пешадијски батаљон

Униформа гардијских пешадијских батаљона била је идентична униформи осталих пешадијских јединица, с том разликом што су нараменице војника биле у целости зелене. На парадним мундирима, на јакама и зарукављима у боји рода (зеленој), официри су носили златне гардијске ширите а војници од жуте вуне. Када пешадија поново добије црвену боју (око 1890) као ознаку рода, гардијски батаљони задржаће зелену све до укидања 1899. године.

Подофицири и војници пешадијске чете Краљеве гарде у разном оделу, око 1910. године

Војске Србије

Покушај приближавања краља Александра Обреновића Русији и наглашавања словенских веза могло је утицати на одлуку о темељној измени униформе 1896. године и њеном прилагођавању руском односно новом националном моделу. Овим прописом, парадна капа француског кроја, укинута почетком претходне године, била је замењена калпаком, високим 8 цм, изнад чије се горње ивице крзна видео средњи део од мундирске чоје, висок 4 цм. Кокарда се носила на средини, напред, покривајући ивицу између крзна и чоје и била је „велика“ емајлирана (са краљевим монограмом за официре, а за остале чиновне без монограма) на зракостом носачу. Уместо једноредног мундира, војска ће носити копоран, али ће код гардијских пешадијских батаљона јака и нарамнице задржати зелену боју.

Установљене пешадије гарде

Команда Краљеве гарде, установљена 19. јуна 1901, састојала се од гардијског ескадрона, новоосноване чете пешадије Краљеве гарде и музике. Пешадија је популарно названа „телесна гарда“. Она је добила сличну униформу као и коњица али друкчије боје. Калпак је имао нови облик, висок 13 цм са жутим металним краљевим монограмом, са златном односно жутом вуненом плетеницом спреда и са кесом од вишњеве кадифе која се спуштала по десној страни до ивице калпака и имала на завршетку жуту кићанку. Атила и миланка су биле голубије боје, а гајтани су били црни. Чакшире су биле као код коњичке гарде угасито црвене (гаранс) са црним вуненом гајтаном код подофицира и војника и свиленим код официра. Чизме су биле горе равне, без розете. Официрски појас је био од црног испрплетаног свиленог гајтана. Шињел гардиста је био боје атиле, а официри су носили шињел од беле руске чоје. Наоружање је било као у пешадији: српска брзометна пушка М. 99.

Године 1903. измењен је калпак ескадрона Краљеве гарде, који је постао исти као код пешадијске чете с том разликом што је теме (кеса) било од црвене гаранс чоје а монограм бео. Изменом прописа потврђено је да коњички официри гарде поново носе ледунгу, сада са грбом краљевине, прописану још 1901. године.

На Солунском фронту

После преласка Албаније српска војска примила је француско наоружање и опрему, али са ознакама чина и службе као на српској. Виши официри носили су и српску униформу али са француским шлемом, што је био израз помирења националног поноса и рационалног понашања.

Ипак је доминирала француска каки униформа, која је у неку руку постала оличење солунаца.

У тим униформама, после пресудног учешћа у пробоју Солунског фронта, српска војска ушла је у Београд 1. новембра 1918. године. Тако је из Првог светског рата српска војска изашла као једна од победничких сила. Због тога ће у новој епохи, када ослонац буде тражен у другачијим узорима, облици српског војног одела као синоним „успешног оружја“ и „победничке војске“ бити основа сваком униформисању.

У Краљевини СХС и у Краљевини Југославији

У периоду од уједињења па до увођења прве уредбе о оделу војске СХС, униформа Краљеве гарде једина је остала идентична српској уз промену краљевог монограма на калпаку, после смрти краља Петра.

Уредба о униформама копнене војске из 1924. године донела је неке значајне измене у униформи Краљеве гарде. Наиме, дотадашња свечана пешадијска светлосива душанка са црним гајтанима замењена је тамноплавом миланком, сличном по кроју коњичкој из 1882. године. Са пешадијског калпака из 1901. године нестали су украси, кеса, гајтани и перјаница и он је по свом облику постао сасвим налик оном из 1896. године. Уз празничну униформу се носила тамноплава шапка са гаранс црвеним бортом и испускама. Официри су поред шињела добили и доламицу тамноплаве боје. Исту такву уни-

Гардијски поручник Петар Бојовић, 1884. године

форму али са украсима од жуте вуне и калпаком од јагњеће коже имали су и остали чиновни.

Овом уредбом уведене су и нове свакидашње униформе за пешадију и коњицу. Ова униформа је била сиво-зелене боје, блуза је била оперважена сиво-зеле-

Кели потпоручника пешадије, официрска пешадијска сабља модел 1861 и аша за коња нижег официра гардијских батаљона

180 година Гарде

Коњички потпоручник Бранко Поповић у службеној униформи са појасом и ледунгом 1922. године

ним гајтанима са латицом на јаки у боји рода оружја у облику латиничног слова „Л“. Блуза се носила са еполетушкама на којима је био краљев монограм, а била је украшена дугмићима у облику пужа као и миланка. Чакшире су биле без испуски.

Посебна униформа је била предвиђена за дивизијског ђенерала Краљеве гарде Петра Живковића. Она је на зарукављима и на јаки имала богато украше-

Гардист, око 1890. године

не златне ширите, а калпак је био од белог крзна.

Униформе Титове гарде

Гардијска бригада је прве послератне униформе добила када и све југословенске јединице, у октобру 1946. године. Израсла на традицији партизанских униформи односно Народноослободилачке војске Југославије (НОВЈ), униформа је била од сивомаслинастог вуненог штофа са блузом затворене, оборене јаке на чијим се угловима налазила троугаона црвена латица. Војници су носили свакодневне капе по узору на совјет-

ске, а официри шапке. Припадници Гарде издвајали су се по томе што су и обични војници имали шапку са црвеним бортом и испуском, а сви су носили сивомаслинасте чакшире и црне чизме. Пракса да се војницима посебних јединица додељују атрибути виших чинова (војницима подофицирски или официрски) била је распрострањена и у другим војскама и временима. Треба имати у виду и претходно постојање официрске чете у окви-

Свечана униформа активних војних лица почасне гардијске јединице: са чакширама; са панталонама и шињелом. Правило о војним униформама оружаних снага СФРЈ, 1989. године

Војске Србије

ру пратећег батаљона, али и традицију Совјетске армије у визуелној дистинкцији Гарде од осталих војних јединица. На неки начин, могло би се рећи да је у војничкој шапки задржан континуитет са предратном гардијском униформом, мада је она тада била саставни део обичне или свакодневне одеће.

Гарда је била наоружана пушкама М. 48 и аутоматима „шпагин“ совјетског порекла. Официри су носили предратну сабљу

на којој је било промењено државно знамење.

Све војне почасте приређиване су у овој униформи све до јула 1954. године када је уведена посебна свечана униформа коју су чинили светлоплава блуза, црне панталоне и чакшире са танким црвеним лампасом, црне чизме, златни акселбендери за официре, а црвени за остале чиновне. Како је официрска блуза била још од 1953. године отворених ревера, официри су носили белу кошуљу и тамноплаву машну. Интересантно је да је по изабраним елементима нова гардијска униформа била најсличнија предратној свечаној полицијској униформи из 1938. године коју су чинили плава блуза и црне панталоне са црвеним испуском, док су црвени акселбендери били традиционално обележје жандармерије. Официри су носили ешарпу од златне срме са овалном пафтом на којој је био државни грб док су остали чиновни имали кожни опасач са четвртастом сребрном пафтом на којој је била аплицирана звезда петокрака од жутог метала. Прва почаст у новој, плавој гардијској униформи приређена је приликом посете етиопског суверена, цара Хаи-

Официрска кокарда за калпак

ла Селасија, 20. јула 1954. године.

Промена војничке униформе уследила је у времену још већег отварања Југославије према свету, бројних посета страних државника и несумњивог осећаја Јосипа Броза за модерно представљање и прихватљив имиџ. Отварање ревера и увођење кравате и (беле) кошуље за војнике Гарде 1965. године (убрзо је постала обавезни део униформе за

излазак целе војске), дало је гардистима савремен, допадљив изглед, какав су налагали нова стварност и ново време привредне и друштвене реформе – деетатизација и тржишно понашање. Гардијска почасна чета била је прва јединица која је наоружана новом полуаутоматском пушком М.66.

До *Правила о југословенским униформама* из 1989. године гардијска одећа се није мењала. Није се променила ни тада, ни после, када је нестало државе у којој је настала и коју је симболично представљала. ■

Коњичке сабље М 1895

МУЗИКА КРАЉЕВЕ

Кнез Милош је 1831. године оформио „Књажеско-сербску банду” – први војни музички ансамбл у Србији и одмах обукао бандисте, по угледу на европске, у униформи китњасте од осталих војника. Овај састав је био доста запослен свирајући често, у мање или више званичним приликама, али и у новооснованом Театру Јоакима Вујића. Обично је наступао са пешачком гардом при свечаним дочецима или церемонијама допуњујући „торжественост” тренутка и значај догађаја у чијем је центру најчешће био сам кнез Милош.

Музика Краљеве гарде,
1904, разгледница

Најзаслужнији за стварање ове музичке трупе био је Јосиф Шлезингер, пређашњи капелник градске музике Новог Сада, који је преданим радом за три године оформио одговарајући музички састав. Током наредних тридесет година Шлезингер је био пионир, аутор, носилац и промотер музичког живота у Србији.

Током периода Кнежевине и Краљевине војна музика постоји као посебна јединица чији се број и састав одређују формацијом војске, а утврђују буџетом. На челу сваке војне музике је капелник, а чине је тамбур мажор и бандисти различитих класа. Посебна формација је фанфара Краљеве гарде, гардисти на коњима који на парадама, свирајући на дувачким инструментима, најављују гардијски ескадрон.

Међутим, 9/22. јануара 1904, министар војни доноси наређење којим се реорганизује музика (војни музички ансамбли) по дивизијским областима, а у Београду установљава Музика Краљеве гарде. На чело овог ансамбла од 50 чланова дошао је Станислав Бинички, истакнути композитор, диригент, музички педагог, организатор музичког живота и капелник Београдског војног оркестра од 1899. године. Наредних година стално допуњавана новим инструментима и репертоаром, Музика Краљеве гарде стекла је велику популарност у народу, приређујући концерте не само за потребе Двора и војске него и за грађанство. Станислав Бинички ће остати упамћен по прослављеном *Маршу на Дрину*,

Војске Србије

КРАЉЕВЕ ГАРДЕ

који је инспирисан херојским догађајима у августу 1914. године.

Током Првог светског рата Музика Краљеве гарде дели судбину других војних јединица. После повлачења преко Албаније, током којег је изгубила драгоцене инструменте и музичку архиву, Музика Краљеве гарде обновљена је на Крфу. Потом је у Солуну наставила са извођењем својих програма, у почетку само за српске јединице, а ускоро и за савезничке трупе, па и за грађанство.

У септембру 1916. године, Музика Краљеве гарде одржала је на позив француске владе неколико концерата у Паризу. За ту прилику израђене су свечане униформе кавке су „бандисти“ носили пре рата. Због великог успеха ових концерата стигли су нови захтеви тако да је Музика Краљеве гарде наставила успешну турнеју приређујући концерте у Лиону, Бордоу, Тулузу, Монтобану, Оранжу, Марсељу, Тулону и Ници.

По ослобођењу и уједињењу Музика Краљеве гарде, која је представљала српску војску, требало је да постане репрезентативни југословенски оркестар. Стога овај уметнички ансамбл креће на велику шестомесечну турнеју по целој Краљевини СХС. Музика Краљеве гарде постаје узор многим војним оркестрима, а у доброј мери била је родоначелник Оркестра Народног позоришта и Београдске филхармоније. Са гардијском фанфаром имала је 120 музичара, а наступала је повремено и као симфонијски оркестар. Када је 1920. године преименована у Четву музике Краљеве гарде, ушла је у састав Пешадијског пука.

После Другог светског рата, с повећањем репрезентативних обавеза и задатака, у гардијским јединицама поново посвећују већу пажњу музичкој делатности. Музика Гардијске бригаде основана је 16. маја 1945. године спајањем Музике Генералштаба и Музике Војне академије. Са 77 чланова тај војни оркестар био је најбројнији у ЈА. Његове традиције наставља и Музика Гардијске дивизије, која, са два музичка састава, дувачким и гудачким, веома успешно обавља своју протоколарну и културноуметничку мисију. На војним прославама и парадама, приликом обележавања националних и војних празника, одавања војних почаста и на бројним приредбама за војску и грађанство, у касарнама и концертним дворанама, на музичким фестивалима и земљи и иностранству Музика Гардијске дивизије изазивала је дивљење не само просечног гледаоца, већ и озбиљних музичких зналаца. Баш као и Оркестар Гарде Војске Србије који врхунским извођењем не само националне химне „Боже правде“, већ и величанственог „Марша на Дрину“ и других традиционалних војних корачница и маршева изазива дивљење данашњих младих генерација у Србији и на фестивалима и такмичењима у иностранству. пројекту непознатог архитекте, мада га неки аутори приписују руском инжењеру и архитекти Хрисанфу Виноградову. Ентеријер Дома био је раскошно уређен. ■

180 година Гарде

Музика Краљеве гарде, 1904. године

Велика свечана сала
гардијског дома у
Топчидеру

ГАРДИЈСКА ЗДАЊА

Први гардисти у Пожаревцу становали су по механама и приватним кућама, а у Крагујевцу су били смештени у три собе, по тројица на двома сламњачама. Међутим, већ 1831. године почело је зидање касарне у Крагујевцу на месту које је изабрао сам кнез Милош. Крајем следеће године била је готова касарна на два спрата са 66 соба. У њу се сместила целокупна Прва пешачка гарда и део Друге када је премештена из Пожаревца у престоницу. Током следећих година касарна је проширивана, па је добила и коњушницу и топовске шупе и постала средиште кнежеве војне силе.

Главна војно здање Милошеве ере била је Велика касарна подигнута у Београду у Савамали између 1834. и 1836. године. У овом репрезентативном здању био је смештен београдски гарнизон, а у доба кнеза Михаила и гардијски вод.

У Београду су саграђене још две касарне, једна на Палилули (1837–1838) и једна знатно мања у Топчидеру за коњанике (1836). Када се кнез Милош вратио у Србију 1859, тада основано прво одељење Гарде било је смештено у Кнежевом конаку у Топчидеру.

Важну улогу у смештају гардиста и дворске страже одиграће потковичаста зграда подигнута у оквиру дворског комплекса 1841. године преко пута Старог конака. Она се појављује на бројним фотографијама од 1860. године и служила је за боравак страже. После Првог светског рата дограђен јој је спрат и, пошто је Стари конак срушен још 1903. године, постала је важан елемент архитектонског позивања Старог и Новог двора.

Касније на простору иза Велике касарне (према данашњој Славији) изграђе-

на је коњичка касарна у којој је био смештен гардијски ескадрон. У ширем склопу војних здања који су на овом простору постојали налазио се и официјерски Мањез, „кавалеријска јашоница“, који ће касније добити сасвим другу намену. Касарна 7. пука изграђена 1901. године била је седиште Команде и пешадијске чете Краљеве гарде. По повратку из Великог рата гарда се вратила у исте зграде и тамо остала до формирања новог Гардијског комплекса, који је одговарао нараслој формацији Гарде у новим околностима.

После Првог светског рата, а нарочито после одлуке краља Александра Првог Карађорђевића да себи подигне нови двор на Дедињу више Топчидера, током двадесетих година 20. века почиње изградња гардијског комплекса, одмах испод краљевог имања.

У периоду од 1919. до 1929. уређен је највећим делом читав комплекс зграда, касарни и гаража за Ауто-одељење, коњушнице за потребе коњичке бригаде, мањез, електрична централа и зграде за становање официра. Велика пажња је поклоњена и парковском уређењу читавог

180 година Гарде

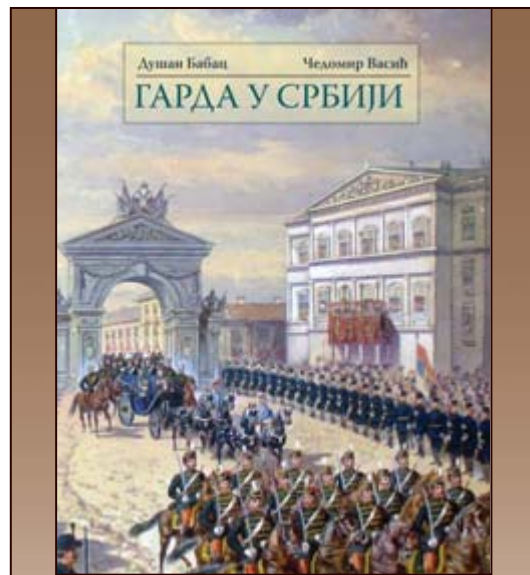
комплекса са фонтанама и лејама, а насупрот једне фонтане подигнуте су две репрезентативне грађевине – Штаб команде Краљеве гарде и зграда Гардијског дома. Иако су са подједнаком пажњом и укусом подизане све зграде у новоформираном комплексу Гарде, највећа пажња, следствено намени, дата је згради Гардијског дома, којој су и фасада и ентеријер били богати и лепо. Зграда Гардијског дома подигнута је током 1926/27. године, а по пројекту непознатог архитекте, мада га неки аутори приписују руском инжењеру и архитекти Хрисанфу Виноградову. Ентеријер Дома био је раскошно уређен.

Почетком тридесетих година прошлог века завршава се уобличавање читавог комплекса, изградњом прво Музичког павиљона 1930. године, по пројекту арх. Драгише Брашована у арт деко стилу, инспирисан холивудском сценографијом, а потом 1932. године изградњом Летњег павиљона Гардијског дома, истог аутора.

Од касарни, прво су завршене две на Дедињу, у које се уселио Пешадијски пук Краљеве гарде. Убрзо су подигнуте две нове касарнске зграде изнад Топчидера и у њих се преселио Артиљеријски пук Краљеве гарде. Последње су саграђене две касарне у средишњем делу гардијског круга, где се сместила Коњичка бригада Краљеве гарде. У том кругу била је и приземна зграда за смештај аутомобила и камиона возног парка Аутомобилске чете Краљеве гарде. Недалеко, на неколико железничких колосека, налазио се депо за смештај Краљевог специјалног воза.

Дворски комплекс на Дедињу, који је пре рата припадао Карађорђевићима, а после рата био конфискован, обухватао је површину од око 100 хектара. Готово трећину тог простора заузимају паркови око резиденцијалних објеката, док је већи део покривен шумама.

Гардијски круг обухватао је некадашњу зграду Дворске страже, пријавнице и економске објекте, а као посебне грађевинске целине издвајају се терасе с фонтанама и перголама, две кухиње, гаража, отворен и затворени базен са саунама, концертна дворана и капела посвећена Св. Андрији Првозваном. Од 2001. године Бели и Стари двор с пратећим објектима дати су на коришћење краљевској породици Карађорђевић. ■

Душан Бабац и Чедомир Васић аутори су књиге „Гарда у Србији“ коју је крајем 2009. године објавио Завод за уџбенике из Београда. Књига на више од 200 страна, уз обиље фотографија и другог ликовног материјала, приказује настанак, развој, живот и службу Гарде у Србији од 1829. до 1945. године.

Гардијски дом у Топчидеру

ГАРДА ДАНАС

Прошло је 180 година од формирања Гвардије књаза Милоша, од оснивања нуклеуса српске војске. Готово два века реорганизација, усавршавања, трансформација и побољшавања јединице која је, од првог дана до нашег времена, међу многим, увек имала и један изузетан задатак – да представља државу којој припада. Данашња јединица Гарде основана је последњег дана новембра 2006. године, када јој је на свечаности на Дедињу, уручена гардијска застава.

Данас Гарду Војске Србије чине команда, командни батаљон, гардијски батаљон, 25. батаљон војне полиције и јединица за логистичку подршку. У њеном саставу су и репрезентативни и објекти посебне намене. Најважнији задатак Гарде и данас је протоколарне природе. Задатак у коме не сме да буде грешке. Обављајући војне почасте и протокол за домаће и стране државнике и званичнике, припадници Гарде знају да први утисак о нашој држави и Војсци пружају управо они. Поред протоколарних ту су и други важни задаци. Гарда обезбеђује државно и војно руководство и објекте од виталне важности за систем одбране.

Гарда Војске Србије није њена елитна јединица само по томе што њен почасни строј дочекује и испраћа стране државнике. Припадници Гарде спремни су у

сваком тренутку да извршавају и задатке обезбеђења високих државних и војних руковођаца. Посебно је мобилан 25. батаљон војне полиције, чији састави су непрекидно на обуци.

Резултати које постижу на бројним вежбама на полигонима и стрелиштима, не дозвољавају сумњу да је ниво обучености свих припадника Гарде изразито висок. Такви резултати и највише оцене с многобројних провера и контрола не изненађују, ако се зна да у Гарду Војске Србије данас, баш као и некад, могу само најбољи.

Спремни на свакодневно доказивање, стручно и професионално усавршавање и међусобно такмичење, припадници Гарде убрзају се у најбоље, ма где били.

Надпросечне резултате припадника Гарде омогућава и веома строга селекција њених припадника. Да би неко стекао право на плаву гардијску униформу потребно

180 година Гарде

је да поседује изузетне психофизичке квалитете и да постиже врхунске радне резултате. За припаднике почасног батаљона, како од официра и подофицира, тако и од војника, тражи се и одговарајући изглед. Готово једнообразност.

И опет нема места неверици и чуђењу. Јединица која поседује најмодерније пешадијско наоружање и оружје специјалних јединица, а средства и опрему последње технолошке генерације и која, у свом возном парку, има најновија путничка возила високе класе, мора да пружи највише што може. Сви припадници Војске Србије добро знају да припадност Гарди представља част и обавезу.

Од следеће године, професионални војници биће и у почасној јединици Гарде, оној којом се свакодневно дичимо и у којој су сада најбољи војници на одслужењу војног рока. Масовни одзив на конкурс за пријем кандидата за професионалне војнике показао је да за војни позив и Гарду влада изузетно велико интересовање. Предност, наравно, имају младићи који су служили војни рок у тој јединици, али то, кажу, није једини, нити обавезујући услов.

Војске Србије

Обука

Обука и васпитање јединица увек су били у првом плану изградње сваке војске, па и Југословенске армије. Од свог настанка гардијске јединице имале су посебну обуку, бар у мери која је изискивала додатне напоре њихових припадника, у складу са специфичним задацима које су обављали. Оспособљавање гардиста обухватало је тактичку обуку, наставу гађања, стројеву обуку, гарнизонску и унутрашњу службу, инжењеријско обезбеђење, противхемичку заштиту, стражарску и пропусну службу...

Протоколарне обавезе и задаци захтевали су не само додатне вештине гардиста, већ и њихов посебан, једнообразни изглед. Ма колико апсурдно звучало, ни данас није реткост да нам сви младићи у Почасној чети делују као један. Некада се од њих и тражило да изгледају баш тако, да сви буду што сличнији, да имају приближно исту тежину и висину, а није се занемаривао ни изглед бркова, некада обавезног обележја мушког, а посебно војничког лица. За обављање протоколарних задатака, припадници почасне јединице, батаљона, чете, или вода, како кад, увежбавали су до изнемоглости стројеве радње – постројавање, равнање по ширини и дубини, рад с личним наоружањем, праћење погледом особе којој се исказује почаст, поздрав оружјем, парадни, односно стројеви корак...

Међу онима који желе да обуку плаву гардијску униформу, много је и девојака. Можда није далеко дан када ће, поред момака, најпре у почасном батаљону, а затим и у строју бити и девојке. Јер у тој елитној јединици Војске Србије већ има довољно професионалних војника нежнијег пола и за извршавање тог, најодговорнијег и највидљивијег задатка који Гарда обавља. ■

Прилог припремили:
Душан БАБАЦ
Чедомир ВАСИЋ
Душан ГЛИШИЋ